

BORÇLAR HUKUKU GENEL HÜKÜMLER DERS NOTU

"DOÇENT DOKTOR YASEMİN DURAK'IN
ANLATTIĞI KONULARA GÖRE
HAZIRLANMIŞTIR.."

TAVSİYE EDİLEN SATIŞ FİYATI 24 ₺'DİR

BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN HAKLAR

ASLİ HAK (ALACAK HAKKI): Satım sözleşmesinde karşılıklı yerine getirilmesi ile hükümlü edimlerdir. **Asli haklar yoksa bağlı haklarda yoktur.**

Fer'i Haklar: Asli hakları güvence altına alır.

- a) **Genişletilen Haklar:** Faiz, gecikme tazminatı, ifaya eklenen cezai şart.
- b) **Teminat Altına Alınan haklar:** Kefaret, birlikte borç üstlenmesi, taşınır ve taşınmaz rehinleri.

TALİ HAKLAR: Defi hakları ve yenilik doğuran haklardır.

- a) **Yenilik Doğuran Haklar:** Şarta bağlanmazlar. Tek kullanımlıktır. Dava açmak gerekmez. Önalım hakkında dava açmak gerekir. **Kurucu önalım, bozucu sözleşmesi feshi ve değiştirici ayıplı malın değişimi diye 3'e ayrılır.**
- b) **Defi Haklar:** Taraflar ileri sürmelidir. Hakim re'sen göz önüne alamaz. bir hakkı engeller yada kaldırır.
Kesin defi zamanaşımı defi, erteleyici defi Ödenmezlik defi, tartışma defi adi kefareti diye 3'e ayrılır.

Alacak hakkının nitelikleri ve Kuvvetlendirilmesi: Sınırsız bir haktır. Dava edilebilir.

Sadece borçluya ileri sürülür, borçlu ihlal edebilir

Şerhlendirilirse alacak hakkı güçlenir. Kira sözleşmesinin tapuya şerhi

Alacak ve Talep hakkı: Alacak hakkı bir talep ile kullanılır.

Alacak hakkı doğduğu halde talep hakkı doğmayabilir.

Vadeli çek

Alacak hakkı sona erdiği halde talep hakkı devam edebilir.

Kira kontratının son bulmasıyla kiracıdan muaccel alacaklar talep edilebilir.

BORÇ İLİŞKİSİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLER

Sözleşmeden doğan borçlarda taraflarca sözleşmede kararlaştırılmıştır. Ancak kararlaştırılmamış yada sözleşmede yer almayan yükümlülüklerde iyi niyet ilkesi ve doğruluk ve güven kurallarından dolayı yükümlülük sayılır.

Edim Yükümlülükleri:

Sözleşmeden doğan yükümlülüklerdir.

- a) **Asli Edim Yükümlülükleri:** Sözleşmede belirtilmesi gerekir. **Kira sözleşmelerindeki verilen kira ve evin kullanım süresi**
- b) **Tali Edim Yükümlülükleri:** Asli edim yükümlülüklerinden herhangi biri ihlal edilirse doğan yükümlülüklerdir. **Tazminat**
- c) **Yan Edim Yükümlülükleri:** Sözleşmenin esaslı unsuru değildir. Edimin güvenliğine hizmet ederler. **Eşyaların taşınma parası, sigorta, Kanun ve sözleşmeden doğar. Taraflar isterse asli hale dönüştürebilir.**

YAN YÜKÜMLÜLÜKLER:

Özen gösterme yükümlülükleridir. bir nevi iyi niyet ilkesi, doğruluk ve güven kurallarıdır. **Ayrı bir edim değildir. Zararı karşılamaya yöneliktir.**

- a) **İfaya yardımcı Yan Yükümlülükler:** İfa hazırlıkları ile ifa anında ortaya çıkan yükümlülüklerdir. Gayrimenkul satışında henüz yazılı sözleşme yapılmadan alıcı satıcıdan bazı değişiklikleri isteyebilir. **Sözleşmeden önce alıcı cayarsa satıcının yaptığı değişiklikleri karşılamalıdır.**
- b) **Koruyucu Yan Yükümlülükler:** Alıcıyı bilgilendirmek ve onu olası aksi durumlarda korumak için yapılan yükümlülüklerdir. **İlaçların içerisindeki kullanım kılavuzu, Alınan ürün yanında verilen yardımcı kaynaklar, tıbbi bir tedavi ile ilgili bir sözleşmede tarafın aydınlatılması ve bilgilendirilmesi**

YÜKÜM VE YÜKÜMLÜLÜK FARKI:

Eğer yüküm külfet yapılmazsa sorun ortaya çıkarmaz. Ancak yükümlülük mükellefiyet yapılmazsa tarafın dava açma hakkı vardır.

SORUMLULUK:

Her borç sebebi ne olursa olsun belli bir sorumluluk getirir.

- a) **Sınırsız Sorumluluk:** Borçlu borca aykırı davranırsa bütün mal varlığı ile sorumlu tutulur. **Eve gelen icra**
- b) **Sınırlı Sorumluluk:** Borçlu yalnızca belirttiği mallardan sorumlu tutulur. **Kefalet, ipotek**

EKSİK BORÇLAR:

Zaman aşımına uğramış borçlardır. kesin definden kaynaklanır.

Kumar ve bahisten doğan borçlardır. **Yetenek ve iddiadan kaynaklanır.**

Eğer kumar borcu sonucu bir senet imzalatılırsa eksik borçtan çıkar. **Ancak mahkeme bunun kumardan kaynaklı olduğu kanaatine varırsa eksik borç sayılır.**

Üçüncü kişiye devri halinde taraf bu borcun kumar borcu olduğunu biliyorsa (iyi niyeti yoksa) eksik borç olarak kabul edilebilir. **TBK 605 Md.**

Ahlaki ödevden doğan borçlardır. **MK 364. md' ye göre ailesinden yardıma ihtiyacı olup sıkıntıya düşecek kişilere yardım nafakası verilmesidir.**

Evlenme simsarlığından doğan borçlardır. **İlişkiyi kuran çöpçatana hediye almak, para vermek.**

Milli piyango eksik borç değildir. **Çünkü eksik borç olsaydı devlet parayı ödememezlik yapabilirdi.**

HUKUKSAL İŞLEMLERDEN DOĞAN BORÇLAR

HUKUKSAL OLAYLAR:

Sonucundan hukuki bir durum doğrumsı gerekir. doğum, ölüm, can kaybına neden olan olaylar

HUKUKSAL FİİLLER:

Hukuki sonucu olan insan fiilleridir. Hukuka uygun duygu, açıklamaları ve hukuka uygun olmayan haksız fiil ve borca aykırılık olmak üzere 2'ye ayrılır.

- a) **Tasavvur Açıklamaları:** Bazı düşüncelerin düşünen kişi sonucunda hukuksal sonuçlar elde etmeyi düşünmezler. Satım sözleşmesinde ayıbın veya zabtın ihbar edilmesi alıcıya bazı haklar doğurur (borca aykırılık) Borç devredilirse eski alacaklı yeni alacaklıya karşı yükümlüdür. Borçlu kişi eğer borcun devredildiğini biliyorsa yeni borçluya borcunu vermelidir.
- b) **Duygu (His) Açıklamaları:** Bir kişi duygusunu açıkladığı takdirde hukuk düzeni bir sonuç bağlar. **Zina eden eşin affedilmesi bundan sonra bu nedenle boşanma davası açılmasına engel olur.**
- c) **İrade Açıklamaları:** Bir şey yapmaya karar vermek ve o şeye yönelmektir. I Hukuk sonuç bağlar (açıklanırsa) Açık olarak yapılır. (yoruma kapalı) Örtülü olarak yapılır (davranışlarla=susma)
- d) **Bilgi Açıklaması:** İşlem öncesi iye niyetle verilen bilgilerdir.

HUKUKSAL İŞLEMLER:

Hukuksal sonuca yönelik olan bir irade açıklamasıdır.

İrade (zihin) ve açıklama (sözle yada davranışla) kısımlarından oluşur.

İkisinden herhangi birinde yada ikisinde de bir aksaklık olursa sözleşme iptal olur.

Davranışla açıklama biçimlerinden biri olan susmaya teyit mektubunu örnek verebiliriz.

İspat için kullanılır.

Yapılan sözleşmenin bir nüshasını taraflardan biri mektup olarak iletir.

8 gün içinde alıcı taraf itiraz ederse sözleşme geçersiz sayılır.

SÖZLEŞMENİN KURUCU UNSURLARI

Sözleşme bir hukuksal işlemdir.

Sözleşme en az iki tarafın varlığını gerektirir. **Sözleşme iki taraflı bir işlemdir. taraf sayısı artabilir.**

Sözleşme karşılıklı irade açıklamasını gerektirir. **Tarafların iradeleri karşılıklı olmalıdır.**
Sözleşme birbirlerine uygun irade açıklamasını gerektirir. **Taraflar ortak bir sonuca varmalıdır.**

ÖNERİ:

Sözleşmenin unsurlarını içinde barındırıp alıcının dikkatini çekmesidir. Eğer belirsizlik olup alıcıda bir merak uyandırıyorsa öneri davetidir. **Üstünde fiyat yazmayan reklamlar.**
Önerinin bağlayıcılık süresi öneren kişinin ölümüne yada işlem ehliyetini kaybetmesine bağlı değildir. **Öneri hala geçerlidir.**

- a) **Sürelili Öneriler:** Eğer bir öneride süre varsa Ağustos ayına kadar oda fiyatlarımız 400 TL dir. **Kişi süresi geçmeden öneriyi kabul etmelidir. Aksi takdirde Ağustostan sonra öneri geçersiz olur.**
- b) **Süresiz Öneriler:** Eğer öneri hazırsa sözleşme hemen anında kurulur. **Kişinin kabul ettiğini düşünürsek kişi hazırda olan malın önerisini kabul edene kadar öneri geçerlidir. Süresiz indirimler.**

Eğer öneri hazır değilse yada tarafa ulaşması zaman alıyorsa tarafa ulaşması, tarafın düşünmesi ve tarafın dönüş yapabilmesi süreleri içerisinde öneri geçerlidir. Posta ile gönderilen bir öneri

KABUL:

Öneriye verilen olumsuz cevaptır.
1000 tl lik bir öneriye verilen 850 TL lik cevap bir öneridir. Ancak anlaşlık veya tamam ibaresi kabuldür.
Bazen kabul davranışlarla da yapılabilir. **Teyit mektubu**

Öneri ve kabul pişmanlık sonucu geri alınabilir.
Ancak karşı tarafa ulaşmadan ya da tarafın cevabı gelmeden yapılmalıdır.

SÖZLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ:

Herkes sözleşme yapmakta özgürdür. **Bazı şartlarda sözleşmede öncelik ve zorunluluk olabilir.**
Eğer bulunan bölgede tekellik söz konusu ise sözleşme yapmak zorunludur. Paylı mülkiyetteki payın satışı öncelikle diğer pay sahiplerine bildirilmesi gerekir. **Aile konutu satılacağı sırada eşin rızası aranır.**
Taraflar karşılıklı olarak anlaşmak suretiyle sözleşmeyi değiştirebilir yada sona erdirebilir.

SÖZLEŞME ÖNCESİ SORUMLULUKLAR:

Taraflar sözleşme konusu olan mal hakkında birbirlerine doğru bilgi vermekle sorumludurlar. tarafların herhangi birinde bir sır var ise bu sır gizli tutulmalıdır. **Bu iki kurala uyulmazsa sözleşme geçersiz sayılır. (Culpa in contrahendo)**

SÖZLEŞMENİN GEÇERLİLİĞİ:

- A) **Sözleşme Ehliyeti:** Sözleşme tarafları ehliyetli olmalıdır.
TBK 10.md
Eğer taraflar tam ehliyetli değilse sözleşme kesin hükümsüzdür.
TBK 15-16.md

B) Hukuka ve Ahlaka Uygunluk: Sözleşme hükümleri hukuka (kanundaki emredici hükümler) ve ahlaka uygun olmalıdır. **TMK 26-27.md**

- Hukuka Aykırılık: Emredici hukuk kurallarına aykırı olan sözleşmeler kesin hükümsüzdür. **Organ ticareti, silah kaçakçılığı vb.**
- Ahlaka Aykırılık: Toplumun kabullendiği ahlak kurallarına aykırı olan sözleşmeler kesin hükümsüzdür. **Randevu evi işletmek.**
- Kamu Düzenine Aykırılık: Sözleşmelerin kamu düzenine aykırı olması kesin hükümsüzlüğü doğurur. **TBK 26.md**
- Kişilik Haklarına Aykırılık: Sözleşmeler kişilik haklarına aykırı olmasında kesin hükümsüzlüğü doğurur. **TMK 23. md**

C) Sözleşmenin İmkansızlığı: Sözleşmenin konusu taraflarca (subjektif imkansızlık) yada herkesçe (objektif imkansızlık) imkansız olursa sözleşme kesin hükümsüzdür. **TBK 27. md**

D) Şekil şartı: Kanunda belirtilmediği takdirde sözleşmelerde şekil şartı serbestliği vardır.

1. **Şekil şartlarının Yararları:** tarafların eminliğini artırır.

Taraflara ispat kolaylığı sağlar,

Tarafların karşılıklı güvenini artırır.

2. **Şekil Şartlarının Zararları:** tarafların gizliliğini ortadan kaldırır.

Tarafları zaman ve masraf konusunda külfete sokar.

Tarafların hızlı alışveriş yapmasını engeller.

a. **Adi Yazılı Şekil:** tarafların sıradan bir sözleşmeyi kendilerince A4 bir kağıda yazması

b. **Nitelikli Yazılı Şekil:** Bazı şartlarında sözleşmede yer almasıdır.

c. **Resmi Yazılı Şekil:** Bir kişi makam yada kurumun eşlik etmesi gereken sözleşmelerde yer almasıdır.

E) Genel İşlem Koşulları: Yazılı şekillerin bağlamında olan sözleşmelerdeki metin aşamasıdır. **TBK 20-25 md.** taraflardan herhangi biri bu işlemi yapabilir.

Yazılmamış Sayılma: Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşme kapsamına girmesi yada diğer tarafın bu koşullar hakkında açıkça bilgilendirilmemesidir. **TBK 21. md.**

Aleyhe Değişiklik: Taraflardan herhangi biri karşı tarafın aleyhine sözleşmede hiçbir değişiklik yapamaz. **TBK 24. md.**

Dürüstlüğe Aykırılık: Genel işlem koşulları dürüstlük kurallarına aykırı olamaz. **TMK 2 md. TBK 25 md.**

F) İmza Aşaması: Sözleşme ile bağlanma iradesi imza atılarak ortaya koyulabilir. Yetkili yada üçüncü kişilerde bu sözleşmeyi onayladıkları hakkında imzalayabilirler. Sadece borç altına giren kişi de imzalayabilir. **Bazı konularda elektronik imzadan ziyade ıslak imza zorunludur.**

Görme Engellilerin İmzası: Görme engelli imza atabilir.

İmza atarken yanlarında şahit de bulundurabilirler.
Görme engelliler imza atmaya da bilirler. **TBK 15. md.**
Atılan imza sözleşmenin onaylanması anlamına gelir.

Bedensel Özürlü yada Okuma Yazma Bilmeyen Kişilerin İmzası: Kişiler imza yerine el yazısı ile bir işaret atabilirler. **Kişiler kendi mühürlerini kullanabilirler.**
Kişiler parmak izi kullanabilirler. HUMK 297. md.

- G) Geçerlilik Şekline Bağlı Sözleşmelerin Değiştirilmesi:** Şekil şartlarına bağlı sözleşmeler ancak sözleşmedeki veya kanundaki şartlara uygun olarak değiştirilebilir.
- H) Şekle Aykırılık:** Kanunda belirtilen şekil şartına aykırı hazırlanan bir sözleşme "kesin hükümsüzdür" Hakim taraflar ve menfaati olanlar 3. kişiler ileri sürebilir. **Nisbi Butlana benzeyip sadece tarafların ileri sürebildiği hükümsüzlüğe "kendisine özgü hükümsüzlük" denir.**
- I) Taşınmaz Satımında Şekil Şartları:** Tapu kanununa göre Tapu memurunun önünde resmi yazılı şekilde olmalıdır. **Noterde taşınmaz satışı yapılmaz. Taşınmaz satış vaadi olur (Tahvil müessesesi)** Miras, taksim sözleşmesi: Noterde düzenleme biçiminde yapılır.

Aleni açık artırma: Resmi işlem olmaksızın karşıya nakledilir. **Sonrasında yapılan tescil kurucu değil bildiricidir.**

Kat karşılığı taşınmaz satışı: Usulü tapudur. Noterde delil vaadi için yapılır.

Şeklin Amacı: Kişiyi daha dikkatli düşünmeye tedbirli davranmaya sevk eder.

- J) Şekle Aykırılıkta Hakkın kötüye Kullanımı:** Şekle aykırılığa sebep olan taraf şekle aykırılığı ileri sürerse kesinlikle hakkın kötüye kullanımı vardır. **Şekle aykırılığa rağmen edimler tamamen ifa edilmiş ise ileri süren taraf kesinlikle hakkın kötüye kullanımı vardır.** Edimler kısmen ifa edilmiş ise ileri süren taraf belirsiz bir hakkın kötüye kullanımı vardır.
- K) Şekle Aykırılık Nedeniyle Sorumluluk:** Şekle aykırılığa sebep olan taraf diğer tarafın zararını tazmin etmekle yükümlüdür.
- L) İspat Şekli:** Eğer kurulan sözleşmede yazılı bir şekil şartı yoksa herhangi bir delil ve tanık ile ispat edilebilir. **Ancak yazılı bir şekil şartı var ise sadece senet iddiaların yazılı olduğu bir belge ile ispat edilebilir. Yakın akrabalar arasında senetle ispat zorunluluğu yoktur.**

İRADE İLE BEYAN ARASINDAKİ UYUMSUZLUKLAR

Düşünülen (irade) ile söylenilen veya ifade edilen (beyan) arasındaki tutarsızlıktır.

Bilinçli Uyumsuzluklar: Tarafın bilerek tutarsız olmasıdır.

- A. Latife Beyanı:** Şaka ile söylenilen beyandır. Üzgün olan kız arkadaşına "üzülme evde kalmazsın en kötü benimle evlenirsin" demek.
Karşı taraf buna inanabilecek durumda ise güven teorisi gereği sözleşme kurulur.

B. Zihni Kayıt: İradenin olmaması durumunda varmış gibi beyanda bulunmaktır. Bir açık artırmada katılımcılardan birinin zarara için teklif yükseltmek karşı taraf bunu bilmediği sürece sözleşme kurulur.

C. Muvazaa: 3. kişileri yanıltmak amacıyla yapılır.

a) **Mutlak Muvazaa:** sözleşme yapmak istemiyor gibi görünüp sözleşme yapmaktır. Alacaklılardan mal kaçırmak-hatır senedi
Sonuç kesin hükümsüzdür.

b) **Nisbi Muvazaa:** yapılmak istenilen bir sözleşmeyi başka bir sözleşme ardına saklamaktır.

Görünen işlem kesin hükümsüz, gizlenen işlem ise şekil şartına aykırılık gereği geçersizdir. mirasda kızından mal kaçırmak isteyen babanın oğlu ile satış sözleşmesi yapması
Satış görünür işlem, bağış gizli işlem.
Paylı mülkiyetteki ön alım hakkını engellemek için tapuda pay sahibi olmayan 3. kişiye bağış yapılması
Bağış görünür işlem, satış gizli işlem.
Zaman aşımı yoktur. herkes ileri sürebilir

c) **İnançlı İşlem:** İnanan kişinin taşınmazı inanılan kişiye devretmesi dir. Yazılı yapılması zaman aşımı 10 yıldır.

Bilinçsiz Uyumsuzluk:

A. Hata (Yanılma):Taraf;

Konuda yanılırsa X marka yerine Y marka bez
Kişide yanılırsa benzer isimli veya işli kişiler
Sözleşme niteliğinde yanılırsa satış yerine bağış,
Miktarda yanılırsa 50 TL lik ürünü 100 TL almak
Kullanılan cihazda yanılırsa Faxın eksik çıkarılması
Temsilcide yanılırsa temsil edilen şeyin hangi temsilcide olduğunda
Kişinin niteliğinde yanılırsa Teknisyeni dış hekimi zannetmesi

a) **Saik ve Basit hesap Hatası:** İptali istenemez.
Saik Hatası elbiseyi o beğensin diye aldık fakat o kişi beğenmedi. sevgiliye araba aldık fakat tam verecekken bizden ayrıldı. İptali mantıken istenemez.
Fazladan bir işlem sonucuna "0" attık. iptali istenemez çünkü düzeltme yapılabilir.

B. Hile: Aldatma kastı ile taraf veya 3. kişi tarafından sözleşmenin imzalatırılmasıdır.
Sıradan bir mobilyayı antika olarak gösteren satıcı veya satıcının talimatı doğrultusu ile 3. kişinin yapmış olduğu yanıltıcı davranış.
Eğer bilgisizlik varsa Culpa İn Contrahendo gereğince iptal istenemez ancak tazminat hakkı doğar.

C. Korkutma (İkrah): Ağır bir korkutma olmalıdır. su tabancası ile değil. Yakın zamanda olmalıdır. ileride doğacak çocuğunu tehdit değil. Taraf veya yakınına karşı olmalıdır. kendimi keserim değil. Hukuka aykırı olmalıdır. dava açarım diye değil.

AŞIRI YARARLANMA (GABİN): İrade bozukluğu değildir. bulunduğunuz durumdan karşı tarafın sömürme kastı ile menfaat sağlamasıdır.

- A) Zor Durumda kalma:** Aciliyet gerektiren olaylarda karşı tarafın bizi sömürmesi.
Hamile bir kadın ve eşi kadının sancıları üzerine hastaneye gitmek istemektedir. bir taksiye binerler. taksici kadının bu zor durumunu kullanarak onu sömürme kastı ile fahiş bir fiyata hastaneye götürür. taksici hamile kadın ve eşinden aşırı yararlanmıştır.
- B) Düşüncesizlik:** Düşüncesiz bir şekilde gelişigüzel karar vermemiz sonucu karşı tarafın bizi sömürmesidir.
- C) Deneyimsizlik:** Bir kişinin deneyimsizliğini kullanarak karşı tarafın o kişiyi sömürmesidir.
Elimizde bulunan bir eşyanın antika olduğunu biliriz fakat fiyatı ve satışı konusunda tecrübesizdir. Karşı taraf bizim bu tecrübesizliğimizden faydalanarak olağan fiyatın çok altında bir fiyatla antikayı bizden alır. Antikacı tecrübesiz olan bu kişiden aşırı yararlanmıştır.

Hüküm ve Sonuçları:

Hükümsüzlük ileri sürülebilir veya durumu kabul edip sürdürmeyebiliriz.
Bozucu yenilik doğuran bir hak olan GABİN den kaynaklı hükümsüzlük istenebilir.
Ticarette uğraşan tacirler ve tüzel kişiler ancak sor durumda kalabilir. Düşüncesiz ve deneyimsiz olamazlar.
Subjektif unsurları öğrendiğimiz tarih itibari ile 1 yıl,
Subjektif unsurlarla sözleşme kurulduktan sonra 5 yıl içinde dava açılabilir.
Bu süreler hak düşürücü sürelerdir.
Zaman aşımı gibi kesilme veya durdurulma olabilir.

TEMSİL

Temsilci aracılığıyla yapılır. Temsilci başkası adına işlem yapan kişidir.

Temsilci ile benzer Kavramların Farkları:

Tüzel kişilerin temsil organı temsilci değildir. Temsil edilen kişinin kendisidir.
Haberci iradeyi açıklar, sözleşme yapamaz.
Vekil vekalet sözleşmesi ile kurulur. Her vekil temsilci olur fakat her temsilci vekil olamaz.
Aracılar iki tarafı bir araya getirir, temsil olayı yoktur.

Kanuni Temsilci: Kanunen belirtilen veli veya vasisidir. **Kayyım temsilci değildir.**
İradi Temsilci: Sözleşme ile yapılır. **Temsil edilenin iradesini temsil eder.**

Dolaylı Temsilci: Temsilci ilk olarak kendi işlem yapar. sonradan temsil edilene yansıtır. Temsilci tam ehliyetli olmak zorundadır. **İstanbul'dan araba almak için arkadaşımıza temsil yetkisi vermek.**

Doğrudan Temsilci: Direkt olarak temsilci temsil edilen adına iş yapar. Temsilci sınırlı ehliyetsiz olabilir. temsilci durumu açık veya zımnen bildirmelidir.
Şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan veya irade sakatlığı hallerinde temsil mümkün değildir. Temsil edilen tam ehliyetli olmalıdır.

Temsil yetkisi tek taraflı bir işlemdir. Ancak karşı bunu kabul etmeyebilir.

Temsil yetkisinde şekil şartı yoktur ancak işlem şekle tabi ise veya ispat için şekil şartına uygun olarak temsil yetkisi verilmelidir.

Temsil edilen işlemin geçersiz olması, temsil yetkisini geçersiz hale getirmez. temsilci yetki belgesinde belirtilenler ile sınırlıdır.

A) Genel Yetki: Yer, konu, zaman, miktar ve kişi yetki belgesinde belirtilirse genel yetki sınırlandırılması olur.

B) Özel Yetki: Bu yetkiler yetki belgesi dışında başka bir şekilde yetkilendirilmedikçe yapılamaz.,
Bağış yapmak, sulh olmak, taşınmaz üzerine işlem, hakeme başvurmak, iflas veya iflasın ertelenmesini istemek, ödünç para almak, kefil olmak, dava açmak ve takip etmek, kambyo taahhüdünde bulunmak.

C) İkinci Temsilciyi Atamak: İki temsilci birlikte;
Hareket ediyorsa Kolektif temsil,
Hareket etmiyorsa Müteselsil temsil

Temsilci ile 3. kişi ilişkisi"temsilci 3. kişilere bildirilebilir. Eğer bildirilirse temsil son bulduğunda bildirilmelidir.

Temsilci biliyor, 3 kişiler biliyorsa temsil edilen kişiyi bağlamaz.
Temsilci biliyor 3. kişi bilmiyorsa temsil edilen kişiyi bağlar, zararı temsilci karşılar
Temsilci bilmiyor, 3. kişi bilmiyorsa temsil edilen kişiyi bağlar
Temsilci bilmiyor 3. kişi biliyorsa temsil edilen kişiyi bağlamaz.

Temsilcinin Görevinin Bitmesi:

Azletmek veya kovulmak. Oluşacak zararlardan temsil edilen sorumludur.

İstifa oluşacak zararı temsilci karşılamalıdır.

Temsilcinin ölümü temsil edilen aksini söyleyemez ve temsilcinin mirasçıları kabul ederse yeni temsilci temsilcinin mirasçıları olur.

Temsil edilenin ölümü temsil edilen öldükten sonra temsil etsin yada öldükten sonra da temsil etsin derse temsilci temsil etmeye devam eder.

Süresi dolar ise veya **temsil ettiği şirket iflas** ederse görev sona erer.

YETKİSİZ TEMSİL: Yetkisiz veya yetkisi dışında bir kişiyi temsilen iş yapmaktır. Temsil edilen kişiyi bağlamaz.

Temsil edilen kişi susarsa işlemi Reddettiği anlamına gelir.

Eğer işlemden memnun ise açık veya örtülü bir şekilde onay vermesi gerekir.

Red sonucu sebepsiz zenginleşme sebebi ile zararlar karşılanır, edimler ifa edilir.

3. Kişi iyi niyetli olarak yetkisiz temsili bilmezse zararın tazminini isteyebilir.
İspat yükü yetkisiz temsilciye aittir.

SÖZLEŞMENİN YORUMLANMASI

İrade teorisi beyanı verenin amacını yorumlar.

Beyan teorisi karşı tarafın beyandan ne anladığını yorumlar.

Güven teorisi tarafların birbirlerine karşı dürüst ve iyi niyetli olarak davranışlarını yorumlar.

Bir sözleşmeyi özü ve sözü ile değerlendirmeliyiz.

Sözleşme bir bütündür ve bütünen yorumlanır. (öncesi görüşmelerde dahildir)

Yanlışlıkla veya gerçek anlam için ortak irade esas alınıp yorumlanır. **TBK 19 md.**

Bir sözleşmenin yorumlanabilmesi için sözleşmenin tamamlanması gerekir.

Objektif veya Subjektif unsurları değerlendirerek sözleşmenin tamamlanıp tamamlanmadığını anlarız.

SÖZLEŞMENİN UYARLANMASI

Ahde Vefa ilkesinin istisnasıdır.

Sözleşmenin kurulduktan sonra tarafların ön göremediği veya olağanüstü bir durum olduğunda borçlunun kusursuzluğu şartı ile edimin ifasını gerçekleştiremiyor yada gerçekleştirmede zorlanıyorsa belge ile ispat kaydı ile sözleşmenin koşullara göre uyarlanmasını, mümkün değilse sözleşmeden dönülmesi durumudur. **TBK 138 md.**

Sözleşmenin Uyarlanmasının Kanunda Özel Olarak Öngörüldüğü Haller:

- Bağışlama sözü verenin geri alması **TBK 296 md.**
- Ürün kirasında kiradan indirim hakkı (Tarımsal taşınmazlardaki doğal olayları) **TBK 363 md.**
- Ücretin götürü olarak kararlaştırıldığı hallerde uyarlanması **TBK 480 md.**

Ani edimlerde Sözleşmeden dönebilir

Sürekli ödemelerde Sözleşme feshedilebilir.

Enflasyon halinde döviz ile borç altına giren kişi uyarlama talep edemez. **Yargıtay kararı**

Mahkemede uyarlama yönünde talep istenirse Hakim dönmeye karar veremez.

Kefalet Sözleşmesi: Gelecekte doğacak bir borç için borcun ödenmesinden önce borçlu zor durumda ise borç doğmadığı sürece kefalet sözleşmesinden dönebilir (kefil) **TBK 599. md.**

Ön Sözleşme Vaadi: Kanunda öngörülen istisnalar dışında ön sözleşmenin geçiriliği ileride kurulacak sözleşmenin şekline bağlıdır. Sözleşme ne şekilde yapılacak ise ön sözleşme vaadi o şekilde yapılır. Şerh edilir ise güvence altına alınır **TBK 29. md.**

İlan Yoluyla Ödül sözü Verme: Uzatılmış öneridir, ödül belirtilmeyebilir.

Ancak kesinlikle verilmelidir. **TBK 9. md.**

Konudan vazgeçilirse, geçilmeden önceki konuya ilişkin davranışlar ve zararlar tazmin edilmelidir. **Konu imkansız hale gelirse tazmin edilmeyebilir.**

-HAKSIZ FİİL-

Borcun ikinci kaynağıdır. Şahıs veya mal varlığına verilen zarardır.
Hukuka aykırı bir şekilde ayırt etme gücüne sahip bir insanın davranışı veya bir insanın sebep olduğu davranışı Haksız fiildir.
Sebep olduğu zararı karşılamalıdır.
Kişiler kanunu bilmekle yükümlüdür.

HUKUKA AYKIRILIĞI ORTADAN KALDIRAN HALLER

- A) Meşru (Nefsi) Müdafaa:** Kişinin kendisine veya 3. kişilere karşı şahıs veya mal varlığına hukuka aykırı bir yakın ve gerçek saldırıya karşı verdiğimiz tepkidir. **Saldırısı önlemeye yönelik olmalıdır. önlemeden ileri geçilemez.**
Saldırı ile meşru müdafaa orantılı olmalıdır. Adamın elinde sopa varken silah çekip onu vuramayız.
Bir meşru müdafaa örneği; bir kadının üzerine yürüyüp onu öldürmek için bıçak çeken bir saldırganı önce etkisiz hale getirmeliyiz. eğer getiremiyorsak saldırısı oranında güç kullanılabilir.
Saldırıda orantısız bir şekilde güç kullanıp karşı tarafa zarar verirse karşı tarafın tazminat hakkı doğar
- B) Zaruret Hali:** Kendisine veya 3. kişilere karşı şahıs veya mal varlığına herhangi bir tehlike durumunun olması koşuluyla saldırı ile ilgisi olmayan 3. kişinin mal varlığına zarar vermemizdir.
Ayı saldırısına uğrayan bir kişinin dağda bulunan kulübenin camını kırıp içeriye girmesi
Arabası yanan bir kimsenin sahibinden habersiz başka bir arabadaki yangın tütününü alıp kullanması
- C) Kendi Hakkını Korumak:** Devletin kolluk kuvvetinden yardım beklemeyecek kadar acil bir durumda kişinin kendi hakkını koruması, aramasıdır. İhkak-ı Hak
Kapkaççının arkasından koşup müdahale etmek (o anda polisi bekleyemeyiz)
- D) Rıza, Üstün Nitelikteki Özel Yarar, Kamu Yararı ve Kanuna Uygun Müdahale:** Fiiller hukuka uygun olabilir.
Boks müsabakası ve tıbbi müdahaleler. **Rıza göstermekle bu müdahaleler uygun hale gelir.**
Yoğun bakımda olan bir hastanın ameliyata alınıp ameliyat esnasında doktorun başka bir konuda gerekli müdahaleyi yapmaması halinde hastanın ölmesi, **üstün nitelikte özel yarar söz konusudur.**
Covid olan bir kişinin sokağa çıkma yasağı-teröristin fotoğrafının haber kanallarında yayınlanması, kamu yararı ile bu fiiller hukuka uygun hale gelir. polislerin güç kullanması, **Hukukun verdiği yetki**

ZARAR:

Bir kişinin şahıs veya mal varlığı üzerinde bırakılan olumsuz etkidir. Tazmin edilmelidir.
Şahıs varlığına zarar. hem maddi hem manevi olabilir. **Mal Varlığına Zarar maddi daha fazla ama manevi de olabilir**

Maddi Zarar **Aktifin azalması pasifin artması**

Manevi Zarar **Üzüntü, moral bozukluğu, depresyon, hatırası olan mala zarar vermede hem maddi hem manevi**

Doğrudan doğruya zarar **Araba çarpması sonucu tedavi masrafı**

Dolaylı zarar, **Araba çarpması sonucu işe geç kalıp sözleşme imzalayamamak**

Yansıma zarar, **Tecavüzde anne ve babanın manevi zararı**

Fiil Zarar, **Haksız fiil sonucu gerçekleşen zarardır.**

Normatif Zarar, **Annenin bir olay sonucu üzülüp çamaşırları babanın, çocukların bulaşıkları yıkamasıdır.**

İlliyet Bağı:

Fiil ile zarar arasındaki sebep sonuç ilişkisidir.

Ortak illiyetlikte beraber sorumluluk vardır. Birbirinden bağımsız işe yaramayan ancak birleşince haksızlığa neden olan fiillerdir. **5'er gram siyanür.**

Yarışan illiyetlilikte ayrı ayrı sorumluluk vardır. birbirinden bağımsız şekilde haksızlığa neden olan fiillerdir. **10 gr siyanür.**

Öne geçen illiyetlik, önde gelen sebebi yaratan sorumludur. **yemeğine zehir koyduğumuz kişinin başkası tarafından öldürülmesi**

Seçimlik illiyetlikte kimse sorumlu değildir. kimin sebep olduğunu bilemiyoruz, **faili meçhul cinayetler.**

A) İlliyetlik Bağının kesilmesi: Failin fiili ile arasındaki illiyetliği koparmasıdır. Sorumluluk yoktur.

Mücbir sebepte öngörmek, önlem almak mümkün değildir. (doğa olayları). **kaçan hırsıza yıldırım düşmesi**

Zarar görenin ağır kusurunda kişi fazla kusurlu ve ihmalkardır. (kendi kendine) **kaçan hırsızın kafasını vurup düşmesi**

3. kişinin ağır kusurunda zararı gerçekleştiren olaydan bağımsız kişidir. (başka biri) **kaçan hırsıza araba çarpması**

KUSUR:

Hukuk düzeninin yasakladığı tasvip etmediği davranışlardır.

Kast hukuka aykırı bir fiilin bilerek ve isteyerek yapılmasıdır. **silahı bir adama doğrultup tetiği çekmek**

İhmal hukuka aykırı bir fiilin önlemek adına çaba sarfetmemektir.

Ağır ihmal sonucu mutlak olan ihmaldir. **freni patlak bir araç ile trafiğe çıkmak.**
Hafif ihmal sonucu ihtimali olan ihmaldir. **sileceği bozuk bir araba ile trafiğe çıkmak.**

Kusur derecesine orantılı olarak sorumluluk yükleyebiliriz. **camı kıran kişiden 25 milyar dolar tazminat isteyemeyiz.**

Sorumsuzluk anlaşması kurusu ortadan kaldırmaz.

Kusur Ehliyeti:

Ayırt etme gücü olmayan kişilerin kusur ehliyeti yoktur.

Geçici olarak ayırt etme gücünü kaybeden bir kimse kim tarafından sebep olunduğuna göre kusur ehliyeti değişkendir.

Alkol veya uyuşturucu kendi rızası ile almış ise sorumludur.

kusur ehliyeti vardır.

Alkol veya uyuşturucu 3. kişilerce rızası olmadan alınmış ise sorumlu değildir.

kusur ehliyeti yoktur.

Kusursuz Sorumluluk halleri

Kişinin kusurunu aramayız. ancak ek olarak kusuru var ise rücu imkanı kalkar.

1. **Dikkat ve özen ilkesi,**
2. **Hakkaniyet ilkesi,**
3. **Tehlike ilkesi**

Hakkaniyet sorumluluğu:

Failin durumu ayırt etme gücü olmamasına rağmen vicdanen zararı tamamen veya kısmen tazmin etmeye müsait ise sorumludur.

Milyarder akıl hastası Ahmet amca sokaktaki evsiz bir insana zarar veriyor, Ahmet amca tamamen veya kısmen sorumludur.

Kurtuluş kanıtı mümkün değildir.

Dikkat ve Özen Sorumluluğu: Dikkat ve özen gerektiren hallerde kişilerin bu dikkat ve özeni göstermemeleri sonucu sorumlu tutulmasıdır.

- a) TBK 66 Md:** Adam çalıştırmanın sorumluluğudur.
Çalışan çalıştığı sırada başkalarına zarar verirse çalıştırıcı sorumludur.
Çalışanın kusuru var ise çalıştırıcı çalışandan rücu edebilir.
Çalıştırıcının kurtuluş kanıtı mümkündür.
Çalışan çalışırken kendisi zarar görür ise çalıştırıcı önceden bir sözleşme ile sorumluluğunu tamamen veya kısmen kaldırabilir. **TBK 116/2 md.**
- b) TBK 67 :** Hayvan sahibinin sorumluluğudur.
Hayvan sahibi hayvanın verdiği zararlardan sorumludur.
Başkası veya başka hayvan tarafından hayvanımız kışkırtılırsa rücu edilebilir.
Hayvan sahibinin kurtuluş kanıtı mümkündür.
Hayvan eğer bir kimsenin taşınmazına zarar verir ise taşınmaz maliki yakalama ve zararının giderilmesine kadar alıkoyma hakkına sahiptir. **Durum haklı gösteriyorsa malik hayvanı etkisiz hale getirebilir.**
Başka bir çare kalmamışsa malik hayvanı öldürebilir. **TBK 68 md.**
- c) TMK 369 md:** Ev başkanının sorumluluğudur.
Ev başkanı ev halkından olan küçük, kısıtlı ve akıl hastasının verdiği zarardan sorumludur. Kurtuluş kanıtı mümkündür. **Zorunluluk halinde alamadığı gerekli önlemlerin alınmasını yetkili makamdan ister.**

- d) **TBK 69 md.:** Yapı malikinin sorumluluğudur.
Yapısında bozukluk veya bakımında eksiklikten rol alacak zararlardan malik sorumludur.
Kurtuluş kanıtı mümkün değildir.
İntifa ve oturma hakkı sahipleri sadece bakımındaki eksiklikten doğan zararlardan Malik ile müteselsilen sorumludur.
Kiracının sorumluluğu yoktur. zararın giderilmesini veya bedelini (rücu) malikden isteyebilir.
Ortak alandaki sorumluluk paydaşların payları (metre kare cinsinden) oranındadır. otopark, asansör, merdiven, bahçe
Deprem bir mücbir sebeptir. ancak maliklerin bir kusuru var ise illiyetliği kesmez. 3 şiddetindeki depremde yıkılan çürük bina
- e) **TMK 730 md:** Taşınmaz sahibinin sorumluluğudur.
Taşınmaz üzerindeki hakları hukuka aykırı şekilde kullanan taşınmaz sahibi verdiği veya meydana gelecek zarardan sorumludur.
Kurtuluş kanıtı mümkün değildir.
Paylı mülkiyette paydaşlar payları oranında sorumludur.

Tehlike Sorumluluğu:

- a) **Genel tehlike Sorumluluğu:** Önemli ölçüde tehlike arz eden işletmelerin faaliyetinden doğan zararlardan işletme sahibi ve işleten müteselsilen sorumludur. **İşletmenin faaliyetine izin verilmişse doğacak zararda denkleştirme yapılabilir. İzin verilmemişse denkleştirme yapılamaz**
- b) **Özel Tehlike Sorumluluğu:** Motorlu araç işletenin sorumluluğudur. **İşletilen motorlu araç yüzünden doğacak zarardan işleten sorumludur.**

Gerçek İşleten

- Araç sahibi sorumludur.
- Uzun süreli kiralayan 3 günden fazla kiralanmışsa sorumludur.
- Aracı rehin alan sorumludur.
- Aracı ariyet (ödünç) alan kira ödemez, sorumludur.

Kendileri zarar görürse haksız fiil sorumluluğu,
başkası zarar görür ise tehlike sorumluluğu

Farazi İşleten:

- Yarış düzenleyenler sorumludur.
- Mesleki faaliyette bulunanlar sorumludur.
- Devlet ve kamu tüzel kişileri (EGO) sorumludur.

kendileri zarar görürse haksız fiil sorumluluğu,
başkası zarar görür ise tehlike sorumluluğu

Motorlu araç olacak uçak, gemi, tren, tramvay, bisiklet olamaz

İşletilme halinde olacak yani motor aksamı çalışacak, çalışmıyorsa ya işletenin kusuru olacak ya da araçta arıza olacak

Olay karayollarında gerçekleşecek yani kamuya açık trafik alanlarında. **Yasemin hocaya göre geniş yorumlanmalı.**

Bagaj ve benzeri eşya dışında araçta taşınan eşyaya, aracı işleten ile malik farklı ise işletene gelen zarar. **Genel hükümlere tabidir.**

Zarar gören veya zarar görenin yakınları manevi tazminat isteyebilir. Yardıma gelen kişi işletene veya işleten yakınlarına yardım ederken zarar uğrarsa tehlike sorumluluğu geçerlidir. işleten sorumludur.

İlletlik bağı kesilirse sorumluluk kalkar.

- Araçta arıza olmayacak
- İletlik bağı kesilecek
- İşletenin kusuru olmayacak

Mücbir sebepte kusursuzluğu veya araçtaki arızasızlık kanıtlanması gerekmez.

Zarar görenin ağır kusurunda kusursuzluk ve arızasızlık aranır.

Tazminatta azalmaya sebep olur.

3. Kişinin ağır kusurunda kusursuzluk ve arızasızlık aranır. Sorumluluk kalkar.

Kazaya birden fazla araç sebep olursa müteselsilen sorumluluk uygulanır.

Kendi kusurları oranında zararları karşılarlar

Aracı çalan veya gasp eden kişi doğacak zarardan işleten ile müteselsilen sorumludur. işleten kusuru olmadığını kanıtlarsa sorumluluk kalkar.

HAKSIZ FİİLİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Zarar ve tazminat:

Mal varlığına verilen zararın hesaplanmasında olay anı esas alınır. karar anına kadar faiz işlenebilir.

Bilirkişi incelemesi ile hesaplanır.

Şahıs varlığına verilen zararın hesaplanmasında;

Kişi yaralanmışsa;

- Tedavi giderleri
- Çalışma gücünde kısmen veya tamamen kayıp var ise bakıcı masrafı ve uğradığı zarar
- Ekonomik geleceğin sarsılması sonucu iktisadi mahrumiyet tazmini,
- Kazanç kaybı sonucu kaybettiği kazanç

Kişi ölmüşse;

- Cenaze masrafları,
- Destekten yoksun kalma sonucu fiilen eş, çocuk veya farazi varsayımlara dayanır. Destekten yoksun kalan kişinin zararı.
- Tarafın sosyal ve ekonomik durumu eskiden hesaba katılırdı.

İndirim Sebepleri:

1. **Zarar Görenin Zarara razı Olması:** Hukuka uygun olmayan rızadır.

2. **Zarar Görenin Kusuru:** İletlik bağını kesmeyecek derecede ufak kusurlar olmalıdır.

- Zararın doğumunda ortak kusur.
Tahrik=Hakaret edeni dövmek
- Zararın artmasında ortak kusur,
Tedavideki ihmalkarlıklar neticesinde zararın artması
- Sorumluluğun durumunu artıran ortak kusur,
Yukarıdaki davranışlar dışında kalan unsurlardır.

3. **Hafif Kusur ve Ödeme Zorluğu:** Karşı tarafın kusuru hafif ve belirlenen tazminatı ödemesi halinde zor duruma girecek kişiye tazminatta indirim yapılır. **TBK 52/2 md.**
4. **Dışarıdan Yapılan Yardımlar:** Rücu imkanı olmayan hallerde indirim sebebi olamaz. **TBK 55. md.**

- Hakkaniyete göre tazminat arttırılamaz, azaltılamaz.
- İdarenin sebep olduğu zararlarda TBK hükümleri uygulanır.
- Maddi tazminatta Temerrüd gecikme faizi fiilin gerçekleştiği andan itibaren uygulanır.
- Karar verme sırasında tazminat hesaplanamıyorsa veya değişkenlik gösteriyorsa Hakim kararın kesinleşmesinden itibaren 2 yıl içerisinde yeniden hesaplanarak değiştirilebilir. **TBK 75. Md.**
- Zarar gören taraf inandırıcı kanıtlar sunabiliyorsa ve ekonomik durumu elverişsiz ise işsiz kalma, sakat kalma, geçici ödeme kararı verilebilir. **Sunduğu kanıtlarda haksızsa fiilen ödeme anından itibaren faizi ile geri ödenir. TBK 76. md.**
- Manevi zararların tazmininde amaç zarar görenin acısını bir nebze hafifletmek, zarar vereni de cezalandırmaktır.

Vücut Bütünlüğüne Gelen Zarar:

Ağır bedensel zarar gören veya ölen bir kimsenin yakını kendisi ve mirasçıları yansıma zarardan ötürü manevi tazminat isteyebilir. **TBK 56/2 md.**

Kişilik Haklarına Verilen Zarar:

Onur, şeref ve haysiyete kişisel alana karşı verilen zarardan manevi tazminat istenebilir. **TBK 58. md.**

Basın yoluyla kişilik haklarının ihlali Kamusal yarar gerçekçi nitelik ve tarafsızlık var ise manevi tazminat istenemez.

SORUMLULUK SEBEPLERİNİN ÇOKLUĞU

A) SEBEPLERİN YARIŞMASI:

Zarar gören aksini istemese kanunda yazmadıkça en iyi giderim imkanı sağlayacak sorumluluk sebebine göre karar verilebilir.

Faiz, Faizin başlaması, zaman aşımı, sorumluluktan kurtulma, ispat yükü değerlendirilir.

Babasından habersiz arabayı kaçıran çocuğun kaza yapıp zarar neden olması, burada ev başkanının sorumluluğu mu yoksa motorlu araç işletenin sorumluluğu mu olacağı yukarıda ki şartlar göre değerlendirilir.

B) Aynı Zarardan Birden Fazla Kişinin Sorumluluğu:

İllyetlik bağı aranır. Ortak Kusur olması gerekir. Ortak Kast, Ortak İhmal

Müteselsilen sorumlu olurlar. Sorumlular rücu ederken iç ilişkiler esasına tabidir. **TBK 62/2.md** Müteselsilen sorumlu kişilerden birisi oranından fazla miktarı tazmin ederse, az ödeyen yahut hiç ödemeyen sorumludan ödediği fazla tazminatı rücu edebilir.

Haksız Fiil sorumluluğu = **KUSURUN AĞIRLIĞINA**

Kusursuz sorumluluk = **TEHLİKENİN AĞIRLIĞINA**

İstisnalar dışında **Nişanın haksız yere bozulması** Her haksız fiil suç teşkil eder.

Özel Hukuk Hakiminin; Kusur olup olmadığı, AEG'nin olup olmadığı kararları verilirken Ceza Hukuku Hakiminin kararlarına **bağlı değildir.**

Ceza Hukuku Hakiminin **kusur değerlendirmesi ve kesin kararlar(Beraat Kararı)** Özel Hukuk Hakimini **bağlamaz.**

Mahkumiyet kararı kesin karardır istisnai olarak Özel Hukuk Hakimini bağlar

Ceza Hukuku Hakimi Sanığı Kusurlu bulursa Özel Hukuk Hakimi bu karara bağlıdır. **Kusurlu kabul eder.**

HAGB (Hükmün Açıklanmasının Geriye Bırakılması), Koşullu salıverme gibi kararlar sanığın **tazminat yükünü etkilemez.**

Genel/Özel Af tazminat talebine engel teşkil etmez. **Sonuçta sanık suçlu bulunmuştur.**

Ceza Hukuku Davası devam ederken Özel hukuk adına Tazminat kararı **verilebilir.**

-ZAMANAŞIMI-

Kısa süre = 2 yıllık zamanaşımıdır. Failin öğrenmesi ile başlar. **TBK 72/1.md**

Uzun süre = 10 yıllık zamanaşımıdır. Olayın gerçekleşmesi ile başlar. **TBK 72/1.md**

Ceza Zamanaşımı Süresi = Daha uzun sürelerle ulaşabilir. **2 veya 10 yıldan daha uzun olup Cezai sebep tazminat hakkı doğurması gerekir.** Sadece faile uygulanır. **TBK 72/2.md**

- Bir şirket şoförü kaza sonucu bir şahsı yaralıyor.
- **Şöför aleyhine açılacak dava ceza zamanaşımı süresine tabidir.** Diğer hususlar Borçlar hukukuna tabidir.

Rücu Alacaklarında Zamanaşımı: Borcun tamamını ödeyen sorumlulardan birisi öğrendiği tarihten 2 yıl, tamamını ödediği tarihten itibaren 10 yıllık bir zamanaşımına tabidir. **TBK 73.md**

Karayolları Trafik Kanununda Zamanaşımı: Maddi ve manevi tazminatta zamanaşımı süresi 2 yıldır. [KTK 109.md](#)

Daimi Defi Hakkı: Zarar gören aleyhine bir alacağa yol açmışsa talep hakkı zamanaşımına uğrasa bile kendisine yöneltilen alacak talebini reddedebilir.
[Aldatma ve korkutma altında imzalana sözleşmeler bu duruma örnektir.](#)

-SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME-

Haklı bir sebep bulunmaksızın bir kimsenin Aktifindeki artış yahut Pasifindeki azalıştır.[TBK 77. md](#)

[Yanlış IBAN girerek başkasının hesabına para yatırılması](#)

Sorumluluk Kusura göre değil iyi niyetin varlığına göre değişir.

Ortada Ayni Hak yahut bir Sözleşme varsa Sebepsiz Zenginleşmeye gidilemez/ iddia edilemez.

Sadece parasal değil emeksel olarak da bir eksilme söz konusu olabilir.

[Temizliğin bir odayı temizlemesi gerekirken kendi işine ait olmayan başka bir odayı temizlemesi](#)

Eksik borcun ödenmesi takdirde Sebepsiz Zenginleşme iddiası ile ifası istenemez.
İstisnası [TTK 1530.md](#)

(1)Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir. Aksine bir anlaşma yoksa, aşağıdaki hükümler uygulanır;

1. Para borçları, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde,
2. Parça borçları, sözleşmenin kurulduğu sırada borç konusunun bulunduğu yerde,
3. Bunların dışındaki bütün borçlar, doğumları sırasında borçlunun yerleşim yerinde, ifa edilir.

(2)Alacaklının yerleşim yerinde ifası gereken bir borcun doğumundan sonra alacaklının yerleşim yerini değiştirmesi sebebiyle ifa önemli ölçüde güçleşmişse borç, alacaklının önceki yerleşim yerinde ifa edilebilir.

Sebep geçerli olmayacak [Muvazaa](#)

Sebep gerçekleşmemiş olacak [Koşullu işlemler](#)

Sebep ortadan kalkacak [Sözleşmenin feshi/ Nafaka](#)

- **ZAMANAŞIMI:** Fakirleşmeyi öğrendiği andan itibaren **2 yıl**
Fakirleşme olayı gerçekleştiği andan itibaren **10 yıl**

(1)İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.

- **İYİ NİYETLİ İSE:** Aynen iade söz konusudur. Karşılıksız elden çıkarma söz konusu ise iade söz konusu değildir.
Kazanç elde edilirse kazanç da aynen iade edilir.
Zorunlu Masraf [saatin yaptırılması](#) ve Faydalı Masraf [kordon tamiri](#) ifası istenebilir.
Tüketilme söz konusu ise karşılığı istenir.

• KÖTÜ NİYETLİ İSE: Elinden çıkarma söz konusu olursa iade etmesi gerekir. <i>“Geri istenebileceği beklenir durumdadır”</i> Zorunlu Masraf ve iadede faydalı Masraf ifası istenebilir. Temerrüd faizi için ihtara gerek yoktur.	
→ DÖVİZ KURU: O zamanın döviz kuru ile iade edilmesi gerekir.	
TBK 91.md AYA İLİŞKİN SÜRELERDE VADE	(1)Borcun ifası için bir ayın başlangıcı veya sonu belirlenmişse, bundan ayın birinci ve sonuncu günü; ayın ortası belirlenmişse, bundan da ayın onbeşinci günü anlaşılır. (2)Borcun ifası için gün belirtilmeksizin sadece ay belirlenmişse, bundan o ayın son günü anlaşılır.
Diğer Sürelerde Vade TBK 92.md:	
Gün olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün sayılmaksızın, bu sürenin son günü dolmuş olur. Sekiz veya onbeş gün olarak belirlenmiş süre ise, bir veya iki haftayı değil, tam sekiz veya on beş günü ifade eder. • Örneğin 20 Şubatta 3 günlük bir süre verilsin, Süre 21 Şubat günü başlar. Ve 23 Şubat günün sonunda sona erer. Borç Vadesini doldurmuş olur. • Örneğin 6 Ağustosta 15 günlük bir süre verilsin, Süre 7 Ağustos günü başlar. Ve 21 Ağustosun sonunda sona erer. Borç vadesini doldurmuş olur	
Hafta olarak belirlenmiş süre, son haftanın sözleşmenin kurulduğu güne ismen uyan gününde dolmuş olur. • Örneğin Ağustosun ilk haftasının cuma günü 2 haftalık süre verilsin, Süre Ağustosun ilk haftasının Cumartesi gününde başlar. Ve Ağustosun 3. Haftasının Cuma gününün sonunda sona erer. Borç vadesini doldurmuş olur.	
Ay olarak veya yıl, yarıyıl ve yılın dörtte biri gibi birden çok ayı içeren bir zaman olarak belirlenmiş süre, sözleşmenin kurulduğu gün ayın kaçınıcı günü ise, son ayın bunu karşılayan gününde dolmuş olur. Son ayda bunu karşılayan gün yoksa süre, bu ayın son günü dolmuş sayılır. • Örneğin 30 Ocak günü 2 aylık bir süre verilsin, Süre 31 Ocakta başlar. Ve 30 Mart gününün sonunda sona erer. Borç vadesini doldurmuş olur. • Örneğin 30 Ocak günü 1 aylık bir süre verilsin, Süre 31 Ocakta başlar. Ancak Şubat ayında 30. gün yoktur. Bu yüzden Şubat ayının o yıldaki en son günü yani 28/ 29 Şubat günü süre sona erer. Borç vadesini doldurmuş olur.	
Yarım aydan onbeş günlük süre anlaşılır. Bir veya birden çok ay ve yarım ay olarak belirlenmiş sürenin dolduğu gün, son aya onbeş gün eklenerek belirlenir. • Örneğin 1 Ocak günü 3.5 aylık bir süre verilsin,	

Süre 2 Ocakta başlar. Ve 3 ay eklenir. 1 nisan gününe denk gelir. Ardından kalan yarım ayı 15 gün olarak hesaplar ve eklenir. 16 nisan günü süre sona erer. borç vadesini doldurmuş olur.	
İfa zamanı veya sürenin son günü, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlarsa, kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçer. Aksine anlaşma geçerlidir. Örneğin 19 Nisan günü 1 aylık süre verilsin, Süre 20 Nisan günü başlar.Ve 19 Mayıs günü sona erer. Tabikide yanlış 19 Mayıs "ATATÜRK'Ü ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI" dır. Yani süre 20 Mayıs günü sona erer. Borç vadesini doldurmuş olur.	
TBK 94.md İŞ SAATLERİ	(1)Borç, alışılmış iş saatlerinde ifa ve kabul edilir.
TBK 95.md SÜRENİN UZATILMASI	(1)Süre uzatılmış ise yeni süre, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, önceki sürenin sona ermesini izleyen birinci günden başlar. Tekrar bir süre hesaplar gibi ekleriz.
TBK 96.md ERKEN İFA	(1)Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz.
- Sözleşmenin hükümleri, özelliği ya da durumun gereği bazı durumlarda Erken ifa edilemez. - İndirim talep hakkının istisnaları vardır. Taksitle ödemede, taksit borcu şayet kambiyo senedine bağlanmamışsa borçlu, borcun tamamını bir defada ödeyebilir, buna yönelik olarak da yine indirim isteme hakkına sahip olmaktadır.	
<u>-İFANIN TARAFLARI-</u>	
A) BORÇLU TARAF: Şahsen İfa Yükümlülüğünün Olmaması= Alacaklının menfaati varsa bizzat ifa zorunludur. Şahsi yetenek gerektiren bir konuda da Şahsen İfa zorunludur. Ameliyata girecek Cerrah, Konser veren Ahmet KAYA, Da Vinci'nin resimleri... Üçüncü Kişi Tarafından İfa Ve Sonuçları= Borçlunun rızası olmaksızın alacaklı üçüncü kişinin edimini kabul ederse alacaklının sorumluluğu söz konusu olacaktır.	
TBK 127.md ALACAKLIYA HALEF OLMA	(1)Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, aşağıdaki hâllerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olur: 1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir aynı hakkı

	bulunduğu takdirde. 2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde. (2)Diğer halefiyet hâllerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.
	• Halefiyet: Başkasına ait bir borcu ifa eden üçüncü kişinin alacaklının haklarına sahip olmasıdır. • Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde: Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, alacaklının haklarına halef olacak, yani alacaklının yerine geçecek ve borçluya borcu ifa ettiği için o ifasının karşılığını talep edecektir. • Kefil Lehine Halefiyet: Alacaklı ile kefil arasında kefalet sözleşmesi yapılır. Bu alacak ile kefil arasında yapılan sözleşmede borç sadece kefile düşer, bu manada alacaklıya da düşen bir borç yoktur. • SİGORTACI LEHİNE HALEFİYET İLKESİ: Sadece mal sigortaları için geçerlidir. Can sigortaları için geçerli değildir. Benim bir zararım var. Sigortacı karşı tarafa ödedi. Sigortacı daha sonra halefiyet ilkesi gereği zararı gerçekleştiren kişiye, yani borçluya zararı rücu edecektir.
	3. KİŞİNİN FİİLİNİ ÜSTLENME / EDİMİNİ TAAHHÜT (TBK 128.md): Borçlu bir 3. kişinin edimini üstlenecek. Garanti sözleşmesi olarak nitelendirilebilir. Kefalet sözleşmesine benzer. Kefalet sözleşmesi fer'i niteliktedir. Asıl borçlu ödemezse kefile gidilir. Edimin taahhüdünde ise borç aslidir. ➤ Alacaklı ile borçlu arasında geçerli bir borç ilişkisi olacak. ➤ Borçlu kendi edimini değil bir 3.kişinin edimini üstlenmektedir. ➤ Alacaklının zararından borçlu sorumludur. ➤ Kefalet sözleşmesinin şekil şartları bu sözleşmeler içinde geçerlidir.TBK 603.md Kefilin alacaklıya ne kadar sorumlu olduğu, üstlenme tarihi, borçlu kendi El yazısı ile yazacak ve imzalaması gerekir. Evli ise eşin rızası gerekir.
	BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: Bankanın alacaklıya kefil olması gibidir.
	Lehtar: Borcu ya da yükümlülüğü banka tarafından garanti altına alınan kişi ya da kurum, yani borçlu taraftır. Muhatap: Alacağı ya da yaptıracığı işi banka tarafından garanti edilen kişi ya da kurum, yani alacaklı taraftır. Garantör: Teminat mektubunu veren bankadır. KONTRGARANTİ: Bir garanti veya banka teminat mektubunun verilmesine ilişkin banka güvencesi sağlayan taahhütlerdir. Kontrgaranti ile yurt dışında direkt olarak

Türkiye' nin riskini almak istemeyen veya alamayan müşterilere yurtdışından garanti verilmesi mümkündür.

ALACAKLI İLE BANKA ARASINDAKİ İLİŞKİ: Alacaklı borçlu sözleşmeyi ihlal etmesine gerek olmaksızın bankaya giderek bu mektubun karşılığı olan nakdi tutarı kayıtsız şartsız vermelidir. Banka ödediği nakit bedeli Borçludan rücu eder. Alacaklının erken şekilde mektubu nakde çevrilmesi borçlunun ticari hayatındaki güveni zedeler ve bu durumda borçlunun manevi tazminat hakkı doğar.

Sürelili (vadeli) Teminat Mektupları

Metinde belirli bir sürenin belirtildiği teminat mektubu çeşididir. Genelde teminat altına alınan işin bitiş süresi teminat mektubunda vade olarak gösterilir. **Bahsedilen sürenin ardından 10 yıl içinde tazmin edilebilir.**

Süresiz (vadesiz) Teminat Mektupları

Metinde herhangi bir sürenin belirtilmediği teminat mektuplarına süresiz ya da vadesiz teminat mektubu denir. **Borçlar Kanunu'na göre süresiz teminat mektuplarında da 10 yıllık zaman aşımı süresi geçerlidir. Bu süre borcun ilk tanzim tarihi değil ödenmesi gereken tarihten sonrasını kapsar. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre oluşturulan teminat mektuplarının süresiz olması gerekir..**

Sebezis zenginleşmeye dayanılarak borcun yanlış kişiye ödenmesi durumunda iadesi istenebilir.

Borçlu alacaklıya bankaya tevdi eder. Alacaklıyı temerrüde düşürebilir.

Borç ilişkisi çabuk bozulacak bir edim ise satılıp nakdi karşılığı bankaya tevdi edilir

ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME (TBK 129.md):

Bağış borç ve ifa amacı ile yapılabilir.

Kendi adına sözleşme yapan kişi, sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa, edimin üçüncü kişiye ifa edilmesini isteyebilir.

Üçüncü kişi veya üçüncü kişiye halef olanlar da, tarafların amacına veya örf ve âdete uygun düştüğü takdirde edimin ifasını isteyebilirler. Bu durumda, üçüncü kişi veya ona halef olanlar bu hakkı kullanmak istediklerini borçluya bildirdikten sonra, alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez.

Üçüncü kişinin, borcun ifa edilmesini talep hakkı olup olmaması bakımından, bu sözleşme türünü “eksik üçüncü kişi yararına sözleşme” ve “tam üçüncü kişi yararına sözleşme” olarak ayırmak suretiyle ele almak gerekir.

Bir tereddüt hasıl olduğunda “eksik üçüncü kişi yararına sözleşme” uygulanır. diğer sözleşme türü istisnadır.

Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası; Motorlu bir aracın karayollarında işletilmesi sırasında, bir kimsenin zarara uğramasına neden olunması durumunda, o aracı

işletenin üçüncü kişilere karşı olan sorumluluğunu belli sınırlar içinde karşılamayı amaçlayan ve yasaca yapılması zorunlu kılınan sorumluluk sigortası türüdür. **Kasko ile karıştırılabilir. Tam üçüncü kişi yararına sözleşmelere örnektir.**

Bankaların iş yerleri ile anlaşıp iş yeri çalışanlarına kredi kartı çıkartmaları **Tam üçüncü kişi yararına sözleşmelere örnektir**

Futbol müsabakaların özel kanallara maçları naklen yayınlanması haklarını devretmesi. **Tam üçüncü kişi yararına sözleşmelere örnektir**

Takas mümkün değildir yarar söz konusu olmaktan çıkar.

TBK 130.md
SORUMLULUK
SİGORTASI

(1)Başkasını çalıştıran kişi, çalıştırdığı kişiye karşı hukuki sorumluluğunu güvence altına almak üzere sigorta yaptırmışsa, sigortadan doğan haklar doğrudan doğruya çalışana ait olur.

(2)Ancak, çalışana ödenecek sigorta tazminatı, genel hükümlere göre ödenecek tazminattan indirilir.

(3)Diğer hukuki sorumluluk sigortalarına ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

BORÇLU TARAFIN DEĞİŞMESİ:

Hukuki İşlem İle: Alacağın devri veya borcun yüklenilmesi vs. yöntemlerle yapılabilir.

Alacağın devri şekil şartına tabi iken borcun yüklenilmesi şekil şartına tabi değildir. Borcun iç yüklenilmesi **Şahsı ile benim aramdaki ilişki** ve dış yüklenilmesi **Yeni borçluyla, eski borçlu arasındaki hukuki ilişki** olarak ikiye ayrılır.

Miras Durumu İle: Kanundan kaynaklanan bir değişimdir.Ölen kişinin terekesinde borçlarda olabilir. Terekeyi kabul eden mirasçı bu borçları üstlenir ve yeni borçlu sıfatına haiz olur.

Birden fazla mirasçı terekeyi kabul ederse borçtan müteselsilen sorumludur. Miras ortaklığı anlaşmaları Alacaklıyı bağlamaz

ALACAKLI TARAFIN DEĞİŞMESİ:

Sözleşme İle: Alacaklı, alacağını bir üçüncü kişiye devrederek sözleşmenin tarafı olmaktan çıkar ve yerine yeni alacaklı gelir. **Alacağın Devri (yazılı şekilde yapılır.)**

Miras Durumu İle: Kanundan kaynaklanan bir değişimdir.Ölen kişinin terekesinde alacaklar olabilir. Terekeyi kabul eden mirasçı bu alacakları üstlenir ve yeni alacaklı sıfatına haiz olur. **Manevi Tazminat hakkının mirasçılara geçmesi için miras bırakanın yaşamında bu duruma rıza göstermesi gerekir.**

Mahkeme Kararı İle: Mahkeme kararı denilse de özünde kanun hükmü bulunmaktadır. **Koca, evlilik birliğinin yükümlülüklerini yerine getirmezse ve aynı**

zamanda kendisi alacaklı ise kadın mahkemeye giderek kocasının borçlarına bir talimat verdirip, artık o borcun kocasına değil de kendisine ödettirilmesini isteyebilir. Böyle bir durumda da artık mahkeme kararıyla alacaklı değişmiştir. Borçlular kocaya öderse ne olacaktır? Tekrar kadına da ödemeleri gerekecektir.

A) İfayı Talep Etme Yetkisi Alacaklıya Aittir:

Alacaklı olmayan bir kimseyi alacaklı zannederek borcunu ifa eden borçlu **sebepsiz zenginleşme** hükümlerine göre ifayı geri talep edebilir.

Alacaklını yetkili temsilcisine karşı yapılan bir ifa geçerli bir ifadır

Alacaklı açık bir şekilde ifayı kabul etmesi beklenmez örtülü bir kabulde ifayı geçerli kılar. **Davranışları ile**

Alacaklının ifayı kabul etmediği durumlarda borçlu TEVDİ müessesesine başvurabilir. İfanın konusu olan edim bir korunmaya alınmak adı altında mahkemece belirlenen bir depoda saklanır. Borçlunun ifayı gerçekleştirdiği kabul edilir. **Tevdi edilecek malın çabuk bozulma yahut maliyetli saklama gibi özellikleri varsa borçlu bu edimi paraya çevirerek nakdi bir ifa da gerçekleştirebilir.**

B) İfayı Talep Yetkisinin Üçüncü Kişiye Ait Olması Ve Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme:

Borçlu ile Alacaklı arasında ifanın alacaklı dışında başka bir kimseye yapılması durumudur. **Borçlu ifayı Alacaklıya yaparsa bu sözleşme Üçüncü kişi yararına olmaktan çıkar. Bağış- İfa yapmak- Borcu karşılamak amacı ile yapılabilir.**

→ Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme: **Hem Alacaklı hemde Üçüncü kişi** edimi ifa et deme hakkına haizdir.

- Zorunlu Mali Sigorta
- Kredi Kartları
- Federasyonların Maç Yayın Hakkı Devretmesi
- Sorumluluk Sigortaları TBK 130.md

→ Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme: **Sadece Alacaklı** edimi ifa et deme hakkına sahiptir.

- Alacaklıya mı yoksa Üçüncü kişiye mi edimi ifa etmemiz hakkında bir tereddüt varsa bu hüküm uygulanır.

-İFANIN KONUSU-

TBK 84.md
KISMEN İFA

(1)Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir. **Kambiyo Senetleri ve Dürüstlük Kurallarının Gerektirdiği Haller hariç..**

(2)Alacaklı kısmen ifayı kabul ederse borçlu, borcun kendisi tarafından ikrar olunan kısmını ifadan kaçınamaz. **Alacaklıda kısmen ifa talep edebilir, borçlu kabul etmeyebilir.**

(1)Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa,

TBK 85.md BÖLÜNEMEYE N BORÇ	alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır. (2) Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür. (3) Durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, ifada bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını isteyebilir.
TBK 86.md ÇEŞİT BORCU	(1) Çeşit borçlarında hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimin seçimi borçluya aittir. Ancak borçlunun seçeceği edim, ortalama nitelikten daha düşük olamaz
TBK 87.md SEÇİMLİK BORÇ	(1) Seçimlik borçlarda, hukuki ilişkiden ve işin özelliğinden aksi anlaşılmadıkça, edimlerden birinin seçimi borçluya aittir.
<u>-İFA SIRASI-</u>	
TBK 97.md GENEL KURAL	(1) Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmenin ifası isteminde bulunan tarafın, sözleşmenin koşullarına ve özelliklerine göre daha sonra ifa etme hakkı olmadıkça, kendi borcunu ifa etmiş ya da ifasını önermiş olması gerekir.
Borçlu veya Alacaklı kendi edimlerini ifa etmeden diğer taraftan ediminin ifasını istediğinde diğer tarafın ödememe hakkı bulunur. Ödemezlik Defi	
TBK 98.md İFA GÜÇSÜZLÜĞÜ	(1) Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifada güçsüzlüğe düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğer tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınıncaya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir. (2) Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden dönebilir.
TBK 99.md ÜLKE PARASI İLE İFA	(1) Konusu para olan borç Ülke parasıyla ödenir. (2) Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir. Aynen ödeme şartı varsa aynen ödenmelidir. (3) Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme

	günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir. Aynen ödeme kaydı yoksa döviz olan borcu ülke parası olarak isteme hakkına sahiptir. 32 SAYILI TÜRK PARASINI KORUMA HAKKINDA KANUN için çıkarılan tebliğte taşınır veya taşınmaz sözleşmelerinde döviz fiyatı yasaklanmıştır.(ev satışı/kirası, araba satışı/kirası)
TBK 100.md MAHSUP	(1)Borçlu, faiz veya giderleri ödemede gecikmemiş ise, kısmen yaptığı ödemeyi ana borçtan düşme hakkına sahiptir. Aksine anlaşma yapılamaz. Anaparadan düşülmesi hakkında bir sözleşme yapılabilir. Temerrüd veya faize düşmüş bir alacaklının mahsup ettiği miktar ana paradan değil faiz veya temerrüd miktarından eksilir. Kefalet sözleşmesinde de güvenceli paraya mahsup edilmez güvencesiz kısımdan mahsup edilen miktardan eksilir. (2)Alacaklı, alacağın bir kısmı için kefalet, rehin veya başka bir güvence almış ise, borçlu kısmen yaptığı ödemeyi, güvence altına alınan veya güvencesi daha iyi olan kısma mahsup etme hakkına sahip değildir.
TBK 101.md BİRDEN ÇOK BORÇTA ALACAKLILA RA BİLDİRİM	(1)Birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirebilir. (2)Borçlu bildirimde bulunmazsa, yapılan ödeme, kendisi tarafından derhâl itiraz edilmiş olmadıkça, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır.
TBK 102.md KANUNA GÖRE MAHSUP SIRASI	(1)Kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. (2)Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. (3)Takip yapılmamış ise ödeme, vadesi ilk önce gelmiş olan borç için yapılmış olur. (4)Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır.
Alıcı ile Satıcı arasındaki ilişki bedel ilişkisidir. Alıcı ile Akreditif bankası arasındaki ilişki karşılık ilişkisidir.	

AKREDİTİF İŞLEMİ:

- **Dönülemez Akreditif:** İki tarafın anlaşması sonucu dönülebilir Akreditiftir.
- **Dönülebilir Akreditif:** Sadece bir tarafın iradesinin yeterli olup dönebildiği Akreditiftir.
- **Onaylı Akreditif:** Açılan bir akreditife ihbar bankasının, amir bankanın talebi üzerine teyidini eklediği akreditif türüdür.

AKREDİTİF İŞLEMİNDE TARAFLAR VE SIRASIYLA İŞLEMLER

LEHTAR: Satıcı/ İhracatçı kişi

AMİR: Alıcı/ İthalatçı kişi

LEHTARIN BANKASI: Lehtarın ülkesinde bulunan Akreditif işlemi için aracı banka

AMİRİN BANKASI: Amirin ülkesinde bulunan Akreditif işlemi için aracı banka

1.ADİM: Lehtar ile Amir arasında bir satım sözleşmesi yapılır.

2. ADİM: Amir kendi bankasına Akreditif açma teklifnamesi sunar.

3. ADİM: Amirin Bankası Lehtarın Bankasına Akreditif metnini gönderir.

4.ADİM: Lehtarın Bankası Lehdara Akreditif ihbarnamesi gönderir.

5.ADİM: Lehtar malı Gümrüğe gönderir.

6.ADİM: Lehtar kendi bankasına Vesaik ibrazında bulunur.

7.ADİM: Lehtarın Bankası Amirin Bankasına Vesaikleri gönderir.

8.ADİM: Amir kendi bankasına ödemeyi gerçekleştirir.
Amirin Bankası Lehtarın Bankasına ödemeyi gerçekleştirir.
Lehtarın bankası Lehtara ödemeyi iletir.

9.ADİM: Amirin Bankası Amire Vesaikleri teslim eder.

10.ADİM: Amir Gümrükten mallarını teslim alır.

-İFADA FAİZ-

- Faizin kaynağı para borcudur.
- Bir miktar paranın kullanılmasının karşılığıdır. **Vadeli bir hesabınız var ve bankada paranız bulunuyorsa sizin paranızı kullanıyorlar ve karşılığında size bir faiz sunuyorlar.**
- Asıl borcun ödenmesi kural olarak faizinde sonlandığını gösterir ama bunun için eğer faiz ödenmemişse bir çekince göstermeniz gerekir
- Faiz anaparayı geçebilir..

TBK 88.md ANAPARA FAİZİ (KAPİTAL)	(1)Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. (2)Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz
• Sözleşmede kararlaştırılmalıdır. Aksi takdirde devletin belirlediği yasal faiz oranı %12 uygulanır. • Sebepsiz zenginleşmeye neden olmayacak bir şekilde faiz belirlenmelidir. Abartılmamalıdır • Taraflar faiz belirleme hakkını ister ortak irade ile isterlerse de birbirlerine bırakabilirler.Tek şart doğru ve dürüstçe belirlenmesidir. Bankaların faiz oranları	
TBK 120.md TEMERRÜD FAİZİ	(1)Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. (2)Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. (3)Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkra da belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur.
• Ödeme vaktinde ödenmeyen borç için başlatılan faizdir. Borçlunun temerrüde düştüğü andan itibaren başlar. • Sebepsiz zenginleşmeye neden olmayacak bir şekilde sözleşmede faiz belirlenmelidir. Haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmede sözleşme yoktur. Yani bu durumlarda Yasal Faiz oranlarına bakılır. • Anapara faizimiz kanunen düzenlenen temerrüd faizinden daha fazla ise otomatik olarak temerrüd faiz oranı ile anapara faizi oranı eşit olur. Anapara Faiz Oranı Temerrüd Faiz Oranından fazla olamaz. • Ticari İşlerde Faiz oranı TTK 1503.md ile belirlenir. TBK 120.md uygulanmaz	
TTK 8.md ORAN SERBESTİSİ VE BİLEŞİK FAİZİN ŞARTLARI	(1) Ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir. (2) Üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra, sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz. (3) Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır. (4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı olarak işletilen faiz yok hükmündedir.Kambiyo da kabul edilir.

TBK 121.md FAİZLERDE, İRATLARDA VE BAĞIŞLAMADA TEMERRÜT FAİZİ	(1)Faiz veya irat borcunu ya da bağışladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür. (2)Buna aykırı olarak yapılan anlaşmalar, ceza koşulu hükümlerine tabi olur. (3)<u>Temerrüt faizine, ayrıca temerrüt faizi yürütülemez</u>
--	--

<u>-İFANIN İSPATI-</u>	
Borçlu borcunu ödedikten sonra ödediğini ispatlaması gereken durumlar olabilir. Alacaklı ödemedi diyebilir. Bunun için bazı ispat araçları vardır. 4880 tl den fazla olan nakdi işlemlerde senet ile ispat zorunludur. Kıymetli evrak niteliğindeki değil. Haksız fiiller ya da sebepsiz zenginleşme bir sözleşme olmadığı için bu kurala tabii değildir, yani borcun doğduğu herhangi bir delille de ispatlanabilecektir.	
MAKBUZ: Borcun bir kısmını ödediğimize dair verilen bir belge	
SENET: Borcun tamamının ödendiğine dair verilen bir belge.	
TBK 103.md MAKBUZ VE SENETLERİN GERİ VERİLMESİNDE BORÇLUNUN HAKKI	(1)Borcu ödeyen borçlu, bir makbuz ve borcun tamamı ödenmişse, buna ilişkin borç senedinin geri verilmesini veya iptalini isteyebilir. (2)Borcun tamamı ödenmemiş veya borç senedi alacaklıya başkaca haklar da vermekte ise borçlu, ancak makbuz verilmesini ve ödemenin borç senedine işlenmesini isteyebilir
TBK 105.md SENEDİN GERİ VERİLMEMESİ	(1)Alacaklı, borç senedini kaybettiğini iddia ederse, borçlunun istemi üzerine, borcu ödeme sırasında, kendisine borç senedinin iptalini ve borcun sona ermiş olduğunu gösteren resmen düzenlenmiş veya usulüne göre onaylanmış bir belge vermek zorundadır. (2)Kıymetli evrakın iptaline ilişkin hükümler saklıdır.
Alacaklı taraf seneti vermemek için bahaneler uydurulabilir. Burada kıymetli evrakın iptali için mahkemeye başvurulur. TTK ya göre bir faturanın düzenlenme zamanı 7 gündür. 8 gün içinde itiraz edilmezse fatura geçerli hale gelir. Teyit Mektubu	

-BORCA AYKIRILIK-

Sözleşme gereği edim tam, yerinde ve zamanında ifa edilirse borç son bulur. borç ilişkisi sona erer.

- Eksik,Kötü/ Ayıplı, İfa yeri ve zamanı dışında edimin ifası.
- Kusur yüzünden İfanın imkansızlığı
- Alacaklı ve Borçlunun Temerrüdü
- İfa engelleri

A) AYNEN İFAYI İSTEME HAKKI:

Borca aykırılık durumunda tazminat değil Aynen İfa istenir. (İcra veya Haciz yolu ile)

B) BORÇLU YERİNE İFADA BULUNMA YETKİSİNİN ALINMASI:

TBK 113.md
YAPMA VE
YAPMAMA
BORÇLARINDA
EDİMİN İFA
EDİLMEMESİ

(1)Yapma borcu, borçlu tarafından ifa edilmediği takdirde alacaklı, masrafı borçluya ait olmak üzere edimin kendisi veya başkası tarafından ifasına izin verilmesini isteyebilir; her türlü giderim isteme hakkı saklıdır.

(2)Yapmama borcuna aykırı davranan borçlu, bu aykırı davranışının doğurduğu zararı gidermekle yükümlüdür.

(3)Alacaklı, ayrıca borca aykırı durumun ortadan kaldırılmasını veya bu konuda masrafı borçluya ait olmak üzere kendisinin yetkili kılınmasını isteyebilir
İmara aykırı kaçak kat yapılmış, o kaçak katların tıraşlanması

Madde 113 e göre kafamıza göre hareket edemeyiz Borçlunun ifasını başka biri yerine getiremez.

Mahkeme kararı ile izin alınması gerekir.

Aksi takdirde Vekaletsiz İş Görme gerçekleşir.

500 TL'lik masraf yaptık ama borçlu taraf bunun sadece 200 TL sinden yararlanıyor.
Sadece 200 TL isteyebilirsiniz çünkü ortada gerçek olmayan bir vekaletsiz iş görme var. Hakkımızı tamamen elde edemeyebiliriz..

Yapmama edimlerine aynen ifa mümkün değildir. Tazminat hakkı doğar

C) DOĞAN ZARARIN TAZMİNİNDE SORUMLULUK:

TBK 112.md
GİDERME
BORCU

(1)Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

Borca aykırılık bir zarar doğurabilir. Maddi veya Manevi zarar olabilir.

Banka teminat mektuplarında haksız yere paraya çevrilmesi borçlunun itibarını zedeler. Borçlu manevi bir zarara uğrar.

Borca aykırılık ile zarar arasında bir illiyet bağının olması gerekir.

- **Mücbir Sebepler:** Doğa olayları olabileceği gibi; savaş, grip, covid, hava olayları(beklenenin üstü bir şiddette)

- **Üçüncü Kişinin Ağır Kusuru:** Belediyedeki imar izni vermesi gereken memurun imar iznini veremeyecek kadar beceriksiz olması.
- **Zarar Görenin Ağır Kusuru:** Tedavi amaçlı bir kişinin hastaneye yatması ancak tedavi için gereken özeni yerine getirmemesi sonucu tedavi olamaması

Borca aykırı davranan tarafın kusurlu olması gerekir.

Borçlu kendi kusursuzluğunu ispatlamalıdır.

D) BORCA AYKIRILIĞIN SONUÇLARI:

Tazminat derecesi belirlenirken borca aykırı davranan tarafın kusuru değerlendirilir. **Alacaklının zarara razı olması ya da illiyet bağının kesilmesi durumlarında yine de zararın artmasına karşı tarafın katkıda bulunması tazminat miktarının belirlenmesinde değerlendirilir.**

Taraflar kendi aralarında borca aykırılık durumunda ödenecek tazminat miktarını belirleyebilir.

BORÇLUNUN İFA YARDIMCISININ EYLEMLERİNDEN SORUMLULUĞU

TBK 116.md YARDIMCI KİŞİLERİN FİİLLERİNDEN SORUMLULUK

(1) Borçlu, borcun ifasını veya bir borç ilişkisinden doğan hakkın kullanılmasını, birlikte yaşadığı kişiler ya da yanında çalışanlar gibi yardımcılara kanuna uygun surette bırakmış olsa bile, onların işi yürüttükleri sırada diğer tarafa verdikleri zararı gidermekle yükümlüdür.

(2) Yardımcı kişilerin fiilinden doğan sorumluluk, önceden yapılan bir anlaşmayla tamamen veya kısmen kaldırılabilir. **Hafif veya Ağır kusur farketmeksizin anlaşma yapılabilir.**

(3) Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Borcun niteliği gereği yardımcı kişi kullanılması gerekir.

Aksi takdirde TBK 112.md hükümleri uygulanır.

En çok İnşaat sözleşmelerinde yardımcı kişi kullanılır.

Tedavi amaçlı vekalet sözleşmesinde yardımcı olan hemşirenin iğne yaparken yanlışlık sonucu tarafa zarar veriyor. **TBK 116.md hükümleri uygulanır.**

Bir hakkın kullanılmasında da yardımcı kişi kullanılabilir.

Borçlu ile yardımcı kişi arasında çoğunlukla bir sözleşme vardır.

Mutlaka sözleşme aranmaz.

Vekalet sözleşmesinde vekil işi bir başkasına bırakırsa bıraktığı kişinin davranışlarından vekalet verene karşı sorumlu olur. **Alt Vekalet ilişkisinde gerekli özen gösterilmemişse Alt Vekalet sözleşmesi hükümleri uygulanır.**

Organlar Tüzel Kişilerin bir parçasıdır. Organların yardımcı kişileri bu hüküm kapsamındadır.

Borcun ifası sırasında borç ile ilgili bir zarar söz konusu olursa borçlunun sorumluluğu söz konusu olur aksi takdirde Borçlunun yardımcı kişisi sorumlu olur.

- Hemşire iğne yaparken hata yaparsa

Doktor sorumlu..

Ancak hemşire kişisel husumeti çerçevesinde hastaya vurursa Hemşire sorumlu..

Mesai bitiminde ifa ile alakasız bir şekilde zarar doğarsa

Hemşire sorumlu..

TBK 116.md hükümleri uygulanmaz

Borçlu İlliyyet bağının kesildiğini ispatlarsa sorumluluktan kurtulabilir.

Borçlu Edimi bizzat kendisi ifa etmiş olsaydı kusurlu sayılmayacağını ispat ederse sorumluluktan kurtulabilir.

Yardımcı kişi Alacaklı kişinin zararını giderirse Zarar gösterene Rücu imkanı vardır.

TBK 66.md ile TBK 116.md ARASINDAKİ FARK

TBK 66.md Adam çalıştırmanın sorumluluğunu anlatır. Kusursuz sorumluluk halidir. Sözleşmeden bağımsız bir kimsenin zarar görmesi sonucu gündeme gelir. Kanunda açık bir şekilde Rücu imkanı düzenlenmiştir.

TBK 116.md de ise yardımcı kişinin sorumluluğu gündeme gelir. Sorumluluktan kurtulma açısından farklıdır. Kanunda açık bir şekilde rücu imkanı düzenlenmemiştir

TBK 115.md SORUMSUZLUK SÖZLEŞMESİ

(1)Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

Hafif kusur halinde bu hüküm uygulanmaz. Asıl kuraldır.

(2)Borçlunun alacaklı ile hizmet sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir borç sebebiyle sorumlu olmayacağına ilişkin olarak önceden yaptığı her türlü anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

(3)Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.

- Oteller veya otoparklarda Kaybolan eşyaların Sorumluluğunda daha çok görülür.

Otellerdeki çalınan eşyalarda mağdurun bir kusuru yoksa otel yönetimin sorumluluğu vardır. İndirim sebebi doğurmaz.

Zarar gerçekleşmeden önce yapılmalıdır. Aksi takdirde ibra edilmiştir.

Sorumluluktan kurtaran bir anlaşma olur.

İspat açısından yazılı olarak yapılması daha doğrudur.

Hafif kusura yönelik bir anlaşmalar geçerlidir. **1.fıkra**

Hizmet sözleşmesinden kaynaklı hafif sözleşmesinde hafif kusura yönelik sorumsuzluk anlaşması geçersizdir. **2.fıkra ve 3. fıkra**

Sorumsuzluk anlaşması özel bir hüküm çerçevesinde yasaklanmamış olmalıdır.

E) KUSURLU İMKANSIZLIK:

Objektif İmkansızlık: Herkes tarafından ifanın mümkün olmamasıdır.
Ressamın kolunu kırması kişisel yetenek gereği objektif imkansızlıktır.

Subjektif İmkansızlık: Belirli kişinin edimi ifa etmesinde engel teşkili olmasıdır

Tam İmkansızlık: Edimin tamamında bir imkansızlık varsa söz konusu olur.

Eksik İmkansızlık: Edimin belirli kısmında imkansızlık söz konusu olur.
Edim parçalara ayrılmaması tam imkansızlık olarak değerlendirilir.

Önceden İmkansızlık: Sözleşmenin imzalanmasından önce ifanın imkansız olmasıdır. Sözleşme kesin hükümsüzdür.
Ölü atı yarış için satmak

Sonradan İmkansızlık: Kusura göre değerlendirilir.
Eğer kusur yoksa borç ilişkisi sona erer. Atın kendiliğinden ölmesi.
Eğer kusurlu ise borç son bulmaz tazminata dönüşür. Atın bakımsızlıktan ölmesi
Ortaya çıkan zarar hem maddi hem manevi olabilir.

F) GEREĞİ GİBİ İFA ETMEME/ KÖTÜ İFA:

Ayıplı veya kötü bir ifanın edimi söz konusu söz konusu ise kanunda özel hükümler uygulanır.

Sözleşmede bir hüküm belirtmediksek TBK 112.md ye göre zararın giderilmesi talep edilmelidir.

G) ALACAKLININ TEMERRÜDÜ:

ŞARTLARI:

- Borç muaccel olmalı
Muaccel olmayan borçlarda ifayı red hakkı vardır.
- Borçlu ifayı önermiş olmalı
Tavırlarınız ile ifanın reddi baştan belirtilmişse teklife gerek kalmaksızın temerrüde düşülür.
- Alacaklı ifa önerisini red etmiş olmalı
- Alacaklının ifayı red etmesinde haklı sebebi olmamalı
- Hazırlık fiillerini yerine getirilmemesi sonucu temerrüde düşmek mümkündür.
Evin projesinin mühendise veya firmaya verilmemesi sonucu firmanın inşaatı başlayamaması.

GENEL SONUÇLAR:

- Borçlunun sorumluluğu hafifletilir.
- Doğacak zarardan Alacaklı sorumlu olur.
- Alacaklı temerrüde düşerse ödemezlik defii ileri süremez.
- Alacaklının temerrüdü durumunda Borçlunun temerrüdü varsa sona erer.
- Borçlu masrafları Alacaklıdan isteyebilir.
- Sözleşmeden doğan faizler işlemeye devam eder.

ÖZEL SONUÇLAR:

- Borç konusunu tevdi etme hakkı
 - Verme borçlarında söz konusudur.
 - Para borçlarında bankaya tevdi edilir
 - Diğer verme borçlarında depoya tevdi edilir.
 - Ticari eşyalarda tevdi için hâkim izni gerekmez.
- Borç konusunu sattırarak bedelini tevdi etme hakkı **Bozulması mümkün olan mallarda veya korunmasının maliyetli olması**
 - Borç konusunun tevdi edilmeye elverişli olmaması ya da tevdi edilmesinin zarara yol açması
 - Alacaklıya satışın ihbar edilmesi **Mal borsada kayıtlı ise piyasa değeri belli ise malın korunması kendisinden masraflı halde ise ihbara gerek yok.**
 - Mahkemeden satış izni alınması Kanunda belirtilen açık arttırma yahut ihbara gerek olmayan hallerde pazarlık suretiyle satış mümkündür.
- Sözleşmeden dönme hakkı
 - Yapma borçlarında tevdi mümkün olmadığı için sözleşmeden dönme hakkı vardır.

TBK 109.md

**TEVDİ
KONUSUNU GERİ
ALMA**

(1)Alacaklı, tevdi edilen şeyi kabul ettiğini açıklamış veya tevdi bir rehnin ortadan kaldırılması sonucunu doğurmuş olmadıkça borçlu, tevdi edilen şeyi geri alabilir.

(2)Tevdi edilen şey geri alındığı anda alacak, bütün yan haklarıyla birlikte varlığını sürdürür.

TBK 110.md

**DİĞER
EDİMLERDE**

(1)Borçun konusu bir şeyin teslimini gerektirmiyorsa, alacaklının temerrüdü hâlinde borçlu, borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere göre sözleşmeden dönebilir.

TBK 111.md

**DİĞER İFA
ENGELLERİ**

(1)Borçlunun kusuru olmaksızın, alacağın kime ait olduğunda veya alacaklının kimliğinde duraksama sebebiyle ya da alacaklıdan kaynaklanan diğer kişisel bir sebeple borç, alacaklıya veya temsilcisine ifa edilemezse borçlu, alacaklının temerrüdüne olduğu gibi, tevdi ya da sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir.

Alacaklının kim olduğuna dair bir tereddütte olunduğunda bu hükümden yararlanılabilir.

Alacağın kimliğinde de bir tereddüt yaşanılabilir.

Mirasçılardan olayı Miras bırakanın evlilik dışında olan bir çocuk ortaya çıkarsa kimlerin mirasçı olduğunda belirsizlik varsa

Borçlunun kusuru bulunmaması gerekir.Terredütlerin oluşumunda borçlu kusursuz olmalıdır.

Temsilcinin varlığını bilerek temsilciye edimi ifa etmez isek temerrüde düşme sonucu ortaya çıkar. **Temsilci ile Alacaklı eşit durumdadır.**

H) BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

TBK 117.md BORÇLUNUN TEMERRÜDÜ

(1) Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer.

(2) Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır.

ŞARTLARI:

1. Edimin ifası mümkün olmalıdır.
2. Borç muaccel olmalıdır.
3. Borçluya ihtar yapılmış olmalıdır.
4. Alacaklı edimi kabule hazır olmalıdır.
5. Borçlunun edimi ifadan kaçınma hakkı bulunmamalıdır.
6. İfa etmeme, borca aykırı bir davranış olmalıdır.
7. Borçlunun temerrüdünde kusur aranmaz.

İHTAR

- Bu ihtar hukuki işlem benzeri fiil niteliğindedir.
- Şekle tabi değildir. Ancak Özel hükümlerdeki şekil şartları saklıdır.
TTK 18/3 de tacirler arasında yapılan ihtar şekle tabidir.
- Varması gereken bir irade açıklamasıdır. **Bazı insanlar ihtarın ulaşmaması için hileli yollara başvurur.**
- Haksız ihtarlar sonuç doğurmaz.
- Normal ihtar borç muaccel olunca yapılır. Ancak Peşin ihtar muaccel olmadan da yapılabilir. **Peşin ihtarlar Türk hukukunda yeri yoktur.**
- Bazı hallerde de ihtara gerek yoktur.
 1. İfa gününün taraflarca veya kanunla belirlenmiş olması
 2. İfa gününü bir bildirimle belirleme hakkının taraflardan birine bırakılmış olması
 3. İhtarın faydasız görünmesi
- Borçlunun tavırları ihtarın faydasız olacağını göstermişse
- Borçlu ifanın yapılacağı zamanı bilebilecek durumda ise, ihtarın ulaşmasını kasten engellemişse
- Haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlarda ihtar aranmaz.

GENEL SONUÇLAR:

- Aynen ifa ve gecikme tazminatı (gecikme tazminatında kusur aranır) Bir verme edimi söz konusu ise aynen ifa söz konusudur.
- Beklenmedik Halden Sorumluluk
Temerrüde kendi kusuruyla düşmediğini ve Borcunu ifa etmiş olsa bile beklenmedik olayın sözleşme konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek sorumluluktan kurtulur.

TBK 118.md GECİKME TAZMİNATI	(1) Temerrüde düşen borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat etmedikçe, borcun geç ifasından dolayı alacaklının uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür
TBK 119.md BEKLENMEDİK HALDEN SORUMLULUK	(1) Temerrüde düşen borçlu, beklenmedik hâl sebebiyle doğacak zarardan sorumludur. (2) Borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını veya borcunu zamanında ifa etmiş olsaydı bile beklenmedik hâlin ifa konusu şeye zarar vereceğini ispat ederek bu sorumluluktan kurtulabilir.
ÖZEL SONUÇLAR: <u>BORÇ PARA BORCU İSE =</u> 1. Temerrüt Faizi: Temerrüt için kusur aranmaz. Alacaklının zarara uğraması aranmaz. 2. Aşkın Zarar: Alacaklının temerrüt faiziyle karşılanamayan zararı olmalı Borçlu kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulur. <u>İKİ TARAFLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞME İSE =</u> 1. Gecikmiş ifa ve gecikme tazminatı 2. İfadan vazgeçip müspet zarar Süre vermeli ve bu imkânı seçtiğini derhal bildirmelidir. 3. Sözleşmeden dönme ve menfi zarar Süre vermeli ve bu imkânı seçtiğini derhal bildirmelidir. Süre Tayinine Gerek Olmayan Haller: 1) Borcun ifa edileceği zaman dilimi önceden açık bir şekilde tayin edilmişse 2) Borçlunun temerrüde düşmesi alacaklı açısından ifayı anlamsızlaştırmışsa 3) Borçlunun tavırları süre tanımının anlamsız olduğunu gösteriyorsa süre tanımaya gerek yoktur. Ticari satımda: 1. İfadan vazgeçip müspet zarar 2. Gecikmiş ifa ve gecikme tazminatı 3. Sözleşmeden dönme ve menfi zarar	
TBK 120.md TEMERRÜT FAİZİ	(1) Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. (2) Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. (3) Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkarda belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur

TBK 122.md AŞKIN ZARAR	(1)Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür. (2)Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder.
Aşkın zararda kusursuzluğunu borçlu ispatlamalıdır. Aşkın zarar talebini red ettirebilir. Aşkın zararın varlığını alacaklı ispatlamalıdır. Enflasyondan kaynaklanan bir aşkın zararı borçlu alacaklıya tazmin etmesi gerekir. Yabancı para alacaklarında aşkın zararda bir kur kaybının olması gerekir. Aşkın Zarar Karinesi: Bir kısmı karinenin varlığına inanırken bir kısımda karineyi reddeder. Karineden kastımız kesin ispata değil bir bir olguya dayanmasıdır. ve aksinin ispatının mümkün olmasıdır. Enflasyonun tek başına varlığı Alacaklının aşkın zarara uğradığı anlamına gelmez. Alacaklının Fazla İlişkin Hakların Saklı Tutulması: Güvenlik açısından ne olur ne olmaz diye hakların saklı tutulması mantiken doğrudur. Aşkın Zararda Zamanaşımı: 3 görüş vardır. Ana borcun tabi olduğu zamanaşımı süresine tabi olmalıdır. 10 yıldan az veya 10 yıl olması kesin bir yargıdır. Hüküm ve Sonuçlar: borçlunun kusuru var mı varsa derecesi, somut olayların koşulları, alacaklının zararın doğmasına sebebiyet vermesi,Konuları hakim tarafından tazmin için değerlendirilir.	
TBK 123.md SÜRE VERİLME	(1)Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir.
TBK 124.md SÜRE VERİLMESİNİ GEREKTİRMEYEN DURUMLAR	(1)Aşağıdaki durumlarda süre verilmesine gerek yoktur: 1. Borçlunun içinde bulunduğu durumdan veya tutumundan süre verilmesinin etkisiz olacağı anlaşılıyorsa. 2. Borçlunun temerrüdü sonucunda borcun ifası alacaklı için yararsız kalmışsa. 3. Borcun ifasının, belirli bir zamanda veya belirli bir süre içinde gerçekleşmemesi üzerine, ifanın artık kabul edilmeyeceği sözleşmeden anlaşılıyorsa.
<u>-KARŞILIKLI BORÇ YÜKLEYEN SÖZLEŞMELERDE-</u> İki tarafa borç yükleyen bir sözleşmede, borçlu temerrüde uğradığında üç tane hakkımız vardır, bunlar;	

- Gecikmiş ifa hakkı/ gecikme tazminatı
- İfadan vazgeçip müspet zarar
- Sözleşmeden dönüp menfi zarar

Bu hakların üçünü de eşit kullanamayız.

İkisi daha farklı niteliğe sahip ama her koşulda süre verilsin- verilmesin bizim isteme hakkımızın olduğu seçimlik hak; **Gecikmiş İfa ve Gecikme Tazminatıdır.** (ADİ BORÇLARDA)

Borçluya süre verme asıl diğer 2 seçimlik hakkı kullanırken önemli hale gelmektedir.

Süre verme olayı gecikmiş ifa ve gecikme tazminatında vazgeçmişsiniz anlamına gelmez, yine koşullar elverirse gecikmiş ifa ve gecikme tazminatınızı isteyebilirsiniz. **Mesela istediniz, borçlu yerine getirmedi, yine gecikmiş ifayı isteme hakkınız vardır.**

Seçimlik hakkı kullanmak yenilik doğuran bir haktır.

Mesela kullandınız, karşı tarafın onayı olmadan siz bu seçimlik hakkınızı değiştiremezsiniz ama onay verirse sıkıntı yoktur. Şarta bağlayamazsınız çünkü bunlar yenilik doğuran haklardır. Bu hakkı kullanmanız herhangi bir şekle tabi tutulmamıştır. Bu açıklamanızı dilediğiniz şekilde kullanabilirsiniz.

Ama tacirler arasında bir hukuki işlem den söz ediyorsak bir temerrüitten, bir sözleşmeyi fesihten ya da sözleşmeden dönme hakkınızı kullanmak için **noterle, taahhütlü mektupla, telgraf veya güvenli elektronik imzayla** kullanmanız gerekmektedir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanuna dayalı olarak siz sözleşmeden cayacaksanız bunun da **noterden ihtar aracılığı ile** yapılması gerekmektedir.

Seçimlik hakkın kullanım süresi:

İfadan vazgeçip müspet zararınızı ya da sözleşmeden dönüp menfi zararınızı isteyeceksiniz bu durumu hemen karşı tarafa bildireceksiniz. **Somut olayın varlığına göre "hemen" kavramı ulaşması gereken en kısa süreyi ifade eder.**

TBK 125.md
SEÇİMLİK HAKLAR
-ADİ SATIMLARDA-

(1) Temerrüde düşen borçlu, verilen süre içinde, borcunu ifa etmemişse veya süre verilmesini gerektirmeyen bir durum söz konusu ise alacaklı, her zaman borcun ifasını ve gecikme sebebiyle tazminat isteme hakkına sahiptir.

(2) Alacaklı, ayrıca borcun ifasından ve gecikme tazminatı isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesinden doğan zararın giderilmesini isteyebilir veya sözleşmeden dönebilir.

(3) Sözleşmeden dönme hâlinde taraflar, karşılıklı olarak ifa yükümlülüğünden kurtulurlar ve daha önce ifa ettikleri edimleri geri isteyebilirler. Bu durumda borçlu, temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat edemezse alacaklı, sözleşmenin hükümsüz kalması sebebiyle uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

AYNEN İFA VE GECİKME TAZMİNATI:

Gecikmiş ifa ve gecikme tazminatını borçlunun "her zaman" isteme lüksü bulunmaktadır.

Sözleşme ilişkisi içerisinde somut olaylara bakarak dürüstlük kuralları çerçevesinde bu her zaman kavramını sınırlandırmak mümkün olacaktır.

Aksi takdirde seçim hakkına yönelik hakkı kötüye kullanma söz konusu olacaktır ve tazminatta indirim sebebi olacaktır.

İKİ SEÇİM HAKKI ARASINDAKİ FARK OLARAK ZARAR TÜRÜ

Müspet Zarar- Menfi Zarar: Ayrımı yapmak için somut olaylara bakmak gerekecektir. Dürüstlük kurallarını göre bu iki seçimlik hakkını kullandığını belirtmezse aynen ifayı istediği kabul edilir.

Hemen karşı tarafa bildirecekti.

Buna uymadı. İki seçimlik hakkı kullanmayı kaybetti.

Böyle bir durumda da tekrar karşı tarafa bir süre vererek seçimlik haklarının canlanmasını sağlanabilir.

Hocamıza göre bu durumda da dürüstlük kurallarına riayet edilmelidir.

Bu durumlar adi satımlarda söz konusu olmaktadır.

Ticari satımda ise böyle bir durumda kural olarak ifadan vazgeçip müspet zararı istediğimiz kabul edilirdi eğer hâlâ gecikmiş ifa ve gecikme tazminatını istiyorsak, sözleşmeden dönüp **menfi zararı istiyorsak hemen bildirmemiz gerekirdi.**

Adi bir satımda gecikmiş ifayı ve gecikme tazminatını istediğimiz kabul edilir.

Ticari bir satımda ise, ifadan vazgeçip müspet zararı istediğimiz kabul edilir.

Bu konuyu aslında kıymetli hale getiren ya da diğerlerinden ayıran unsur süre verilmesi gerekmesidir.

Kesin vade varsa, süre verilmesinin etkisiz olduğu anlaşılırsa,

(açık açık borcu ödemeyeceğini söylerse ya da borcunu ödememek için sürekli adresini değiştirirse vb.)

borcu ifa etmesinin artık bir anlamı kalmayacaksa

(mesela düğün için kullanacağınız pastanın sonradan gelmesi vb.)

bu durumlarda süre verilmesine gerek yoktur.

Süre verilmesi için gerek olmayan haller aynı zamanda ihtara gerek olmayan hallerdir.

İFAYI RET, MÜSPET ZARARIN TAZMİNİ

Bu durumda sözleşme son bulmuyor.

Mesela ben size borcu gününde ifa etmedim, siz artık dediniz ki ben ifadan vazgeçiyorum, bana müspet zararımı ver. Ama aramızdaki sözleşme bitmedi. Bir bakıma tazminat-zarar alacağına dönüştü.

İfadan vazgeçildi;Fark teorisine göre

Bu durumlarda siz kendi ediminizi ifa etmenize gerek yoktur. Sadece sizin zararınızla sizin ödeyeceğiniz edim birbirinden düşürülür ve geriye kalan kısım size tazminat olarak ödenir. **Sizin ifanız müspet zarardan düşürülüyor ve geriye kalan kısım size ödeniyor.**

Müspet zarar; borç ifa edilemediği için ya da sözleşme ifa edilseydi ortaya çıkmayacak olan zarardır.

Müspet zarar kanıtlanamaz ise, alacaklının asgari zararı olarak da menfi zarar istemesinde herhangi bir engel yoktur.

Müspet zararı isteyebilmek için borçlunun kusurlu olması gerekmektedir.

Yani borçlu bu müspet zararı ödemek istemiyorsa kendi kusursuzluğunu ispat ederek bu ifadan kurtulabilir.

Sözleşmeden Dönme ve Menfi Zararın Tazmini

Menfi zararı isteyebilmek için zararın ispatlanması gerekir.

Borçlu bunu ödemekten kurtulması için kendi kusursuzluğunu ispat etmesi gerekmektedir.

Gerek menfi zarar olsun gerek müspet zarar olsun borçlunun kusurlu olmasına dayanmaktadır ama ispat yükü ters çevrilmiştir.

Yani borçlu kendi kusursuzluğunu ispatlayarak bu sorumluluk türünden kurtulabilir.

Menfi zarar; sözleşme yapmak için yaptığınız masraflar, **noter masrafları gibi** bir sözleşmenin yerine getirilememesinden dolayı uğranılan zarar, dava masrafları, fırsat kaybı zararları da menfi zarar kalemleri içerisinde karşımıza çıkacaktır.

Sözleşme yaptığımız anda ikisi de patatesi aynı fiyattan satıyordu fakat anlaştığınız birisi patatesi teslim edemedi, bir baktınız yandaki adamdan alacaksınız.

O da patatese zam getirmiş. Ondan almak zorunda kaldınız. Bu durumda da menfi zarar olarak adlandırılmaktadır

Aşkın zararın müspet zarar mı, menfi zarar mı olduğunu direk bakarak anlayamayız. Somut olaya göre değişiklik gösterebilir.

Sözleşmeden dönmede; aldıklarımızı iade etmemiz gerekir.

Sözleşmeden dönme, bir sözleşmeyi geçmişe etkili olarak ortadan kaldırır.

Haliyle alacaklı dönme anına kadar ifa ettiği edimleri talep edemez.

Bunlar emredici bir düzenleme değildir, taraflar aksini öngörebilir.

Bu öngörmede bir ceza koşulu olarak değerlendirilmiştir.

Alacaklı edimini daha önceden ifa ettiyse sözleşmeden dönme her iki tarafında aldığını iade etmesidir ama önceden ifa ettiyse alacaklı bunu sebepsiz zenginleşme kurallarına göre isteyeceği için **2 ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri karşımıza çıkacaktır.**

SÜREKLİ EDİMLİ SÖZLEŞMELERDE FESİH:

Dönmelerde ani edimli sözleşmelerde karşımıza çıkmaktadır.

Fesih ise sürekli edimli sözleşmelerde karşımıza çıkmaktadır.

Sürekli edimli sözleşmeleri düşünecek olursak aldıklarımızı iade etmemiz mümkün olmayacaktır.

Kira sözleşmesi, kiralayan bir evi kira süresince sizin kullanmanıza tahsis ediyor.

Hani para edimi iade edilir de sürekli edimi iade edilemez. Hizmet sözleşmesi de aynıdır. İşçinin borcu işi görme borcudur. İş gördükten sonra işi görme borcu talep edilemez.

Fesih dönmeden farklı olarak geçmişe değil, geleceğe etkilidir.

Tarafların verdiklerini geri istemesi gibi bir durum burada mümkün değildir.

TBK 126.md

SÜREKLİ EDİMLİ SÖZLEŞMELERDE

(1) İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü hâlinde alacaklı, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir.

Öncelikle bir borçlu temerrüdü varsa, ikincisi ise ifasına başlanmış bir edim söz konusu ise fesih mümkün olacaktır.

İfasına başlanmamış ise böyle bir durumda feshe gerek olmayacaktır.

126. madde gereği sözleşmeden dönemeyeceğimize göre elimizde 2 seçenek kaldı:

Ya aynen ifa gecikme tazminatını talep ederiz. ya da sözleşmeyi ileriye etkili olarak fesih edip ortaya çıkan zararların tazminini talep ederiz

Borçlu temerrüdün olduğu bir olayda bir cezai şart söz konusu ise artık dönmeye birlikte bunun çokta talep edilemeyeceği kabul ediliyor
Bir banka teminat mektubu varsa, bedeli de tahsis edilmiş. Banka teminat mektubu paraya çevrilmiş.

Böyle bir durumda aldıklarının iade olayı, banka teminat mektubunu paraya çevrildikten sonra iadesi mümkün görülüyor ancak sözleşmeden döneceği için isteyeceği zarar menfi zarar olacaktır. Böyle bir durumda menfi zararı her neyse bunu banka teminat mektubundan düşürülecektir. Geri kalanı ise iade edilecektir.

Menfi zararlar banka teminat mektubu aynı miktarda çıkarsa zaten geriye iade edilecek bir şey kalmıyor. Ya da kusur yok,
böyle durumlarda banka teminat mektubu paraya çevrilmiş ise tamamının iade edilmesi gerekecektir.

KİSMİ TEMERRÜT:

Hem sürekli edimli borçlarda hem de ani edimli borçlarda karşımıza çıkar. Mesela, benim size 10 ton buğday, bunun 5 tonunun size teslim ettim. Geriye kalan 5 ton için temerrüt hükümleri işler. Kısmi temerrüt hukuken mümkündür.

Ancak, bazen kısmi temerrüt durumu mümkün olmayabilir.

Edimin verilen kısmı tek başına bir anlam ifade etmeyebilir.

Edimin tamamını yönelik olan kısmi temerrüt hükümlerini işletebilirsiniz.

Edimin konusu bir para ise verilen kısım bir anlama yaramadı, tamamen temerrütten yararlanalım diyemezsiniz.

2 tanesi eksik verilen kış lastiği, bir araya geldiğinde bir anlam ifade eden bir mekanik aletin bir kısmının teslim edilmemesi, rekabet etmeme, bir dans ekibini toplu siparişe verilen kıyafetlerin bir kısmın gelmesi, inşaatın yarım bırakılması gibi...

-BORÇ İLİŞKİLERİNDE ÖZEL DURUMLAR-

BORÇLULAR VE ALACAKLILAR ARASINDA TESELSÜL:

BORÇLULAR ARASINDA TESELSÜL

Borçlu Tarafın Birden Fazla Kişiden Oluşması:

Hukuken borçlu taraf birden fazla olabilir. Borçlu taraf birden fazlaysa bunlar arasında kısmi borçluluk ilişkisi mi vardır, yoksa müteselsilen borçluluk ilişkisi mi vardır, bunu tespit etmek gerekmektedir.

Kural olarak kısmi borçluluğun varlığını kabul ediyoruz.

A. Kısmi Borçluluk Kuralı

Her borçlu, borcun belli bir kısmından sorumludur.

Alacaklı da herkesten payına düşeni isteyebilir, borcun tamamını aynı kişiden isteyemez.

Kısmi borçlular kendi aralarında eşit sorumlu olmayabilirler, oranlar değişebilir.

3 tane müteselsil borçlu düşünelim. Biri 1/6 oranında, diğeri 2/6 oranında, sonuncu ise 3/6 oranında sorumlu olabilir.

B. Müteselsil Borçluluk

Bu durum istisnai bir durumdur. Asıl kural kısmi borçluluk olayıdır. Müteselsil borçluluk ya sözleşmeden doğar ya da kanundan ortaya çıkabilir. Bu durumda birden fazla borçlu varsa alacaklı istediği borçluya gidip borcun tamamını isteyebilir ise, borçluda bu borcun tamamını alacaklıya ödemekle yükümlü ise müteselsil borçludur.

A kişi alacaklı, B kişisi ise borçlu. A müteselsil borçlulukta B'ye gidip borcun tamamını isteyebilir. B ise daha sonra fazladan ödediği kısmı diğer borçlulardan talep edebilir.

TBK 162.md MÜTESELSİL BORÇLULUĞUN DOĞUŞU

(1)Birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar.

(2)Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hâllerde doğar.

TBK 163.md BORÇLULARIN DIŞARIYA KARŞI SORUMLULUKLARI

(1)Alacaklı, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebilir.

(2)Borçluların sorumluluğu, borcun tamamı ödeninceye kadar devam eder.

Müteselsil Borcun Kaynakları

Sözleşmeden Doğan Müteselsil Borçluluk

Sınıfça kendi aramızda anlaştık. Müteselsil borçlu olmak için anlaştık. Hocamızda alacaklı konumdadır.

Bizim kendi aramızda müteselsil borçluluğu kabul etmemiz yeterli olmaz, sözleşmeden doğan bir müteselsil borçlulukta hocamızla birlikte kabul etmemiz gerekmektedir.

Bu durumda sınıfımızdan A kişi, siz müteselsil borçlu olun, ben kendim kısmi borçlu olmak istiyorum dedi.

Böyle bir anlaşmada mümkündür. Bu durumda kendi arasında kabul edenler müteselsil, kabul etmeyenler ise kısmi borçlu olarak karşımıza çıkar. Alacaklı, A kişisine giderse sadece payına düşen kısmı isteyebilir. Diğerlerine gittiğinde ise, kısmi borçlunun payının dışındaki tamamını talep edebilir.

Müteselsil borçluluk ilişkisi kanunen şekle tabi bir sözleşmede uygun koşullarda, resmi şekillerde açıklanmış olması gerekir.

Ama sözleşme geçerlilik olarak herhangi bir şekle tabi değilse böyle bir durumda müteselsil borçluluk için uyulması gereken bir şekil zorunluluğu yoktur ancak ispat bakımından hukuki işlem olacağı için belgeyle ispat zorunluluğu bulunmaktadır. Bir uyuşmazlık olduğu zaman elimizde belge yok ise hakkınızı ispat edemezsiniz.

Bir tereddüt yaşadık, kullanılan ifadeleri okuduk ama anlamadık; kısmi mi borçlar, müteselsil mi borçlar diye, böyle bir durumda ana hedefimiz bunu kısmi olarak kabul etmektir, müteselsil borçluluk istisnadır.

Kanundan Doğan Müteselsil Borçluluk Bir de sözleşme dışında kanun bize açık açık burada müteselsil borçluluk var diyor.

- **Haksız Fiillerden Sorumlulukta Müteselsil Borçluluk** Birden fazla kişi haksız fiil meydana getiriyorsa ya da farklı sebeplerden de olsa ortaya ortak bir zarar çıkıyorsa bu kişiler müteselsilen sorumlu olmaktadır.
- **Ticari Borçlarda Teselsül Karinesi** Ortada bir ticari borç varsa bu durumda müteselsil borçlu olduğumuzu kabul ediyoruz. Emredici bir kural değildir, aramızda her ne kadar ticari nitelikte bir borç varsa ve birden fazla borç varsa bunun aksini öngörebiliriz. **Yani aramızdaki ilişkinin müteselsil borçluluk olmadığını kabul ederiz. Adi borçların tersi bir durumdur.**
- **Mirasçıların Miras Bırakanın Borçlarından Dolayı Kanunen Müteselsil Sorumluluğu** Miras hukukunda mirasçılar, miras bırakanın mallarına elbirliğiyle mülkiyet ilişkisi vardır. **Miras bırakan öldü. Borcu varmış. Birden fazla da mirasçı vardır. Bu durumda alacaklı dilediğine gidip borcunun tamamını isteyebilir.**
- **Borca Katılma ve Sözleşmeye Katılmada Müteselsil Sorumluluk** Borca katılan taraf ile ya da sözleşmeye katılan taraf ile müteselsilen sorumluluk vardır.
- **Mahkeme Kararına Dayanan Müteselsil Borçluluk** HMK'da düzenlenen madde gereği; birden fazla kişi sorumlu ise hakim bunların müteselsilen borçlu olmasına karar verebilir. Burada tamamen hakimın takdir yetkisi ortaya çıkmaktadır. **Evlilik birliğinin temsilinde eşler borç ilişkisinde müteselsilen sorumludur.** Taraflardan biri yetkisini olmadığı bir hukuki işlem yaparsa sadece borç altına giren sorumludur ama bu durum karşı tarafça anlaşılmıyorsa eşler yine müteselsilen sorumlu olacaktır. **Birlikte ödünç alanlar ya da birlikte vekalet müteselsilen sorumlu olmaktadır. Bir şeyi birlikte saklayanlar müteselsilen borçlu olacaktır.**

TBK 164.md
BORÇLULARIN
SAVUNMALARI

- (1)Müteselsil borçlulardan biri, alacaklıya karşı, ancak onunla kendi arasındaki kişisel ilişkilerden veya müteselsil borcun sebep ya da konusundan doğan def'i ve itirazları ileri sürebilir.
- (2)Müteselsil borçlulardan biri ortak def'i ve itirazları ileri sürmezse, diğerlerine karşı sorumlu olur.

TBK 165.md
BORÇLULARIN
BİREYSEL
DAVRANIŞLARI

- (1)Kanun veya sözleşmeyle aksi belirtilmedikçe, borçlulardan biri kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramaz.

Yani borçlular da kendi durumlarını diğerlerini aleyhine ağırlaştıracak davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür.

Sözleşmeyle bunun aksine bir düzenleme yapılabilir.

Borçlulardan birisi çıkıp da faiz oranını yükseltmez, cezai şartı yükseltmez ya da cezai şart öngöremez. **Eğer yine borçlulardan birisi kendi kusuruyla edimin ifasını imkânsız hale getirirse Borçlar Kanunu madde 112'ye göre sorumlu olurlar ama diğer borçluların kusuru olmaz. Onlar bakımından ise sonraki kusursuz ifa imkansızlığı ilkesi gereği, yani 136. madde gereği borç son bulacaktır.**

Sorumsuzluk anlaşması burada da gündeme gelebilir.

Doktrindeki bir diğer düşünce de şudur:

3 müteselsil borçlu var. Her biri diğerinin ifa yardımcı olarak kabul ediliyor. Yani TBK madde 116 gereğince böyle bir durum ortaya çıkıyor.

Böyle kabul edilince de şartları söz konusu ise bu ilke gereği borçlular birbirini sorumlu tutabilir. Borçlar birisi diğer borçlunun aleyhine durumu ağırlaştıramaz diye bir ifade kullandık fakat müteselsil borçlulardan birisi borcu kabul ederse zamanaşımı kesilir. **Zamanaşımının kesilmesi diğer borçlar için de etkilidir yani onlar içinde zamanaşımı kesilmiş kabul edilir. Senenin sonuna doğru zamanaşımını nelerin kestiğini de göreceğiz. Bir miktar borcu ifa etmek de zamanaşımını keser çünkü bir miktar ifa da borcun varlığını kabul anlamına gelir.**

Müteselsil borçlulukta alacaklı bir borçlunun yararına bir şey gerçekleştiremez. **Eğer biz zarar ortaya çıkarsa alacaklı tazmin etmelidir.**

Ortak defi ve itiraz hakkında kullanılmaz ise hak kaybı söz konusu olur. **Kişisel olarak ileri sürülen defi ve alacak hakkı kullanılmazsa diğer müteselsil borçlular hak kaybına uğramaz.**

TBK 166.md MÜTESELSİL BORCUN SONA ERMESİ

(1)Borçlulardan biri, ifa veya takasla borcun tamamını veya bir kısmını sona erdirmişse, bu oranda diğer borçluları da borçtan kurtarmış olur.

(2)Borçlulardan biri, alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan kurtulmuşsa, diğer borçlular bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabilirler.

(3)Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.

Borcun tamamı asli ve feri ile ödeyince borç son bulur.

1.fıkra göre **takas da bir ifa biçimi** olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. fıkra göre aradığımız **ifa ile borcun sonlandırılmasıdır.**

İfa olmaksızın bir borçtan kurtulmak söz konusu ise diğer borçlar mesela ibra olabilir ancak durum ve borcun niteliği elveriyorsa rücu hakkı bulunacaktır. **Aksi takdirde bu rücu imkânı da söz konusu olmayacaktır.**

Alacaklı tatmin edilmeksizin borç sonlandırılacak olursa yine borçlunun rücu hakkı olmayacaktır. **Yani alacaklının alacağını elde etmesinden sonra rücu imkânı karşımıza çıkmaktadır.**

Rücu imkânı alacaklıya halefiyeti ortaya çıkarıyor, yani bir bakıma alacaklının yerine geçerek borçluya rücu ediyor.

Şayet borçlunun ortak def'i ve itiraz gibi, mesela borç henüz muaccel olmamış. **Bu defiyi ya da itirazı kullanarak sözleşmenin aranan şekilde yapılmadığı gibi bir itiraz imkânınız varsa bunu kullanırsınız.**

Haliyle böyle bir imkânın olmaması gerekir ki rücu imkânı da kendini gösterebilir.

TBK 167.md

BORÇLULARIN İÇ İLİŞKİLERİNDE PAYLAŞIM

(1) Aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her biri, alacaklıya yapılan ifadan, **birbirlerine karşı eşit paylarla sorumludurlar.**

(2) Kendisine düşen paydan fazla ifade bulunan borçlunun, ödediği fazla miktarı diğer borçlulardan isteme hakkı vardır. **Bu durumda borçlu, her bir borçluya ancak payı oranında rücu edebilir.**

(3) Borçlulardan birinden **alınamayan miktarı, diğer borçlular eşit olarak üstlenmekle yükümlüdürler.**

-RÜCU HAKKININ SONUÇLARI-

Hissesinden Fazla İçin Rücu Hakkı:

Diğer Borçlulara Hisseleri Oranında Rücu Hakkı:

Peki borçlulardan birisi payından fazla ödedi ya da bu anlama gelen bir edimde bulundu.

Bu durumda, payından fazla ödeyen için bir rücu imkânı ortaya çıkacaktır.

Burada ana kural, genelde eşit hisselerle iç ilişkide sorumluluk söz konusu olacaktır.

3 müteselsil borçlu olduğunu düşünelim, aralarından birinin de tamamını ödediğini düşünelim, mesela 9000 TL ödedi. Diğerleri 3000 TL, 3000 TL şeklinde başvurma imkânınız vardır. Başka türlü başvurma imkânınız yoktur.

Ama birisi borcun 4000 TL' sinden, diğeri 2000 TL' sinden sorumlu ise, birine 4000 TL için, diğerine 2000 TL için gidersiniz. Arada bir anlaşma yoksa eşit bir biçimde iç ilişkide borçluların sorumlu olduğunu kabul ediyoruz.

Müteselsil Borçlulardan Birinden Tahsil Edilemeyen Kısımın Eşit Olarak Paylaştırılması:

Borçlulardan birisine gittiniz fakat borcu alamadınız.

Bu durumda, borcu ödemeyenin dışında kalan kişiler bu borçtan eşit bir şekilde sorumlu olacaktır.

Tabii ki bu emredici bir düzenleme değildir. Siz sözleşmeye, borçlulardan birisi borcunu ödemezse herkes payı nispetinde sorumlu olacağını yazabilirsiniz.

Biri borcun 1/10'undan, diğer 3/10'undan sorumluysa, herhangi biri borcunu ödemediğinde, diğerlerine başvurduğunuzda 1/10' dan gibi borçluları sorumlu tutma imkânı vardır.

Rücu Hakkından Yararlanan Borçlunun Alacaklının Haklarına Halef Olması:

Rücu hakkında yararlanan borçlu alacaklıya halef oluyor. Yani onun yerine geçip onun haklarını kullanıyor.

Bu kendini, borca yönelik teminat olduğunu düşünelim, artık o teminattan borcu ödeyen borçlu yararlanır ve alacaklının o teminatı vermesi gerekir.

Aynı şekilde bu tarz bir rücu imkânın ortaya çıktıktan sonra, alacaklı kendisine halef olan borçluyu zor duruma düşürecek davranışlardan kaçınmakla yükümlü olacaktır. Yine alacağı ispata yarayan bir belge varsa, kendisi ne oranda alacağını elde etmişse onları da rücu hakkını kullanacak olan borçluya vermekle yükümlü olacaktır. **Bu kuralları ihlal ederse alacaklı, teminatı ya da ispata yarayan belgeleri elden çıkardı, vermiyor gibi durumlarda hakları zarar gören, rücu hakkına sahip olan borçlunun zararını gidermekle yükümlüdür.**

TBK 168.md
ALACAKLIYA
HALEF OLMA

(1)Diğerlerine rücu hakkına sahip olan borçlulardan her biri, ifa ettiği miktar oranında alacaklının haklarına halef olur.

(2)Alacaklı diğerlerinin zararına olarak borçlulardan birinin durumunu iyileştirirse, bunun sonuçlarına katlanır.

ALACAKLILAR ARASINDA TESELSÜL

Alacaklı Tarafın Birden Fazla Kişiden Oluşması: Bir borç ilişkisinde müteselsil borç ilişkisi çok karşımıza çıkan bir kavram olsa da alacaklılar arasındaki sayı fazlalığı da karşımıza çıkabilir. Birden fazla alacaklı olduğunu düşünelim. Bunlardan her birinin borcun kısmını talep etmeye yetkili olduğunu kabul edersek müteselsil alacaklılık değil, kısmi alacaklılık vardır.

Kira sözleşme yaptık. Ev sahibi 3 kişi ise, her birine kiranın 1/3' ünü verecek isek kısmi alacaklılıktan söz edebiliriz.

Müteselsil alacaklılık; alacaklılardan her biri borcun tamamını istemeye yetkili olduğu, borçlulardan da borcun tamamını alacaklılardan birine ödemekle dahi sorumluluktan kurtulduğu borç ilişkisidir.

El birliğiyle alacaklılık kavramı, müteselsil alacaklılıkla benzer bir kavramdır.

TBK 85.md
BÖLÜNEMEYEN
BORÇ

(1)Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa, alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır.

(2)Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür.

(3)Durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, ifade bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını isteyebilir.

1.fıkra göre Müteselsil alacağın tam tersi bir durumdur. Bölünemez bir borç olduğunu düşünelim, birden fazla da alacaklısı olduğunu düşünelim. **Mesela bir ev olabilir. Böyle bir durumda alacaklılardan her birisi borcun hepimize ifasını talep edebilir. Borçlu da hepsine ifa ile yükümlü olmaktadır.**

Miras bırakan, A şahsından alacaklıdır. Geriye 5 mirasçı kaldı. Artık alacaklılar 5 mirasçıdır. **Mirasçılar arasındaki hukuki ilişkiye elbirliğiyle mülkiyet diyoruz.** Burada elbirliğiyle alacaklılık karşımıza çıkıyor. Elbirliğiyle alacaklılıkta Miras Hukukunda mirasçılar arasında 6 miras ortaklığı dediğimiz bir müessese vardır.

Miras ortaklığında herkes birlikte hareket etmek zorundadır, yani birisi çıkıp da şu borcu bana ifa et deme şansı yoktur.

Borçlu hepsine birden ifa ile yükümlü olacaktır.

Sadece birden fazla kişinin hareket zorunluluğunun aşılması yolu da bir temsilci ya da vasiyeti temyiz memurunun atanması olarak karşımıza çıkacaktır.

-MÜTESELSİL ALACAĞIN KAYNAKLARI-

Müteselsil alacaklılık, tıpkı müteselsil borçlulukta olduğu gibi ya kanundan doğacaktır ya da sözleşmeden karşımıza çıkacaktır.

A) Sözleşmeye Dayanan Müteselsil Alacak

Sözleşmeye dayalı müteselsil alacaklılıkta yine öneri ve kabul ilişkisi vardır.

Tarafların iradesinin birbirine karşı uyumunun ve karşılıklı olmasıdır.

Haliyle sadece müteselsil alacaklılar arasında değil borçlunun da bu ilişkiyi kabul etmesi gerekmektedir.

Beş kişiden birisi diyebilir ki ben müteselsil alacaklılığı kabul etmiyorum.

Bu durumda dört kişi müteselsil alacaklı, kalan bir kişi ise kısmi alacaklı olacaktır.

Tabi ki borçlunun da bu durumu kabul etmesi gerekmektedir.

O bir tek alacaklı, borçluya gittiğinde, sadece kendi payına düşen alacağı isteme yetkisine sahiptir.

Borçlu ona borcun tamamını ifa edemez sadece payı kadar olanı ödemekle yükümlü olacaktır.

Müteselsil alacaklılığın yer aldığı borç ilişkisi geçerlilik şekline tabii ise müteselsil alacaklılık ilişkisinin de o şekli kurallara uyularak yapılması gerekmektedir.

Ancak herhangi bir geçerlilik şeklini aramadığımız bir hukuki ilişki varsa böyle bir durumda dilediğiniz şekilde yapabilirsiniz.

Ama gelin görün ki, başımızı ağrıtan belgeyle ispat yükümlülüğü olduğu için ispat edebilmeniz adına belgeyle yapılması gerekmektedir.

Aksi takdirde davalık olduğunuzda ne kadar haklı da olsanız iş ispata dayandığı takdirde hakkınız böyle bir durumda zayıf olacaktır.

B) Kanuna Dayanan Müteselsil Alacak

Kanun bazı noktalarda müteselsil alacaklılığa temas etmiştir.

Alt kira nedir?

Kiraya verenin evini, iş yerini vs., kiracı başka birisine kiraladığı duruma alt kira denir.

A, evini B'ye kiraladı. B'de aynı evi C'ye kiraladı. Bu durumda C alt kiracı konumundadır. Alt kira ilişkisinde A ile B kanunen, C'ye karşı müteselsilen alacaklıdır.

Çünkü, kiralanan sözleşmeye yönelik kullanılması yönünde alacaklı sıfatına sahip oluruz.

Bu kanundan doğan müteselsil bir alacaklılık durumudur. Alt kirada müteselsil borçluluk ilişkide bulunmaktadır; C şahsı ve B şahsı, A'ya karşı müteselsil borçlu sıfatını da taşımaktadır.

Alt kira bizim ülkemizde iş yerlerinde çok karşımıza çıkar. Bizim ülkemizde konutlarda alt kirayı görmek pek mümkün değildir.

Oda kiralamak vs. bizim ülkemizde pek yaygın değildir. İş yerlerinde gerek alt kira

gerekse kira hakkının devri söz konusudur.
İş yerlerinde yazan “devren kiralık” yazısı bu duruma örnektir.

TBK 322.md
ALT KİRA VE
KULLANIM
HAKKININ DEVRİ

(1)Kiracı, kiraya verene zarar verecek bir değişikliğe yol açmamak koşuluyla, kiralananı tamamen veya kısmen başkasına kiraya verebileceği gibi, kullanım hakkını da başkasına devredebilir.

(2)Kiracı, konut ve çatılı işyeri kiralalarında, kiraya verenin yazılı rızası olmadıkça, kiralananı başkasına kiralayamayacağı gibi, kullanım hakkını da devredemez.

(3)Alt kiracı, kiralananı kiracıya tanınandan başka biçimde kullandığı takdirde kiracı, kiraya verene karşı sorumlu olur. Bu durumda kiraya veren, kiracısına karşı sahip olduğu hakları alt kiracıya veya kullanım hakkını devralana karşı da kullanabilir.

Kiraya verenin yazılı rızasının alınması üzerine çok tartışmalar vardır.

Bu bir geçerlilik şekli mi, ispat şekli mi tarzında fazla görüş çeşitliliği bulunmaktadır.
Yasemin Hoca ispat şekli olmadığını, geçerlilik şekli olduğunu düşünüyor.

MÜTESELSİL ALACAK ile İŞTİRAK HALİNDE ALACAK
ARASINDAKİ FARKLAR

Saklama sözleşmesini, saklama olsun, alt kira olsun önümüzdeki sene göreceğiz. Saklama sözleşmesi **eski adıyla vedia sözleşmesi** bir malın birden fazla saklatanı varsa,

Mesela üç kişi bir malı saklaması için A şahsına veriyorlar. Burada müteselsil alacaklılık yoktur. İştirak halinde alacaklılık var.

Malı teslim ettikten sonra alacaklılardan birisi saklayana malımı geri ver dediğinde saklayan kişinin vermemesi gerekmektedir.

Ancak o malı üç kişiye birden teslim ederek ifa borcunu yerine getirecektir.

MÜTESELSİL ALACAĞIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Borçlunun da müteselsil alacaklara karşı ileri sürebileceği def'i ve itirazlar karşımıza çıkmaktadır.

Burada da borçlu herhangi birine borcu ifa ederek borcun tamamından kurtulmuş olur ancak alacak şaibeli ise burada borçlunun yapması gereken en doğru davranış borç konusu her neyse bunu tevdi etmesidir.

Peki, borçlu borcunu ödemedi.Alacaklılardan birisi dava açtı ya da icra takibinde bulundu. Dava açan ya da icra takibinde bulunan alacaklı, diğer alacaklılara karşı üstün durumdadır.

Çünkü böyle bir icra takibi ya da dava varsa borçlu, o kişiye karşı borcu ödemesi gerekmektedir.

Bunun içinde şahsına karşı dava açıldığını ya da icra takibi başlatıldığını öğrenilmesi gerekmektedir.

Borçlu, benim haberim yoktu derse; alacaklı, borçlunun iyi niyetini çürütebilir.

Bu durumda da alacaklı bir hak kaybına uğramışsa, o zararın giderilmesini de talep edebilecektir.

TBK 169.md MÜTESELSİL ALACAKLILIK	(1)Müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkını tanıdığı veya kanunun belirlediği durumlarda doğar. (2)Borçlu, alacaklılardan birine yaptığı ifayla, bütün alacaklılara karşı borcundan kurtulmuş olur. (3)Alacaklılardan birinin icraya veya mahkemeye başvurmuş olduğu kendisine bildirilmedikçe, borçlu onlardan dilediği birine ifada bulunabilir. (4)Aksi kararlaştırılmadıkça veya alacaklılar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, alacaklılardan her birinin edim üzerindeki hakları eşittir. (5)Kendisine düşen paydan fazlasını elde eden alacaklı, bu fazlalığı payını alamamış olan diğer alacaklılara ödemekle yükümlüdür.
Müteselsil borçlulukta olduğu gibi, müteselsil alacaklılıkta da alacakların hakkında eşit hakka sahiptirler fakat emredici bir düzenleme değildir. Aksi kararlaştırılabilir ya da hukuki ilişkinin niteliğinden aksini anlayabiliriz. Müteselsil alacaklılardan birisi kendi payına düşenden fazlasını elde etmişse diğer alacaklılara bu parayı teslim edecektir. Borçlu, borcun tamamını müteselsil alacaklılardan birine ifada bulundu ama alacaklı gidip payından fazlasına diğer alacaklılara vermiyor. Bu durumda, diğer alacaklılar borçluya başvuramaz. Borçlu üstüne düşen görevi yerine getirmiştir.	
<u>- KOŞULLAR -</u> <u>(ŞARTA BAĞLI BORÇLAR)</u>	
HUKUKSAL İŞLEMLERDE KOŞUL (ŞART) Hukuki anlamda koşul; bir hukuki işlemin kurulması ya da hüküm ve sonuç doğurması, gerçekleşmesi gelecekte belirsiz bir olaya bağlanmış ise şarta bağlanmış bir hukuki işlem karşımıza çıkmaktadır.	
KOŞULUN ÖNEMİ ve GEREKLİLİĞİ Bazen sözleşmeyi yaparsınız fakat hüküm ve sonuç doğurması bir şartın gerçekleşmesine bağlıdır. O an için sözleşmenin yapıldığı anda imkanlar henüz el vermiyordur. Böyle bir durumda koşula bağlayan sözleşmeler yapabilirsiniz.	
KOŞULUN BENZER HUKUKSAL KURUMLARDAN FARKI	
A) Koşul ve Vade: Koşulun gerçekleşip, gerçekleşmeyeceği belli değildir. Ama vade kavramında ise o vadenin geleceği şüphesizdir. Mesela bir tarih, o tarihin geleceği şüphesizdir. İnsan ömrü de vade olarak karşımıza çıkar. Bir insanın ölümüne bağlı bir hukuki işlem yapılıyorsa, yine karşımıza vade çıkar. Bir	

insan ömrünü şarta bağlı bir hukuki işlem olarak öngörebiliriz. **1 yıl içinde ölmesi şartıyla veya 5 yıl içinde ölmemesi şartıyla.**

B) Koşul ve Yükleme (Mükellefiyet): Yükleme (mükellefiyet), bağışlamada ve ölüme bağlı tasarruflarda kendini gösterir. Koşulda, koşulun gerçekleşmesiyle birlikte ya bir hukuki işlem hüküm ve sonuçlarını devam ettirir ya da koşulun gerçekleşmesi ile hüküm ve sonuçlar son bulur. Yüklemede ise bir bağış yaparsınız, ama o bağışla birlikte karşı tarafa bir mükellefiyet getirirsiniz.

Ofisimi sana bağışlıyorum fakat ilk 10 müşteriden ücret almayacaksın. Yani burada bağış yapılan kişiye karşı fer'i bir borç getiriliyor. Burada belirsizlik, şüpheli bir olay yoktur.

C) Hukuksal İşlemin Unsurları ve Koşul: Bir diğer kavramımız ise, sözleşmenin koşullarıdır.

Mesela İrade beyanı eksik olursa sözleşme hiç kurulmamış kabul edilir.

Geçerlilik unsurları eksik olursa, yani hukuka ahlaka aykırı olmayacak, imkânsız olmayacak, muvazaa olmayacak bu durumlarda ise kesin hükümsüzlük yaptırımı ortaya çıkar.

Bir de etkinlik unsurları vardır. **Bir küçük çocuğun yapmış olduğu işleme yasal temsilcisini vereceği onamda olduğu gibidir.**

Bunlara bazen koşul kavramı da kullanılmaktadır.

Bir eser sözleşmesi yaptınız. Yükleniciden olan talepleriniz var.

Maddeler halinde yazdınız. **Sözleşmenin koşulları diyorsunuz ama bu bizim bahsettiğimiz hukuki anlamda koşullar değildir.**

KOŞULUN TÜRLERİ

A) Geciktirici Koşul- Bozucu Koşul:

1. Geciktirici Koşul (Taliki Koşul) Hukuki işlemin hüküm ve sonuç doğurup doğurmayacağı geleceğe yönelik belirsiz bir olaya bağlanmıştır.

Fakülteyi 4 yılda bitirirsem inşaaata başlayacağım.

Burada koşul 4 yıl bitirmektir. Bitirince inşaat sözleşmesi yapmışım, inşaaata başlayacağım. Yani hüküm ve sonuçlar devreye girecek.

Fakülteyi 4 yılda bitiremezsem inşaaata başlayacağım.

İfadenin olumlu ya da olumsuz- olması koşula yönelik geciktirici koşul olmaktan çıkarmaz.

Sanki olumlu olursa geciktirici, olumsuz bozucu koşula örnek olacakmış gibi nitelendiriliyor. Ama bu durum hiç böyle değildir. Koşul olarak örnek verdiğimiz ifade olumlu ya da olumsuz bir nitelik taşıyabilmektedir.

Böyle bir durumda koşul gerçekleşirse sözleşme hüküm ve sonuçları doğurmaya başlayacaktır. Mesela koşulunuz olmadı. Bu durumda sözleşme hüküm ve sonuç doğurmaz.

2. Bozucu Koşul (İnfisahi Koşul) Koşul gerçekleştiğinde hüküm ve sonuçlar son buluyor. Yani sözleşme son buluyor.

Fakülteyi 4 yılda bitirirsem, inşaat işini bırakacağım.

Fakülteyi 4 yılda bitiremezsem, inşaat işini bırakacağım.

İster olumlu ister olumsuz bir ifade bulunsun sözleşmenin hüküm ve sonuçları son bulur. Diğer adı da infisahi koşul olarak bilinir.

Bozucu koşul gerçekleşmezse, sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edecektir.

Bankadan krediyi çekemezsem inşaat son bulacak. Bankadan krediyi çekemedim koşul gerçekleşti, sözleşme son bulacak.

Ama bankadan krediyi çekersem bozucu koşul gerçekleşmeyeceği için sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya devam edecektir.

B) İradi Koşul- İradi Olmayan Karma Koşul: Koşulun gerçekleşmesi taraflara bağlı ise ya da taraflar olmasa bile doğrudan doğruya bundan yararlanılacak kişinin iradesine bağlı ise burada iradi koşul vardır.

Mesela, sınavı geçmek. İradi koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

İradi olmayan koşulda, koşulun gerçekleşmesini sağlama gücü sizin elinizde değildir.

Mesela, bankadan kredi gibi, belediyeden imar izni almak gibi ya da doğa olaylarında iradi olmayan koşullardır.

Bir sözleşmede hem iradi koşul hem de iradi olmayan koşul aynı anda bulunabilir. **Bankadan krediyi çekebilirsem ve okulu bitirebilirsem inşaaata başlayacağım.**

C) Olumlu Koşul- Olumsuz Koşul (Müspet Koşul- Menfi Koşul): Olumlu- olumsuz koşul ayırımında sadece gramer açısından olumlu ya da olumsuz bir kelimeyi kullanmaktır.

Yoksa hem olumlu hem olumsuz koşul hem geciktirici koşulda hem de bozucu koşulda kullanılabilir.

KOŞULUN GEÇERLİLİK KOŞULLARI

A) Hukuksal İşlemin Koşula Bağlanabilen Bir İşlem Olması: Koşuldan söz edebilmemiz için, koşula bağlı bir hukuki işlemin varlığını arıyoruz. **Koşul, sözleşmenin bir parçası olduğu için ilgili geçerlilik şekline uygun olması gerekmektedir.**

B) Koşulun Taraflarca Kararlaştırılmış Geleceğe İlişkin Belirsiz Olay Olması: Koşulun geleceğe ilişkin ve belirsiz olması gerekmektedir. Geçmiş yönelik bir şey koşul olarak öngörülemez. Ya da sonucu belli olan bir şey koşul kabul edilmez.

Sınavı geçersem..

Sınav açıklanmıştır fakat sen sonucunu bilmiyorsundur. Bu durumda da koşul karşımıza çıkmaz.

Geleceğe yönelik fakat belirsiz olmayan mesela bir tarih gibidir.

9 Ağustos..

Buradan bir koşul ortaya çıkmaz.

Ya da koşulun varlığıyla ilgili sahip olduğunuz gerçekleşip gerçekleşmeme noktasında bir yanlış bilgiyle de o konuda koşula bağlı bir işlem yapamazsınız.

C) Koşulun Hukuka, Ahlâka Uygun Olması ve İmkânsız Bulunmaması: Bir diğer aradığımız unsur ise; koşul hukuka, ahlaka uygun olacak, imkânsız olmayacak.

Hukuka ve ahlaka aykırı olursa yapılan işlem **kesin hükümsüzdür. Yani geçersizdir.**

Koşul imkânsız olursa, geciktirici koşul olarak yapılmışsa **işlem geçersiz olacaktır.** Çünkü o işlemin hiçbir zaman var olma ihtimali yoktur.

Bozucu koşulda koşul, imkânsız ise sözleşme hüküm ve sonuçlarını gerçekleştiremeyecektir.

Koşul anlamsız da olursa yerine getirilmelidir.

Doktrindeki diğer görüş ise; ölüme bağlı tasarrufta da böyle bir şey vardır.

Yani burada koşul yok sayılarak hukuki işlem varlığını sürdürür.

KOŞULUN HÜKÜM VE SONUÇLARI

A) Koşulun Gerçekleşmesinden Önceki Aşamada:

Geciktirici Koşulun Gerçekleşmesinden Önceki Aşamada: Geciktirici koşulda, kurulmuş olan bir sözleşme koşulun gerçekleşmesi ile hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlar.

Peki, koşul gerçekleşmediği durumda ne yapmak lazım?

A şahsı ile üniversiteyi 4 yılda bitirirsen evimin tapusunu sana vereceğim diye bir sözleşme yaptık.

Koşulun gerçekleşme olasılığı vardır.

Benim, o süre içinde evimi elden çıkarmamam gerekir. Uymam gereken bazı kurallar vardır. Borcun gereği gibi ifasını engelleyecek davranışlardan kaçınmakla yükümlüyümdür.

Garanti altına almak için, A şahsı tapuda şerh olmasını isteyebilir.

Bu koşul gerçekleşmeden önce, benim koşulun hükümlerini zedeleyecek nitelikte yaptığım işlemler geçersiz olacaktır.

Tek istisnası, iyiniyetli üçüncü kişilerdir; onlara karşı hak ileri süremeyiz.

A şahsı koşulu elde ettiğinde tapuyu alamayacağı için tazminat davası açabilecektir. Buradaki tasarruflar temlik tasarruflarıdır. Ama borçlandırıcı bir işlem yapabiliriz. Sadece o borçlandırıcı işlemi kimle yapıyorsam belki ifa edemeyeceğim için sıkıntı yaşarız.

Ama borçlandırıcı işlem yapmam da herhangi bir hukuki engel yoktur.

Mesela bir taşınırı, birilerini satarım, satmayı vaat edebilirim. Ama temlik tasarruflarında karşımıza sıkıntı çıkabilir.

Koşulun gerçekleşmesi geçmişe etkili sonuç doğurmaz, geleceğe yönelik sonuç doğurur.

Bu, faiz koşulla işlemeye başlayacaktır.

Vadenin gelmesi, ifanın talep edilebilmesi koşulla kendini gösterecektir anlamına gelmektedir.

Ancak taraflar aksine düzenleme yapabilirler.

Mesela faizin koşulla birlikte değil de sözleşmenin yapıldığı andan itibaren işlemeye başlayacağını ileri sürebilirler.

Koşul gerçekleşmeden A şahsı koşul gerçekleştiği takdirde verilecek olan paradan bir gelir elde etmişse (faiz vb.) o A şahsının hakkı olarak karşımıza çıkacaktır.

Koşul gerçekleşmezse A şahsı elde ettiklerini karşı tarafa iade edecektir.

Bozucu Koşulun Gerçekleşmesinden Önceki Aşamada: Bozucu koşulda sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamıştır.
Mesela, inşaat sözleşmesini mühendisle yaptık. İnşaata başladık ve devam ediyoruz. Çünkü sözleşme koşulun gerçekleşmediği aşamada hüküm ve sonuçlarını doğuruyor. Koşul gerçekleşirse sözleşme son bulmuş olacaktır.

Koşulun Gerçekleşmesine Engel Olmaktan Kaçınma Yükümlülüğü: Hem alacaklı hem borçlu hem koşulun gerçekleşmesi açısından hem de gerçekleşmemesi açısından dürüstlük kurallarını uygun davranacaktır.

Mesela koşulun gerçekleşme ihtimali yoktur ama hile ile başka yollarla koşulun gerçekleşmesini sağlıyorsun ya da koşulun gerçekleşmemesi senin menfaatine ise koşulun gerçekleşmemesi için farklı, hukuki olmayan yollara başvuruyorsundur.

İmar izninin alınmamasını farklı yollarla yapıyorsun.

TBK 175.md
DÜRÜSTLÜK
KURALLARINA
AYKIRI
ENGELLEME

(1) Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesine dürüstlük kurallarına aykırı olarak engel olursa, koşul gerçekleşmiş sayılır.

(2) Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesini dürüstlük kurallarına aykırı biçimde sağlarsa, koşul gerçekleşmemiş sayılır

1.fıkra göre, mesela fakülteyi 4 yılda bitirirsen sana evimi vereceğim diye bir sözleşme yaptık.

4 yılda fakülteyi bitirmemesi için farklı entrikalar oynanırsa bu durumda koşul gerçekleşmiş sayılır.

2.fıkra da durum tam tersi şeklindedir.

Koşulun Gerçekleşmemesi: Koşulun gerçekleşmesi taraf iradelerine bağlıdır.

Mesela, miras bırakan kişi vefat etti.

Mirasçılara geçme durumu, şahsen yapılması gereken bir koşul değil ise böyle bir durumda bu yükümlülük mirasçıya geçer.

Ancak şahsen ifasını gerektirecek bir durum olursa, yani sahnede bir konser verilmesi vb. durumlar olursa koşulun gerçekleşmesi mümkün olmayacaktır ve mirasçılara da geçemeyecektir.

B) Koşulun Gerçekleşmesinden Sonraki Aşamada:

Geciktirici Koşulun Gerçekleşmesinden Sonraki Aşamada: Geciktirici koşulun gerçekleşmesinden sonraki aşamada,

Mesela bankadan krediyi çekersem inşaatı başlayacağım diye bir söz söyledim.

Koşul bankadan kredinin çekilmesidir. Bankadan krediyi çekersem yapılmış olan sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlayacaktır.

Bankadan krediyi çektim.

Böyle bir durumda, geçmişe etkililik söz konusu değildir.

Koşulun gerçekleştiği andan itibaren sözleşmenin hüküm ve sonuç doğurması söz konusudur.

Gelir getiren bir sözleşme konusu karşımıza çıkmış ise, bu durumda da ancak koşulu gerçekleştiği andan itibaren alacaklı taraf yararlanabilecektir.

Bu emredici bir düzenleme değildir.

Taraflar aksini ileri sürebilirler.

Dürüstlük kurallarına aykırı bir şekilde koşulun gerçekleşmesi engellenir ise, engellendiği andan itibaren koşul gerçekleşmiş sayılacaktır.

Bozucu Koşulun Gerçekleşmesinden Sonraki Aşamada: Bozucu koşulun gerçekleşmesinden sonraki aşamada,

Mesela krediyi çekemezsem inşaat son bulacaktır diye bir sözde bulunduk. Burada hem olumlu hem bozucu bir koşul karşımıza çıkıyor. Krediyi çekemediğiniz takdirde sözleşmenin hüküm ve sonuç doğurmayacağına karar veriyorsunuz.

Koşulun gerçekleşmesiyle birlikte tasarruf işlemleri hükümsüz olacaktır.

Ancak bu işlem iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

Koşulun gerçekleştiği andan itibaren sözleşmenin hüküm ve sonuçları son bulur, yoksa geçmişe etkili bir niteliği bulunmayacaktır.

Mesela bozucu koşula bağlı bir sözleşme yaptınız, koşulun gerçekleşmesinden önceki aşamada tarafların hakları, borçları ihlal edilmişse o döneme ait tazminat isteme hakkınızda olacaktır.

BAĞLANMA PARASI- CAYMA PARASI **VE CEZAI ŞART**

BAĞLANMA PARASI:

Genelde satım ve kira sözleşmelerinde karşımıza çıkar.

Yapılan ödeme sözleşmenin bir ispatı, kanıtı niteliğinde ise bağlanma parası denir.

Pey Akçesi

Kural olarak bu ödeme asıl borca mahsup niteliğindedir.

Yani bir kısmı ifa olarak kabul edilir. **Ama taraflar bunun aksini öngörebilirler.**

Yani kısmi ifa niteliğini taşımayacağını taraflar öngörebilirler.

Bunu sözleşmenin taraflarının ifadelerinden anlarız ya da bir yerel adet var mı, yok mu buna bakarak anlarız.

TBK 177.md

**BAĞLANMA
PARASI**

(1)Sözleşme yapılırken bir kimsenin vermiş olduğu bir miktar para, cayma parası olarak değil sözleşmenin yapıldığına kanıt olarak verilmiş sayılır.

(2)Aksine sözleşme veya yerel âdet olmadıkça, bağlanma parası esas alaktan düşülür.

Güvence parası, borca aykırılık halinde, zarara uğrayan tarafın borca aykırı olan taraftan önceden zararını gidermek üzere almış olduğu bir para olarak karşımıza çıkar. **Günlük adı da depozito ücreti denir. Kira sözleşmesi yaparsanız sizden önden belli bir depozito isterler genelde 3 aylık kira bedeli kadar olur. Kiracı evden çıktığında ev hasara uğramışsa ev sahibi hasar ne kadarsa güvence parasından o hasarının giderilmesini sağlar. Arta kalan bir miktar varsa tekrar kiracıya iade edecektir.**

Güvence parasının hukuki niteliğinde de çok tartışma var.

Doktrin düzensiz rehin demiş, bir kısmı ise doğması muhtemel bir borcun ifasına yönelik bir teminat ifadeleri kullanılmıştır.

Bağlanma parasını sözleşmenin bir kanıtı olarak veriyorsunuz **fakat güvence parasını henüz doğmamış ama doğabilecek zararlara yönelik bir para bir bakıma da teminat olarak karşımıza çıkmaktadır.**

CAYMA PARASI:

Aldığının iki katını vermesi; iki katını verirse bir aldığını iade edecek, bir de o kadar cebinden tekrar parasının çıkması gerekmektedir.

Cayma parasının dışında ayrıca tazminat ödenmesi de mümkündür.

Buna hukuken engel teşkil eden bir durum söz konusudur.

Fakat cayma parası yasaklanabilir.

Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda tüketici sözleşme konusu malı aldığı andan itibaren herhangi bir gerekçe göstermeksizin 7 gün içinde cayma hakkına kullanabilir.

Fakat burada tazminat ödenmesi koşuluna bağlanamaz.

Bir bakıma cayma hakkı, tüketicinin korunması hakkında kanunda tüketiciyi korur vaziyette ele alınmıştır.

Yani bir bakıma cayma parası sözleşmeden vazgeçmenin cezası, yaptırımını olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cayma parası dışında aynen ifa gibi ya da diğer zararların tazmini gibi bir talepte bulunulması kural olarak mümkün değildir.

Ancak bir tek cayma parası ile sözleşmeden dönme, sözleşmeyi ortadan kaldırmak taraf menfaatlerine, dürüstlük kurallarına uymayacak şekilde ise cayma tazminatı dışında kalan zararların tazmininde talep edileceği doktrinde kabul edilmektedir.

Cayma parasının tekrar karşı tarafa iade edileceğine yönelik taraflar bir anlaşma yapabilir. Cayma parası ile ilgili hüküm emredici bir hüküm değildir.

Yani bir bakıma 178. maddeye yönelik bir sorumsuzluk anlaşması yapılabilir, herhangi bir hukuki engel karşımıza çıkmamaktadır.

TBK 178.md CAYMA PARASI

(1)Cayma parası kararlaştırılmışsa, taraflardan her biri sözleşmeden caymaya yetkili sayılır; bu durumda parayı vermiş olan cayarsa verdiğini bırakır; almış olan cayarsa aldığının iki katını geri verir.

CEZAI ŞART:

Borçlu, borca aykırı davrandığı takdirde, borcun ifasının dışında bazı edimlerde bulunması söz konusu olabilir. Bir ödeme taahhüdü söz konusu olabilir.

Bu cezai şart olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amacı;

- Borçluyu borca uygun davranmaya sevk etmektir. **Çünkü borçlu, borca uygun davranmaz ise bir edim ödemesi söz konusu olacaktır. Cezai şart en çok inşaat alanında karşımıza çıkmaktadır.**
- Alacaklının zarara uğradığını ispat etmesine gerek kalmaksızın cezai şartın karşılığını elde edebilmesidir. **Demek ki, cezai şart için zarara uğramaya gerek yoktur.**

Cezai şart olarak kararlaştırılan unsurun para edimi olması şart değildir.

Sözleşme konusu kararlaştırılan edimin aynısından yine cezai şart olarak ödenmesine karar verilebilir.

Tüm sözleşmelerde cezai şart öngörülebilir fakat yasak olan hallerde vardır, bunlar:

TMK 119.md NİŞANLANMADA DAVA HAKKININ BULUNMAMASI	(1)Nişanlılık, evlenmeye zorlamak için dava hakkı vermez. (2)Evlenmeden kaçınma hâli için öngörülen cayma tazminatı veya ceza şartı dava edilemez; ancak yapılan ödemeler de geri istenemez.
TBK 346.md KİRACI ALEYHİNE DÜZENLEME YASAĞI	(1)Kiracıya, kira bedeli ve yan giderler dışında başka bir ödeme yükümlülüğü getirilemez. Özellikle, kira bedelinin zamanında ödenmemesi hâlinde ceza koşulu ödeneceğine veya sonraki kira bedellerinin muaccel olacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir.
TBK 420.md CEZA KOŞULU VE İBRA	(1)Hizmet sözleşmelerine sadece işçi aleyhine konulan ceza koşulu geçersizdir.
TBK 271.md ALICININ TEMERRÜDÜ	(3)Bir yıldan daha uzun süreli sözleşmelerde temerrüde düşmüş olan alıcının malın devrini istemesi hâlinde satıcı, yasal anapara faizi ile birlikte, devir isteminden sonra malın değerinde oluşacak eksilmelerin giderilmesini isteyebilir. Ceza koşulu öngörülmüşse miktarı, satış bedelinin yüzde onunu geçemez
Cezai şart tek başına bir borç unsuru taşımaz. Mutlaka bir asıl borca ihtiyaç vardır. Öyleyse, cezai şart feri borç olarak karşımıza çıkmaktadır. • Ceza koşulu hukuka ve ahlaka aykırı bir borcu garanti etmek üzere verilmişse burada cezai şartın yerine getirilmesi elbette istenemeyecektir. • Asıl borç mevcut ve geçerli ise cezai şartta mevcut ve geçerli olacaktır. → Taşınmaz Satım Sözleşmesinde olduğu gibi ya da taşınmaz satım vaadinde olduğu gibidir. Cezai şart öngördünüz ama bu sözleşmeleri kanunun öngördüğü şekilde yapmadınız. Öyleyse cezai şartta geçersiz bir hal alacaktır. Çünkü feri borçların kaderi, asıl borca bağlıdır. • Cezai şartın talep edilebilmesi için asıl borcun da dava ve talep edilebilir olması gerekmektedir. → Kumar ve bahisten doğan borçlarda bu durum geçerlidir. Çünkü eksik borçlar talep edilebilir ancak dava edilmez borçlardır. Dava da açılabilir ama hakim baktığı zaman eksik borç olduğunu ifade edip dava geçersiz olacaktır. • Asıl borç şekle tabidir. Asıl borç için kanunda nasıl bir şekil ön görüldüyse cezai şartın da o şekilde yapılması gerekmektedir. • Asıl borç varlığını sürdüğü sürece feri borçta varlığını sürdürecektir. Ne zaman ki, bir borca aykırılık durumu karşımıza çıkarsa, bu takdirde cezai şart feri borç olmaktan çıkıp asli borç halini alır. • Cezai şartın kaderi asıl borcun kaderine bağlıdır. Ancak, aksi mümkün değildir. Yani asıl borcun varlığı cezai koşulun varlığından ya da geçerliliğinden etkilenmeyecektir.	

CEZAI ŞARTLARIN TÜRLERİ:

TBK 179.md CEZANIN SÖZLEŞMENİN İFASI İLE İLİŞKİSİ	(1) Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir. SEÇİMLİK CEZAI ŞART (2) Ceza, borcun belirlenen zaman veya yerde ifa edilmemesi durumu için kararlaştırılmışsa alacaklı, hakından açıkça feragat etmiş veya ifayı çekincesiz olarak kabul etmiş olmadıkça, asıl borçla birlikte cezanın ifasını da isteyebilir. İFAYA EKLENEN CEZAI ŞART (3) Borçlunun, kararlaştırılan cezayı ifa ederek sözleşmeyi, dönme veya fesih suretiyle sona erdirmeye yetkili olduğunu ispat etme hakkı saklıdır. İFAYI YANİ DÖNMEYİ ENGELLEYEN CEZAI ŞART
--	---

A) SEÇİMLİK CEZAI ŞART :

Seçimlik cezai şartta, sözleşme hiç ya da gereği gibi yerine getirilmemişse ve sözleşmede kararlaştırılmış ise alacaklı için bir seçimlik imkân doğacaktır.

Burada seçim hakkı var. Yenilik doğuran bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bir yenilik doğuran hak olduğu için, artık hakkınızı değiştiremezsiniz.

Yani cezai şarttan aynen ifaya veya aynen ifadan cezai şarta geçemezsiniz.

Yenilik doğuran hakların özelliği, bir kez kullandıktan sonra değiştirme imkanınızın bulunmamasıdır.

Cezai şart istendiği takdirde, **daha önceden kısmi ifanız varsa borçlu olarak, bununda kendisine iade edilmesi gerekir.**

Borca aykırılık halinde aynen ifayı da değil de **sadece cezai şartı isteyeceğiniz yönünde bir anlaşma yapabilirsiniz.**

B) İFAYA EKLENEN CEZAI ŞART :

Burada hem ifayı istiyoruz hem de cezai şartı talep ediyoruz.

İfaya eklenen ceza koşulu, bir borç ifa yerinde ve zamanında yerine getirilmezse bu takdirde **yine cezai şart öngörülebilir.**

İfa zamanının bir adım sonraki hukuki durumu **temerrüt** dediğimiz durumdur.

İfaya eklenen cezai şartta bir kümülatif durum söz konusudur. **Çünkü hem ifayı istiyoruz hem de cezai şartı yerine getirilmesini istiyoruz.**

Götürü tazminat: Alacaklının uğrayacağı muhtemel bir zararı göz önünde bulundurarak bir tazminat belirlenmesidir.

Cezai şartta isteyebilmek için bir zarara uğramamız söz konusu değil iken götürü tazminatta bir zarara uğramamız söz konusu olacaktır.

Götürü tazminatı diğer tazminatlardan ayıran unsur; tüm tazminatlarda zararınızı ve zararın miktarını hesaplıyorsunuz.

Ama götürü tazminatta, zararın miktarın hesaplamasına gerek kalmayacaktır.

Zararın varlığını alacaklı ispat edecektir. **Borçlu da böyle bir zararın olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulma yolunu arayabilir.**

Cezai şartı ödemekten kurtulmanın 2 yolu vardır.

- Alacaklı, Borçlunun Zamanında ve Yerinde İfada Bulunmamasına Rağmen, Borçludan Ceza Koşulu Talep Etmeyeceğini Açıkça Belirtmişse **İbra bir hukuki işlem olduğuna göre belgeyle ispat etmek zorundayız.**
- Alacaklı Borçlunun İfasını Çekincesiz (İhtirazî Kayıt İleri Sürmeden) Kabul Etmişse **cezai şart isteyeceksem siz bana asıl borcu getirdiğinizde buna yönelik haklarımı saklı tutmam gerekir. Burada belgeyle ispat zorunluluğu yoktur.**

C) İFAYI YANİ DÖNMEYİ ENGELLEYEN CEZAI ŞART :

İfa yerine ceza koşulunun da herhangi bir borca aykırılık durumu yoktur.

Dönme cezasında (ifa yerine ceza koşulu) bir cezai şart kararlaştırıyoruz.

A şahsı ile aramızda bir borç ilişkisi var. Cezai şart kararlaştırdık. Burada borçlu A şahsı, ben de alacaklıyım. Aramızda cezai şart var, A şahsı sadece cezai şartı ödeyerek sözleşmeyi sonlandırabilir. **Bir borca aykırılıkta söz etmiyoruz ya dönme ya da fesih yoluyla sözleşmeyi sonlandırabilir.**

Burada alacaklı, benim dönme cezasından, yani ifa yerine ceza koşulundan daha fazla bir zararım vardı diyerek bir talepte bulunma imkânı yoktur.

İfa yerine ceza koşulunda ise, burada bir isteme değil de doğrudan borçlunun cezai şartı ödeyerek sözleşmeden dönme ya da sözleşmeyi fesih etme imkânı karşımıza çıkmaktadır.

Cezai şartın çeşidi hakkında bir tartışma çıkarsa, bunun kanıtlanması gerekmektedir. **Bunu borçlunun kanıtlaması gerekir.**

İfa yerine ceza koşulu yani dönme cezası, cayma parasına benziyor.

Fakat cayma parasında, bir bedel kararlaştırılıyor, bunu veren cayarsa aldığını bırakıyor, alan cayarsa aldığının iki katını bırakıyor.

Dönme cezasında ise, kararlaştırılan bedeli borçlu ödeyerek sözleşmeyi sonlandırabilir.

Bir tereddüt hasıl olursa bunun ceza koşulu olduğunu kabul ediyoruz.

CEZAI ŞARTI AŞAN ZARARIN TAZMİNİ:

İspatlanması gerekir.

Siz kararlaştırılan bedeli ceza koşulu ön görmüşseniz, bunla karşılanamayan zararın giderilmesi söz konusu olacaktır.

Ama ceza koşuluna yönelik bir zarar ispatı söz konusu olamaz.

Ama bunun bir tazminat olduğunu ileri sürüyorsak bunu talep edebilmemiz için zararınız varlığını ispat etmek gerekir

Burada kusur durumu da karşımıza çıkmaktadır.

Alacaklı aynı zamanda borçlunun kusurunu da ispat etmesi gerekir. Tüm tazminat talepleri kusura dayanır.	
CEZAI ŞARTIN KUSUR ŞARTINI GEREKTİRMESİ: Cezai şarttan dolayı sorumluluk, kusura dayanan bir sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani burada borçlu kusursuzluğunu ispat etmiyor. Alacaklı, borçlunun kusurunu ispat ediyor.	
KISMİ İFANIN YANMASI: Tarafların birbirine verdiklerinin de bir cezai şart olarak kararlaştırılması gerekmektedir. Böyle bir sözleşmede geçerli bir sözleşme olarak kabul edilmektedir. Ayrıca da alacaklı hâlâ zararının olduğunu iddia ediyorsa, bunun da tazmini karşımıza çıkabilmektedir.	
TBK 181.md KISMİ İFANIN YANMASI	(1)Ceza koşuluna ilişkin hükümler, dönme durumunda ifa edilmiş olan kısmın alacaklıya kalacağını öngören sözleşmelere de uygulanır. (2)Taksitle satışa ilişkin hükümler saklıdır.
CEZAI ŞARTIN MİKTARI VE İNDİRİLMESİ: Taraflar cezai şartın miktarını diledikleri gibi belirleyebilir. Birinci kısıtlamayı az önce bahsetmiştik: Taksitle satım sözleşmelerde, peşin satımın %10'unu geçemeyeceğini söylemiştik. Bazen kararlaştırılan cezai şart, fahiş dediğimiz, yani taraflardan birinin ekonomik yıkımına sebep olacak düzeyde olabilir. Böyle bir düzey söz konusu ise hakim aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirecektir. İlki talebe gerek yoktur. Yani, borçlunun böyle bir durumda talepte bulunmasına gerek yoktur. İkinci ise, hakime takdir yetkisi verilmemiştir. Hakim bunu tespit ettiği anda indirmek zorundadır. Hakim, cezai şartın fahiş olup olmadığını; somut olaya bakarak, tarafların kusuruna bakarak, ihlalin ağırlığına, alacaklının menfaatine, tarafların ekonomik durumuna bakarak fahiş miktarda mı, değil mi bunu belirlemesi gerekmektedir. Ama bir tespit yapmış ise, indirmek zorundadır. Hakimin takdir yetkisi bulunmamaktadır. Hakim aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir,	
TBK 182.md CEZAI ŞARTIN MİKTARI VE İNDİRİLMESİ	(1)Taraflar, cezanın miktarını serbestçe belirleyebilirler. (2)Asıl borç herhangi bir sebeple geçersiz ise veya aksi kararlaştırılmadıkça sonradan borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkânsız hâle gelmişse, cezanın ifası istenemez. Ceza koşulunun geçersiz olması veya borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple sonradan imkânsız hâle gelmesi, asıl borcun geçerliliğini etkilemez. (3)Hâkim, aşırı gördüğü ceza koşulunu kendiliğinden indirir.

Taraflar serbestçe belirler demiştik;
birinci, taksitle satımda gelen kısıtlama,
ikincisi, 182. madde gereği gelen kısıtlama,
üçüncüsü ise TTK 22. madde gereği tacirlere cezai şartta indirim imkanını vermemektedir.

Burada gerekçe; tacirler, diğer ticaretle uğraşan insanlar gibi değildir. Basiretli ve özenli davranmalıdırlar.

Haliyle bir borca aykırılık söz konusu ise ve bir cezai şart kararlaştırılmış ise miktarı ne olursa olsun ödemekle yükümlüdür.

TTK 22.md
ÜCRET VE
SÖZLEŞME
CEZASININ
İNDİRİLMESİ

(1) Tacir sıfatını haiz borçlu, Türk Borçlar Kanunu'nun 121 inci maddesinin ikinci fıkrasıyla 182'nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 525 inci maddesinde yazılı hâllerde, aşırı ücret veya ceza kararlaştırılmış olduğu iddiasıyla ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini mahkemeden isteyemez.

BORÇ İLİŞKİLERİNDE TARAF **DEĞİŞİKLİKLERİ**

ALACAĞIN DEVRİ:

A şahsı alacaklı, B şahsının da borçlu olduğu bir hukuki durum düşünelim. A şahsı alacağını, Ü şahsına devredebilir. A şahsı tamamen Ü'ye devrettiğinde artık alacaklı Ü şahsı, borçlu ise B şahsıdır.

DEVİRİN AMACI:

A. İfa Amacıyla Devir Birincisi ifa amacıyla bir devretme karşımıza çıkar.
A alacağını B'ye devreder. Çünkü A'nın B'ye borcu vardır. Bu durumda ben borçlu olup, borcumu B'ye ifa etmem gerekir.

B. Tahsil Amacıyla Devir Bir diğeri ise tahsil amacıyla devir söz konusudur.
A'nın şirketi vardır. İşleri çok yoğundur. Bir sürü piyasadan alacağı vardır. Bu durumda A tahsil amacıyla B'ye devreder. Bu durumda B borçluların kapısına gidip, A şahsı alacaklarını bana devretti diye söylemem gerekmektedir. Alacaklar artık B'de toplanacaktır. Daha sonra aradaki sözleşme gereği B aldığı borçları A'ya verecektir.

Bunlar daha çok çek-kambiyo senedine bağlanmış alacaklarda karşımıza çıkar çünkü elimizde senet ya da çek olunca alacakların tahsilini sağlayabilirim.

C. Teminat Amacıyla Devir Bir diğer üçüncü karşımıza çıkan durum ise teminat amacıyla, yani garanti amacıyla devredebilirsiniz.
Birisi sizden kefil istiyor ya da bir teminat istiyor alacağını garanti altına almak için maddi durumunuzu ölçmek istiyor.

Siz de başka bir şahıstan alacağınızı belgeyle ispatlayarak devredebilirsiniz.

D. Bağış Amacıyla Devir En basit durumda bağıştır.
A şahsı alacağını bana devrediyor. Burada A'nın amacı, sadece bağıştır.

DEVİRİN KAYNAKLARI

Tabii ki bu devrin kaynağı ya bir sözleşme ya bir kanuna ya da bir kanuna dayalı mahkeme kararı olacaktır.

Mahkeme kararında da yine bir kanun hükmüne dayanmaktadır.

Burada **en sık karşımıza çıkan sözleşmeye dayanandır.** İkincisi ise kanuna dayanandır.

Miras bırakan öldüğünde şayet alacaklıları varsa bu durumda yeni alacaklılar mirasçılardır. **Mirasçılarla külli halef sıfatıyla devredilmiştir.**

Bir diğeri ise mahkeme kararıdır. Mahkeme kararı da kanuna dayanmaktadır. Geçen sene Aile Hukuku'nda da gördüğümüz gibi tarafların evlilik birliğini yükümlerine, giderlerine katılma yükümlülüğü vardır. Bir başkasından alacağı olan eş katılmıyor, diğer eş yani zor durumda olan eş mahkemeye başvurduğunda bu durumu ispatladığında, mahkeme alacağı olan eşin borçlularına yazı gönderiyor.

Artık borcunuzu A'ya değil, A'nın eşi B'ye ödemek zorundasınız. Burada alacaklı değişti, borçlular gidip de A'ya ifada bulunamaz.

Yani **evlilik birliğinin yükümlerine uymayan eşe ifada bulunamazlar.**

Artık B'ye ifada bulunmak zorundadırlar.

A'ya ifa ederlerse, tekrar yine B'ye de ifa etmeleri gerekmektedir. A'ya yapmış oldukları ifayı da sebepsiz zenginleşme kurallarına göre isteme hakkına sahiptirler.

DEVİRİN HUKUKSAL NİTELİĞİ

Bu devrin hukuksal niteliğine bakacak olursak, burada sözleşmeye dayanan bir devir ise hukuksal niteliği itibarıyla de bir hukuksal işlemdir.

Alacağın devri sözleşmeye dayanmak zorunda değildir.

Sözleşmeye dayanabileceği gibi haksız fiilden ve sebepsiz zenginleşmeden kaynaklanan bir alacağınız var ise bunu da devretmeniz de bir sakınca yoktur.

Hukuki işlem ehliyetinizle birlikte tasarruf işlemi ehliyeti varsa bir alacağı bir başkasına devredebilirsiniz.

SÖZLEŞMEYE DAYANAN DEVİRİN KOŞULLARI

A. Doğmuş yada Doğacak Bir Alacağın Varlığı

Ya doğmuş bir alacak ya da doğacak bir alacağın varlığını arıyoruz.

Şarta bağlı bir alacakta devredilebilir. Mesela, bankadan krediyi çekeceğim tarzında ya da bir alacağı ihaleyi kazanmaya bağlama vb. yani müstakbel bir alacağı da devretmek imkânı vardır.

Ancak ne olursa olsun alacağın belirlenebilir bir alacak olacağı karşımıza çıkmaktadır.

Belirsiz bir devirden, devirsiz bir alacaktan söz etmemiz **daha doğrusu devrinden mümkün değildir.**

Yine **devir konusu alacağın geçerli, talep edilebilir bir alacak olması gerekmektedir.**

Mesela sözleşme hukuka ve ahlaka aykırı, ifası imkânsız diyelim; haliyle devir bu sözleşmeyi alacağı geçerli hale getirmeyecektir.

Para dışındakiler alacaklar da devredilebilir. Mesela, arsa payı kat karşılığı inşaat sözleşmelerinde, müteahhitte yapmış olduğunuz anlaşma çerçevesinde bağımsız bölümlerin devrine yönelik sözleşme yapıyorsunuz. **O bağımsız bölümleri bir başkasına devretmeye yönelik devir sözleşmeye yapılabilir.**

Siz doğmuş ve doğacak tüm alacaklara yönelik, yani toptan bir devir yapmanız mümkün müdür?

Doktrinin buradaki bakış açısı, TBK 27'ye aykırı değilse toptan bir devrin de yapılabileceği ifade edilmiştir.

B. Alacağın Devrine Bir Engel Bulunmaması

Alacağın devrinin ikinci şartı, devre engel bir durumun bulunmaması gerekmektedir. Siz bu devri kanunla, sözleşmeyle ya da işin niteliği gereği yasaklayabilirsiniz.

BK 183.md

ALACAĞIN DEVİRİNDE GENEL KOŞULLAR

(1) Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir.

Devrin Kanuni Yasaklanmış Olması

(2) Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez.

Devrin Sözleşme ile Yasaklanmış Olması

1. Devrin Kanuni Yasaklanmış Olması

- Manevi tazminat istemi karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez. **Buradaki karşı taraf borçludur, ancak o kabul ederse sizin bunu devretme imkânınız karşımıza çıkacaktır.**
- Yine ölünceye kadar bakma sözleşmesinde de alacak hakkının bir başkasına devri kanun tarafından yasaklanmıştır.
- **Üçüncü bir yasak ise, sözleşmeden ön alım, alım ve geri alım hakları da bir başkasına devredilemez.** Ancak aksi kararlaştırılabilir. Aksine bir anlaşma yaparak devredebilirsiniz. **Kanun açısından bu işlemlere öngörülen şekilde yaparsanız, yani geçerlilik şekline uygun yaparsanız, ancak bu takdirde alacağın devri geçerli olacaktır.**
- Alım ve geri alımın tapuda resmi bir şekilde yapılması gerekmektedir. **Öyleyse alacağın devri de resmi şekilde olacaktır. Ön alım için devir açısından yazılı şekil şartı geçerli olacaktır.**
- Muaccel mevcut olmayan bir alacağı devrettiniz, borçlu, devir alan borçludan o alacak ne zaman mevcut ve muaccel olursa o zaman isteme hakkınız söz konusu olmaktadır.

2. Devrin Sözleşme ile Yasaklanmış Olması

- Devri tamamen yasaklayacağımız gibi, A şahsına devredemezsin ya da alacağın yarısını devredemezsin tarzında veya ¼'ünü devredebilirsin tarzında kısıtlama getirebilirsiniz.
- **Bu yasağa rağmen devir alan, yani yeni alacaklı borçlunun kapısını çaldığında borçlu devir yasağını ileri sürecektir. Yani borcu ifa etmeyecektir. Devir alan zor durumda kaldığında, devredene aradaki sözleşme hükümleri**

ihlal edildiği için başvuracaktır.

- Bir diğer seçeneğimiz ise, borçlu alacağı devretti. Borçlunun kapısını çaldınız. Borçlu bu durumu kabul ederse geçerli olacağı doktrin tarafından ileri sürülmüştür.
- Devir yasağına rağmen durumun esnediği bir durum var: Mesela, benim A şahsı ile aramda bir sözleşme var. Devir yasağı da mevcuttur. Alacaklı da benim. Aramızdaki sözleşmeyi senede bağladık. Ama bu senette devir yasağı yazmıyor. Şimdi, biz bu senedi iyiniyetli üçüncü kişiye devrettiğimiz takdirde ona karşı devir yasağını ileri süremeyiz.

3. Devrin İşin Niteliği Gereği Yasak Olması

- Devrin yasak olması durumu, nafaka alacaklarında karşımıza çıkmaktadır.

DEVİRİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Borçlu Bakımından

1. İyiniyetle İfade Bulunan Borçlunun Borçtan Kurtulabilmesi

Alacağın devrinde borçlu bir taraf olarak bulunmamaktadır. Onun iznini almaya gerek yoktur. Ancak haber verip vermeme olayı vardır. Bu haber olayından da bazı hukuki olaylar kendini gösterir.

Devri haber verirsiniz; borçlu ifasını alacağı devralana yapacaktır. Yani yeni alacaklıya ödeyecektir.

Devri haber vermezseniz; borçlu alacağı devreden kişiye, yani eski alacaklıya ödeyecektir. Eski alacaklı da alacağı aldı ve devir ettiğini söylemedi. Haberi olmadığı için, yeni alacaklıya ifa ile yükümlü değildir. Yeni alacaklı, alacağı devredene gidip sözleşme yükümlülükleri ihlal edildiği için aradaki sözleşme bedeli ne ise bunu isteme hakkına sahip olacaktır.

Borçluya biz haber verdik fakat borçlu eski alacaklıya ifade bulundu. Eski alacaklı da sesini çıkartmadı. Kabul etti. Yeni alacaklı da borçluya gidip ifayı talep etti. Bu durumda borçlu, yeni alacaklıya ifayı vermekle yükümlüdür. Borçlunun cebinden iki para çıkmış oldu. Borçlu sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre eski alacaklıdan verdiği ücreti geri talep edebilir. Çünkü artık alacağın devredenle bu manada hukuki ilişki kalmamıştır. Hukuki ilişki olmadığı için de sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri isteyebilir.

Borçludan izin almak zorunda değiliz fakat haber vermenin getirisi borçlunun yeni alacaklıya ifade bulunmasını sağlamaktır. Yeni alacaklının bu işten zarar görmesinin önüne geçmektedir.

Borçluya nasıl haber vereceğiz?

Mutlaka borçluya bildirilmesi ve varması gereken bir irade açıklamasıyla haber vereceğiz. Yine bir şekil kuralı yoktur. İspat açısından başımız ağrımazın diye elimizde bir belge var ise kayıt gibi, sohbet gibi ispatımız kolay olacaktır.

Biz borçluya haber vermedik ama borçlu bir yerlerden bu durumu duymuş. Bu durumda ne olacaktır?

Bu durumda, sanki devralan ya da devreden haber vermişçesine aynı sonuçları doğuracaktır.

Artık yeni alacaklıya ifade bulunma zorunluluğu vardır.

Tabi ki iş ispata gelirse ispatta bazı sıkıntılarla karşılaşabiliriz.

Bu durumda da borçlu tutar da eski alacaklıya bir ödemede bulunursa, ikinci defa yeni alacaklıya ödemede de bulunması gerekebilir.

2. Alacağın Kime Ait Olduğunun Tartışmalı Olması Durumunda Tevdi Hakkı

Alacağın kime ait olduğu tartışmalı, mesela alacaklı ile borçlu arasında sözleşme vardı ama daha sonra bu sözleşmede hile olduğu, irade sakatlığı olduğu iddia edildi.

Ya da tarafların sözleşmeyi yaparken ayırt etme gücünün olmadıkları iddia edildi.

Böyle bir durumda alacağa dair miktarına dair bir muallak olduğu durumda biz tevdi yoluna başvururuz.

TBK 187.md

İFADAN KAÇINMA VE TEVDİ

(1)Kime ait olduğu çekişmeli bulunan bir alacağın borçlusu, ifadan kaçınabilir ve alacağın konusunu hâkim tarafından belirlenen yere tevdi etmekle borçtan kurtulur.

(2)Borçlu, alacağın çekişmeli olduğunu bildiği hâlde ifade bulunursa, bundan doğacak sonuçlardan sorumlu olur.

(3)Dava konusu olan çekişme mahkemece henüz sonuca bağlanmamış ve borç da muaccel ise, taraflardan her biri borçluyu, edimi tevdi etmeye zorlayabilir.

Demek ki çekişmeli bir alacak söz konusu ise, tevdi yapıyoruz.

Bu bir hak gibi görünse de olay mahkemeye taşındığında, yani bir dava açılmışsa ve borçta muaccel olmuş ise böyle bir durumda o borcu tevdi etmek borçlu için artık bir yükümlülük halini almaktadır.

187/3'e göre; taraflarında dahi tevdi isteme hakkı bulunmaktadır. Çünkü herhangi bir olumsuz sonuç ortaya çıkmaması için, olumsuz sonuç da yanlış kişiye ifade bulunmada karşımıza çıkar. Bu durumda yeniden ifayla karşı karşıya kalabilirsiniz.

3. Devrin Borçluya Zarar Vermemesi Kuralı

Devir, devrettiğiniz takdirde devralanın durumu borçluyla aynı olmalıdır yani ne eksik ne fazla.

Haliyle devrin borçluya zarar vermemesinden ifa yerini, ifa zamanını, faiz oranını hepsini kast ediyoruz. Yani, siz tutup da borçlunun yeni alacaklıya karşı faiz oranını üç puan artırmış şekilde bir durumda bulunamazsınız.

Devrin borçluya zarar vermemesi kuralının getirdiği ikinci sonuç; borçlunun alacaklıya sürebileceği itiraz ve defileri, yeni alacaklıya karşı ileri sürme hakkı bulunmaktadır.

Bunun bir devamı niteliğinde takas defi vardır.

Takas için iki kişinin karşılıklı alacağı var ve bunlar muaccel ise takas yoluyla sonlandırırız.

En basit örneği: A ile benim karşılıklı birbirimize borcumuz var. A'nın bana 100 TL, benim ona 50 TL borcum var. Takas yaparsak, A'nın bana yalnızca 50 TL borcu kalmış olur.

Demek ki A ile benim alacağım karşılıklıdır.

Alacak devredilmiş, benim önceki alacaklıya karşı takas imkânım varken alacak devredildi.

Karşılılık esası son buldu. Yine takas imkânım vardır.	
TBK 188.md BORÇLUYA AİT SAVUNMALAR	(1) Borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir. (2) Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla borcu ile takas edebilir.
Yani alacağı devralan bir anda kendisini ilgilendirmeyen bir takas defi ile karşılaşması mümkün olmaktadır. Ama devri öğrendiği andan daha sonra muaccel olan bir alacak için takas hakkını kullanamaz. Ya da devirden sonra eski alacaklıyla bir borç ilişkisi doğarsa bu tarz takas hakkını kullanması söz konusu olamaz.	
Alacaklı Bakımından Alacaklı Açısından Alacağın Devrinin Sonuçları • Ya bir kısmı devir vardır ya da alacağın tamamen devri vardır. • Alacak tamamen, yani ferileriyle birlikte devredildiğinde artık alacaklı sıfatı son bulur, yerine yeni alacaklı gelir. • Kısmi devirde ise ne kadar kısım devredilmiş ise alacaklının sıfatı yine varlığını sürdürür ama devrettiği kadar da artık yeni bir alacaklı karşımıza çıkar. Yeni alacaklı; birincisi alacağın devredildiğini, ikincisi ise alacağın varlığını devreden ile devralan arasındaki sözleşmeyle ispat etmesi gerekmektedir. • Alacağı devreden, alacağı ispatı yarayan elindeki senet, belge ne varsa yeni alacaklıya devretmek zorundadır.	
TBK 190.md SENET BELGELERİNİN TESLİMİ VE BİLGİ VERİLMESİ	(1) Devreden, devralana alacak senedi ile elinde bulunan ispatla ilgili diğer belgeleri teslim etmek ve alacağını ileri sürebilmesi için gerekli bilgileri vermekle yükümlüdür. Yan yükümdür. Yan yüküm ihlal edilirse sözleşme son bulmaz. Sadece sözleşmeye aykırılık teşkil eder ve yan yüküm ihlalden dolayı da alacağı devralan, devredene karşı bir dava açma hakkına sahip olur.
1. Alacağın Varlığından Sorumluluk Alacağı devreden nasıl bir sorumluluğu vardır? Alacağın devri ivazlı ise, devreden bundan bir karşılık elde ediyorsa hem borçlunun ödeme gücünden hem de alacağın varlığından sorumludur. Ancak, bu bir ivazsız devir ise alacaklı ne borçlunun ödeme gücünden ne de alacağın varlığından sorumlu değildir. Yani herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır.	
	(1) Alacak, bir edim karşılığında devredilmişse devreden, devir sırasında alacağın varlığını ve borçlunun ödeme

TBK 191.md GARANTİ	gücüne sahip olduğunu garanti etmiş olur. (2)Alacak bir edim karşılığı olmaksızın devredilmiş ya da kanun gereğince başkasına geçmişse, devreden veya önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu değildir Emredici bir düzenleme değildir. Devir ivazsız bile olsa alacaklı olarak, alacağı devreden olarak yine borçlunun ödeme gücünden ve alacağın varlığından sorumlu olacağına dair devranla birlikte bir anlaşma yapabiliriz.
2. Borçlunun Ödeme Gücünden Sorumluluk Alacaklının borçlunun ödeme gücünden de alacağın varlığından da sorumlu olmadığı iki halde bu devir kanun gereği yapılıyorsa yine ödeme gücünden ve alacağın varlığından sorumlu olmayız. Demek ki bu şekilde ikinci fıkrada bir ayrıma gidiyoruz. (Madde 191/2) Borçluyla ödeme gücüyle alakalı değinmemiz gereken bir madde de 193. madde olarak karşımıza çıkmaktadır.	
TBK 193.md SORUMLULUĞUN KAPSAMI	Devralan garanti ile yükümlü olan devredenden aşağıdaki istemlerde bulunabilir: 1. İfa ettiği karşı edimin faizi ile birlikte geri verilmesini. 2. Devrin sebep olduğu giderleri. 3. Borçluya karşı devraldığı alacağı elde etmek için yaptığı ve sonuçsuz girişimlerin yol açtığı giderleri. 4. Devreden kusursuzluğunu ispat etmedikçe uğradığı diğer zararlarını.
Devir ivazlı ise ya da ivazsız olsa bile alacaklı borçlunun ödeme gücünü ve alacağın varlığını kabul ediyorsa, bunu kabul ettiği takdirde sorumluluğunun kapsamı 193. madde sayılmıştır. Devralan bunları devredenden talep etme hakkına bulunmaktadır. Mesela, devreden alacaklı; alacağın mevcut olmaması ve borçlunun ödeme gücünden yoksunluğu sebebiyle devir alanın diğer zararlarını da tazmin etmekten kurtulabilmek için bu konuda kendi kusursuzluğunu kanıtlamak zorundadır. Kanıtlarsa sorumluluğu olmayacaktır. Kanıtlayamazsa ifayla yükümlülüğü varlığını sürdürmeye devam edecektir. 3. İfa Amacıyla Devirde Mahsup Alacağın devri, farklı amaçlar taşımaktadır: İfa amacıyla devir, tahsil amacıyla devir, teminat amacıyla devir, bağışlama amacıyla devir demiştik. Bunlardan ifa amacıyla devrin bir özelliği var ki 192. madde de düzenlenmiştir.	
TBK 192.md İFAYA YÖNELİK DEVİR	(1)Alacaklı, alacağını borcu ifaya yönelik olarak devretmekle birlikte borca mahsup edilecek miktarı belirlememişse devralan, ancak borçludan aldığı veya gereken özeni gösterseydi alabilecek olduğu miktarı, kendi alacağına mahsup etmek zorundadır.

Örnek:

A şahsı alacaklı, ben borçluyum. A'nın da aynı zamanda B'ye borcu vardır. **Yani ifa amacıyla bir devir yaptı. B, bana borcun ifası amacıyla geldiğinde mesela benim ödediğim ya da benden talep edeceği miktar nispetinde alacağını 192. madde gereği mahsup etme imkanına sahip olur.**

Ama mesela, A 1000 TL devretti, B'ye olan borcu 600 TL. arada belirsizlikler var, ifadeler açık değil. B şahsı bu durumda bana (borçluya) başvurduğunda, benim haberim olmayıp, 1000 TL'nin tamamını B'ye verdim. Ama B'ye olan borç 600 TL. **Burada ifa amacıyla devrettim.**

Demek ki ben 1000 TL'nin tamamını versem bile, B de tamamını alsa bile 400 TL'sini A'ya iade etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde B şahsı sebepsiz zenginleşmiş olur. **Çünkü bu devir ifa amacıyla yapılmıştır. Geriye 400 TL de bağış amacıyla bir devir olsaydı B'nin alma yetkisi karşımıza çıkar.**

Üçüncü Kişi Bakımından

Alacağı devralan kişi, alacağı asli ve ferileriyle birlikte devralmış olur. Bu devirle birlikte ferî hakların içerisinde rehin, kefalet, cezai şart, faiz gibi durumlarla birlikte devralmış olur.

Bir de karşımıza rüçhan (öncelik) hakkı çıkmaktadır. Rüçhan hakkının yeni alacaklıya yani alacağı devralana geçmesi için kişisel nitelikte olmaması gerekmektedir.

Örnek: Koç Holding grubunda çalışanlara kendi firmalarında araba alacakları zaman bir indirim uyguluyor.

Siz Koç Holding'de çalışan bir arkadaşınızın maaşını devri aldığınız takdirde tutup da o araçlardaki indirimden yararlanma şansınız bulunmamaktadır.

Çünkü buradaki rüçhan hakkı kişisel nitelikte bir rüçhan hakkıdır. Sadece o grupta çalışanlara yönelik getirilmiş bir imkân olarak karşımıza çıkmaktadır.

Devirle birlikte yenilik doğuran haklarda, yeni alacaklıya geçtiği kabul edilmektedir. Ama tamamı geçmez.

Mesela seçim hakkı gibi ya da bir alacağın muaccel hale gelmesi için ihbar kullanılması gerekiyorsa bu ihbar hakkı da yeni alacaklıya geçmektedir.

Üçüncü kişi de devreden alacaklıdan daha fazla ya da daha eksik bir hakka sahip olamaz. Yani devreden alacaklı ile borçlu arasındaki nasıl bir ilişki varsa aynı ilişki artık devralan ile borçlu arasında da varlığını sürdürecektir.

Yani borçlu iyileştiren ya da kötüleştiren bir devirden söz etmemiz bu anlamda mümkün olmayacaktır.

Alacağın kaynağının mutlaka sözleşme olması ya da borç sözleşme olması gerekmiyor. **Haksız fiilden doğan bir borç ilişkisi olabileceği gibi sözleşmeden doğan bir borç ilişkisi de karşımıza çıkmaktadır.**

Haliyle alacağı devralan kişi sözleşmeye dayanan bir alacağı devralmışsa borçluya aralarında olan ilişkiye de sözleşmeye ilişkin hükümler, haksız fiilden doğan bir alacağı devralmışsa borçluya aralarında haksız fiile ilişkin hükümler uygulanır **süre gibi ya da ispat kuralları gibi.**

Yeni alacaklı sebepsiz zenginleşmeye dayanan bir alacağı devralmışsa, bu durumda sebepsiz zenginleşmeye yönelik hükümler uygulanacaktır.

Süre kuralı değişir, ispat kuralı değişir bambaşka farklılıklar karşımıza çıkabilir.

BORCUN ÜSTLENİLMESİ

Kanundan ya da sözleşmeden dolayı karşımıza çıkmaktadır. Miras yolu ile de borcun üstlenilmesi gündelik hayatta en çok karşımıza çıkan çeşittir.

ALACAĞIN DEVRİ İLE FARKI:

- Alacağın devrinde alacaklı taraf değişiyor. Borcun naklinde ise, borçlu taraf değişmektedir.
- Alacağın devrinde adi yazılı şekil kuralı yeterli olmaktadır. Kural olarak borcun üstlenilmesinde bir şekil zorunluluğu yoktur.
- Alacağın devrinde borçlu rızasını aramıyorken, borcun üstlenilmesinde mutlaka alacaklının rızası gereklidir.

Alacağın devri daha basit sade bir işlemken, borcun üstlenmesi daha karmaşık bir konudur. Çünkü borcun üstlenilmesinde iki aşamadan ibarettir:

- 1) Borcun iç üstlenmesi
- 2) Borcun dış üstlenmesi

İç üstlenilmesinde, Borcu yeni borçluya yükleme kararı almaktır. yeni borçlu ile.. dış üstlenilmesinde ise Alacaklının rızası ile gerçekleşir.

HALEFİYET İLE FARKI:

- Borcun üstlenilmesinde eski borçlu aradan çıkar, yeni borçlu araya girer. 127. maddenin 2. bendinde ise borçlunun aradan çıkması, yeni bir borçlunun devreye girmesi gibi bir durum söz konusu değildir.

Mesela, ben A' ya diyorum ki borcu B şahsı ödeyecek, tabi ki ifadan önce B şahsı borcu üstlenmedi, hâlâ borçlu benim. B şahsı borcu ödedikten sonra alacaklı sıfatıyla A'nın haklarına sahip olup tekrar borcun ifasını benden isteme yetkisine sahip olacaktır.

TBK 127.md
**ALACAKLIYA
HALEF OLMA**

(1)Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, aşağıdaki hâllerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olur:

1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir aynı hakkı bulunduğu takdirde.
2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde. Diğer halefiyet hâllerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

- Yine 127. maddeye göre bir bildirim gereklidir. Fakat borcun üstlenilmesinde bildirim değil, bir sözleşme gereklidir.
- Sözleşme; alacaklı ile borcu üstlenen kişi arasında gerçekleşecektir. Yani alacaklı, eski borçlunun aradan çıkmasına ve yeni borçlunun sözleşmeye dahil olmasına rıza göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN FİİLİNİ ÜSTLENME İLE FARKI:

A ile sözleşme yaptık. Ben, A'ya, B'nin edimini taahhüt ettim. Dedim ki; B her sene A'ya üzüm bağından çıkan ayda 500 kilo üzüm teslim edecek. Ben burada B'nin edimini taahhüt ettim. B sözleşmenin tarafı değildir.

B edimini ifa etmezse A, benden onun sözleşmede kararlaştırılan bir tazminat miktarı varsa bunu istemesi söz konusu olacaktır.

Yani B'nin bir borçlu tarafı ya da borcu üstlenmesi gibi bir durum söz konusu değildir.

Ama borcun üstlenilmesinde ise ben aradan çıkarım, yeni borçlu B olacaktır.

Tabi ki bu duruma A'nın izin vermesi gerekmektedir.

A bu durumda borcun yerine getirilmesini B'den isteme yetkisine sahip olacaktır.

KEFALET İLE FARKI:

- Kefalet sözleşmesi, alacaklı ile kefil arasında yapılmaktadır. Kural olarak adı kefaletin olduğunu varsayalım. Ama kefalet bir teminat sözleşmesidir.
- Borcun naklinde, borçlu taraf değişmektedir. Haliyle yeni borçlunun borcu ödeyememesi durumunda alacaklının eski borçluya dönüş yapması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır.
- Kefilin maksimum ne kadar bir miktarla sorumlu olacağı el yazısı ile belirtiliyor. Borcun naklinde ise bu tarz bir miktarın belirtilmesi söz konusu değildir. Naklettiğiniz borcun miktarı her ne kadarsa yeni borçlu o miktarda sorumlu olmaya devam edecektir.

BORCUN ÜSTLENİLMESİNİN TARAFLARI ve TARAFLAR ARASINDAKİ ANLAŞMALAR

Borcun İç Üstlenilmesi:

Aslında borcun üstlenilmesi bir sözleşmeden ibarettir. ,

Sözleşme olduğu için tarafların iradesi, ehliyet gibi kurallara burada da uymamız gerekmektedir.

Borcun nakli, borçlunun rızasını gerektirmektedir.

Borçlunun rızasının olmadığı bir nakilde sözleşmeye aykırılık dediğimiz durum ortaya çıkar.

Borcun iç üstlenilmesinde, borçlu aradan çıkmaktadır. Yerine, yeni bir borçlu gelmektedir. Yeni borçlu ile eski borçlu arasında yapılan bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarafların iradesi uyuyorsa borcun iç üstlenilmesi gerçekleşmiş olmaktadır.

Kural olarak, borcun iç üstlenilmesi herhangi bir şekil kuralına tabi değildir.

TBK 195.md İÇ ÜSTLENME SÖZLEŞMESİ

(1) Borçlu ile iç üstlenme sözleşmesi yapan kişi, borcu bizzat ifa ederek veya alacaklının rızasıyla borcu üstlenerek, borçluyu borcundan kurtarma yükümlülüğü altına girmiş olur.

(2) Borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden doğan borçlarını ifa etmedikçe, diğer taraftan yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyemez. Yani borcu üstlenen kişiden edimin yerine getirilmesi isteyemez.

(3) Borçlu, borcundan kurtarılmamışsa, diğer taraftan güvence isteyebilir. Aynı güvence olabilir, şahsi güvence olabilir.

Borcun Dış Üstlenilmesi:

Borcun iç üstlenilmesini yaptıktan sonra, alacaklının onayına ihtiyacımız vardır.

Borcun iç üstlenilmesi ile dış üstlenilmesi aynı zaman diliminde yapılabileceği gibi araya zaman farkı da girebilir.

Bu da mutlaka öneri ve kabule ihtiyaç duyan bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır.

Borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılan bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır.

TBK 196.md DIŞ ÜSTLENME SÖZLEŞMESİNDE ÖNERİ VE KABUL

(1) Borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borcundan kurtarılması, borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşmeyle olur.

(2) İç üstlenme sözleşmesinin, üstlenen veya onun izni ile borçlu tarafından alacaklıya bildirilmesi, dış üstlenme sözleşmesinin yapılmasına ilişkin öneri anlamına gelir.

(3) Alacaklının kabulü açık veya örtülü olabilir. Alacaklı, çekince ileri sürmeksizin üstlenenin ifasını kabul eder veya onun borçlu sıfatı ile yaptığı diğer herhangi bir işleme rıza gösterirse, borcun üstlenilmesini kabul etmiş sayılır.

Öneri, bir sözleşmenin kurulması için kural olarak ilk sırada yapılan, sözleşmenin esaslı unsurlarını belirten irade açıklamasına öneri diyoruz.

Borcun dış üstlenilmesi sözleşmesinden söz edebilmemiz için öncelikle iç üstlenme sözleşmesinin varlığına muhtacız.

Süresiz öneride kural, göndermemiz için gereken süre, sizin düşünmeniz için gereken süre, sizin kabul iradenizi bana tekrar göndermeniz için gereken süre olarak bir ayırımımız vardır.

TBK 197.md DIŞ ÜSTLENME SÖZLEŞMESİNDE ÖNERİNİN BAĞLAYICILIĞI

(1) Borcun üstlenilmesine ilişkin öneri alacaklı tarafından her zaman kabul edilebilir. Ancak, üstlenen veya önceki borçlu, kabul için bir süre koyabilir. Alacaklı bu sürenin bitimine kadar susarsa, öneri reddedilmiş sayılır.

(2) Önerinin alacaklı tarafından kabul edilmesinden önce yeni bir iç üstlenme sözleşmesi yapılır ve bu ikinci üstlenmeye ilişkin olarak alacaklıya öneride bulunulursa, ilk öneride bulunan, önerisi ile bağlı olmaktan kurtulur.
Vasiyetnameye benzemektedir.

Alacaklı bu süreyi susarak geçirirse ret anlamına gelmektedir.

Kabul iradesi, örtülü de olabilir açık da bir irade beyanıyla da karşımıza çıkabilir.

Alacaklının, borçlunun yapmış olduğu diğer herhangi bir işleme rıza göstermesi örtülü kabul olarak kendini gösterecektir.

BORCUN ÜSTLENİLMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

A. Alacaklı Bakımından: Borcun üstlenilmesi ile birlikte borçlu taraf bir değişime uğramaktadır. Artık alacaklı önceki borçluya karşı kullanabileceği tüm asli ve ferî hakları yeni borçluya, yani borcu üstlenen kişiye karşı kullanacaktır.

B. Borçlu Bakımından: Borçlu bakımından ise artık borçlu **istisnalar haricinde** borçtan kurtulmuş olur. Ama sonsuza dek bu borçtan kurtulamaz. Yeni sözleşme hükümsüzlük sebebiyle ortadan kalktığına eski borç yeniden canlanıyor. **Bu borçlu açısından büyük bir olumsuzluk karşımıza çıkmaktadır.**

C. Yeni Borçlu Bakımından:

TBK 198.md

BAĞLI HAKLAR VE BORÇLAR

(1) Borçlu değişmiş olsa bile, alacaklının borçlunun kişiliğine özgü olanlar dışındaki bağlı hakları saklı kalır. **Yeni borçlu borcun muaccel olmadığını ileri sürebilir, ödemezlik def'ini ileri sürebilir, adi kefalette tartışma ya da rehinin paraya çevrilmesi def'ini ileri sürebilir.**

(2) Bununla birlikte borcun güvencesi olarak rehin veren üçüncü kişinin ve kefilin sorumlulukları, ancak onların borcun üstlenilmesine yazılı olarak rıza göstermeleri hâlinde devam eder.

Diğer bir rehin hakkı ise, rehnin paraya çevrilmesidir.

Doğrudan kefile gelemeyiz. İşte bunlarda ileri sürülecek defiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ama borçlunun kişiliğine yönelik defiler, itirazlar yeni borçluya geçmez.

Borca ilişkin defiler, itirazlar yeni borçluya geçebilir.

TBK 199.md

SAVUNMALAR

(1) Üstlenilen borca ilişkin savunmaları ileri sürme hakkı, yeni borçluya geçer.

(2) Dış üstlenme sözleşmesinden aksi anlaşılmadıkça yeni borçlu, alacaklıya karşı önceki borçlunun ileri sürebileceği kişisel savunmalarda bulunamaz.

(3) Yeni borçlu, iç üstlenme sözleşmesinden kaynaklanan savunmaları alacaklıya karşı ileri süremez.

D. Borç İçin Teminat Veren Üçüncü Kişiler Bakımından: Borç ilişkisinin niteliğinden kaynaklanan defiler, itirazlar yani savunma vasıtaları yeni borçluya geçer.

Burada verilen yazılı rıza denildiğine göre bu yazılıdan anlamamız gereken bir geçerlilik şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Rehin gösterenin ya da kefil olanın bu kişilerin dışında korunan bir üçüncü kişi olması gerekmektedir.

BORCUN ÜSTLENİLMESİ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

TBK 200.md SÖZLEŞMENİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

(1)Dış üstlenme sözleşmesi hükümsüz hâle gelirse, iyiniyetli üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, eski borç bütün bağlı borçlarıyla birlikte varlığını sürdürür.

Burada sadece borcu üstlenen kişi borca aykırı davranırsa, alacaklıyı korumak adına eski borç tekrar canlanmaktadır.

(2)Bundan başka, borcu üstlenen üstlenme sözleşmesinin hükümsüz hâle gelmesinde ve alacaklının zarara uğramasında kendisine bir kusur yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe alacaklı, önceden sağlanmış güvenceyi yitirmesi yüzünden veya başka herhangi bir sebeple uğradığı zararın giderilmesini üstlenenden isteyebilir. **Yani borcu üstlendiniz, sizin kusurlu davranışlarınız sebebiyle alacaklı bir zarara uğradı ise, o zararı gidermeniz gerekir. Ancak size bir kusur yüklenemeyeceğini ispat ederek kurtulabilirsiniz.**

BORCA KATILMA SÖZLEŞMESİ

Borca katılma sözleşmesi, kefalet sözleşmesinin şekline tabi olmaktadır.

Borca katılma dediğine göre, borcun kaynağı önemli değildir.

Borca katılanla alacaklı arasında yapılan bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır.

TBK 201.md BORCA KATILMA

(1)Borca katılma, mevcut bir borca borçlunun yanında yer almak üzere, katılan ile alacaklı arasında yapılan ve katılanın, borçlu ile birlikte borçtan sorumlu olması sonucunu doğuran bir sözleşmedir.

(2)Borca katılan ile borçlu, alacaklıya karşı müteselsilen sorumlu olurlar.

Borca katılma, mevcut bir borca, borçlunun yanında yer almak üzere katılan ile alacaklı arasında yapılan, katılanın borçluyla birlikte borçlu sorumlu olduğu sonucunu doğuran bir sözleşmedir.

Ama alacaklıya karşı katıldığı tarafla, müteselsilen sorumlu olmaktadır.

Koşulları:

- Bir Borç İlişkisinin Varlığı:** Borcun kaynağının hiçbir önemi yoktur. **Çünkü bir borca katılma durumu vardır.**
- Alacaklı ile Üçüncü Kişi Arasında Bir Sözleşmenin Yapılması:** Alacaklı ile üçüncü kişi yani borca katılanla bir sözleşme yapılması gerekmektedir. **Üçüncü kişiyle değil de zaten borçluyla bir hukuki işlem yapıyorsanız, koşulları da sağlanmışsa olsa olsa bir borcun yenilenmesi müessesesi karşımıza çıkacaktır.**

3. **Üçüncü Kişi ile Akdedilen Sözleşme “Borçlu ile Sorumlu Olmaya” Yönelik Olmalıdır:** Kefalet sözleşmesinin şekline tabi olmakla birlikte bu bir kefalet sözleşmesi değildir. Sadece şeklen kefalet sözleşmesinin şekline tabidir. **Kefalet sözleşmesinde kefil, aslında bakacak olursak asıl borçtan sorumlu olmaktan ziyade borçlu borcunu ifa etmezse bir teminat amaçlı sorumluluğu gündeme gelmektedir.**

MALVARLIĞI VEYA İŞLETMENİN DEVRİ

TBK 202.md MALVARLIĞI VEYA İŞLETMENİN DEVRALINMASI

(1) Bir malvarlığını veya bir işletmeyi aktif ve pasifleri ile birlikte devralan, bunu alacaklılara bildirdiği veya ticari işletmeler için Ticaret Sicili Gazetesinde, diğerleri için Türkiye genelinde dağıtımı yapılan gazetelerden birinde yayımlanacak ilanla duyurduğu tarihten başlayarak, onlara karşı malvarlığındaki veya işletmedeki borçlardan sorumlu olur.

(2) Bununla birlikte, iki yıl süreyle önceki borçlu da devralanla birlikte müteselsil borçlu olarak sorumlu kalır. Bu süre, muaccel borçlar için, bildirme veya duyuru tarihinden; daha sonra muaccel olacak borçlar için ise, muacceliyet tarihinden işlemeye başlar.

(3) Borçların bu yoldan üstlenilmesinin sonuçları, dış üstlenme sözleşmesinden doğan sonuçlarla özdeştir.

(4) Bildirme veya ilanla duyurma yükümlülüğü devralan tarafından yerine getirilmedikçe, ikinci fıkrada öngörülen iki yıllık süre işlemeye başlamaz.

Tek, tek borçların nakli söz konusu değildir. Borçların tamamen nakli gündeme gelmektedir.

Borçlarda yani pasif kısımlarda, tek tek borcun üstlenilmesi sözleşmesi yapılmaz, bir mal varlığı ya da işletme devralındığı takdirde borçlar tamamen devralan kişiye geçecektir.

Bir mal varlığı ya da işletmenin devredilmesi için aynı zamanda devrin ilan ya da ihbar edilmiş olması gerekmektedir. **Yani ya ilan tercih edilecek ya da ihbarı tercih etmiş olmanız gerekecektir.**

Ticari işletme söz konusu ise, burada bir ticaret sicili gazetesinde bir ilana ihtiyaç vardır. **Ticari işletmeler dışındaki işletmeler için ise Türkiye genelindeki dağıtımı yapılan bir gazetede ilan yeterli olmaktadır.**

Bildirim için kanun herhangi bir şekil şartı öngörmemiştir. **El ilanı bastırmak dahil burada bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.**

DEVİRİN SONUÇLARI: Devralanın sorumluluğu, devrin üçüncü kişilere bildirimle ya da ilan edildiği tarihten itibaren devralanın sorumluluğu ortaya çıkacaktır.

Devredenin sorumluluğu devralan için değil de devredenin sorumluluğu muaccel olmayan borçlarda iki yıldan daha uzun bir süreyi kapsamaktadır.

İŞLETMELERİN BİRLEŞMESİ	
TBK 203.md İŞLETMELERİN BİRLEŞMESİ VE ŞEKİL DEĞİŞTİRMESİ	(1) Bir işletme, başka bir işletme ile aktif ve pasiflerin karşılıklı olarak devralınması ya da birinin diğerine katılması yoluyla birleştirilirse, her iki işletmenin alacaklıları, bir malvarlığının devralınmasından doğan haklara sahip olup, bütün alacaklarını yeni işletmeden alabilirler. Birleşmeyle de birlikte aktif ve pasifler yeni bir işletmeye geçmiş oluyor. 2 yıl boyunca eski ve yeni işletme sahibi müteselsilen sorumlu olur. (2) Bir tek kişiye ait olup da, kollektif veya komandit ortaklık hâline dönüştürülen bir işletmenin borçları hakkında da aynı hüküm uygulanır
<u>-SÖZLEŞMENİN DEVRİ VE- SÖZLEŞMEYE KATILMA</u>	
SÖZLEŞMENİN DEVRİ	
TBK 205.md SÖZLEŞMENİN DEVRİ	(1) Sözleşmenin devri, sözleşmeyi devralan ile devreden ve sözleşmede kalan taraf arasında yapılan ve devreden bu sözleşmeden doğan taraf olma sıfatı ile birlikte bütün hak ve borçlarını devralana geçiren bir anlaşmadır. (2) Sözleşmeyi devralan ile devreden arasında yapılan ve sözleşmede kalan diğer tarafça önceden verilen izne dayanan veya sonradan onaylanan anlaşma da, sözleşmenin devri hükümlerine tabidir. Yeter ki yazılı şekilde yazılsın. (3) Sözleşmenin devrinin geçerliliği, devredilen sözleşmenin şekline bağlıdır. (4) Kanundan doğan halefiyet hâlleri ile diğer özel hükümler saklıdır. Mirasta da ölen kişinin taraf olduğu sözleşmelerde de mirasçılar doğrudan taraf sıfatını taşıyacaktır.
Sözleşmeyi devralan ile sözleşmede kalan arasında yapılmaktadır. Sözleşmenin devri ise daha farklı bir niteliğe dayanmaktadır çünkü sözleşmenin niteliğinde sadece alacağın devri değil, sadece borcun devri değil, bulunmuş olduğu tarafın hak ve borçları gündeme gelmektedir. Borcun üstlenilmesinde borcun kaynağı önemli değildir, haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden doğabilir. Ama burada karşımıza sözleşmenin devri çıkıyor. Sözleşmenin devri kanundan doğabileceği gibi taraf iradelerinden de gündeme gelebilir.	

Sözleşmenin devrinde ise sözleşmenin taraflarından birisi, yine taraf olmaktan çıkıyor, yerine yeni birisi geliyor. **Ama bu alacaklının ve borcun naklinden daha geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.**

Çünkü sözleşmenin devri borçlu yönünden gerçekleşmişse borçlu, borçlu olmaktan çıkıyor ama sözleşmeyi devralan kişi de alacaklıya karşı sorumlulukları üstlenmiş oluyor.

Sözleşmenin devri için de geçerli bir sözleşme ilişkisine ihtiyacımız vardır. Sözleşme geçerli değilse devrinden söz edemeyiz. **Haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden doğan bir borcu TBK 205.md ye göre sözleşmenin devri mümkün değildir.**

Çünkü ortada sözleşme yoktur.

Olsa olsa borcun üstlenilmesi ya da borca katılma gibi müesseseler olur.

Bu sözleşmenin devreden, devralan ve sözleşmede kalan arasında yapılması gerekmektedir.

Devir sözleşmesiyle bütün devredilen sözleşmenin tarafının tüm hak ve borçlarını kapsıyor.

Tüm hak ve borçlarıyla sözleşmeyi devralıyor. Bu yönüyle alacağın devrinden ve borcun naklinden ayrılıyor. **Alacağın devrinde sadece alacak devrediliyor.**

SÖZLEŞMEYE KATILMA

Borca katılma da haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ya da sözleşmeden dolayı bir borca katılabilirsiniz.

TBK 206.md SÖZLEŞMEYE KATILMA

(1)Sözleşmeye katılma, mevcut bir sözleşmeye taraflardan birinin yanında yer almak üzere, katılan ile bu sözleşmenin tarafları arasında yapılan ve katılanın, yanında yer aldığı tarafla birlikte, onun hak ve borçlarına sahip olması sonucunu doğuran bir anlaşmadır.

Sözleşmede sadece birini yanında bulunabiliriz.

(2)Anlaşmada aksi kararlaştırılmamışsa, sözleşmeye katılan ile yanında yer aldığı taraf, sözleşmenin diğer tarafına karşı müteselsilen alacaklı ve borçlu olurlar.

(3)Sözleşmeye katılmanın geçerliliği, katılma konusu sözleşmenin şekline bağlıdır

Borca katılmada borca katılan sadece alacaklı ile sözleşme yapılması yeterlidir. **Burada ise sözleşmenin tarafları ve sözleşmeye katılanlar arasında bir sözleşme yapılması gerekmektedir.**

KOŞULLARI

- A. Geçerli Bir Sözleşmenin Varlığı:** Geçerli bir sözleşme varlığı olacaktır. **Sözleşme geçerli değilse o katılma da geçerli olmayacaktır.** Sözleşmeye katılma sadece sözleşmenin varlığında karşımıza çıkar. **Bir haksız fiilde, sebepsiz zenginleşmede sözleşmeye katılmadan değil, olsa olsa borca katılmadan ya da borcun naklinden söz edebiliriz.**

B. Sözleşmenin Tarafları ile Katılan Arasında Katılma Sözleşmesi Akdedilmiş Olmalı: Bu sözleşme sözleşmenin tarafları ile katılan arasında yapılan bir sözleşme olması gerekmektedir.

C. Katılanın Yanında Yer Aldığı Kişiyle Birlikte Müteselsilen Hak ve Borç Sahibi Olması: Katılanın yer aldığı kişiyle birlikte ya müteselsilen alacaklı ya da müteselsilen borçlu sıfatını alacaktır.
Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde her iki sıfatı da taşıması söz konusu olacaktır.

GENEL OLARAK BORÇLARIN SONA ERMESİ

BORCU SONA ERDİREN SEBEPLER:

Borçlunun temerrüdü konusunda iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde taraflardan birisi temerrüde düştüğü zaman sözleşmeden dönme imkanı veriliyordu.
Sözleşmeden dönüp menfi zararını talep ediyorsunuz ve sözleşme son buluyor.

Bir sözleşme ilişkisinde irade sakatlığı halleriyle karşılaştık.
Yanılma, Korkutma, Aldatma
Burada da sözleşmeyi iptal etme hakkı vardır.
İptalle birlikte sözleşme son buluyor.

BORCU SONA ERDİREN SEBEPLERİN FERİ HAKLARA ETKİSİ

Borç son buldu, fer'i haklar da son bulur.
Çünkü bağlı haklar asıl borca bağlıdır.
Yani asıl borç var olduğu sürece onlar da vardır, asıl borç son bulunduğu anda ise de onlar da son bulur.
Rehin, kefalet gibi durumlardır.
Asıl borcu sona erdiren ferî haklarında son bulmasına sebep olmaktadır.

- Siz borçlusunuz, bende alacaklıyım, bir de kefilimiz var. A borçlu, ben alacaklıyım, B de kefil olsun.

A bana borcunu öderse C'nin borcu kalmaz.

C nin borcu asıl borca bağlı ferî borç niteliği taşımaktadır ya da ceza koşulu durumlar karşımıza çıkar.

Faizde aynı şekilde fakat faizin bazı özellikleri var ki biraz sonra değineceğiz.

Asıl borç tamamen sona ereceği gibi kısmen de sona erebilir.
Buna bağlı ferî haklar da aynı oranda yani kısmen son bulacaktır.

Faiz de bir ferî haktır.
Çünkü asıl borç var olduğu sürece faizde son bulur.
Faizde bazı dikkat etmemiz gereken hususlar bulunmaktadır.

TBK 131.md
FERİ HAKLARIN
SONA ERMESİ

(2)İşlemiş faizin ve ceza koşulunun ifasını isteme hakkı sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuş ise ya da durum ve koşullardan saklı tutulduğu anlaşılmaktaysa, bu faizler ve ceza koşulu istenebilir.

Yani faizler için sözünü ettiğimiz unsur ceza koşulu içinde aynen geçerli olacaktır.

Fazlaya ilişkin haklarınızı saklı tutmanızın bir şekli yoktur.

Ancak ispat için yazılılık unsuruna dikkat etmemiz gerekir.

- A asıl borcun alacaklısıdır. B ise faizin alacaklısıdır.

Faiz alacağı devredilmişse yani faiz için alacağın temliki yapılmışsa asıl alacaklı farklı olabilir, faizin alacaklısı farklı kişiler olabilir.

Böyle bir devir yapılmışsa, asıl borca ödedik, faiz de son bulmaz.

Onun alacaklısı başkadır.

Burada saklı tutulma olayından bambaşka bir durum ortaya çıkar.

Asıl borç ifa nedeniyle son bulmamış ise faiz borcu da bu durumda son bulmaz.

-İBRA-

İbra, taraflar anlaşarak var olan borcu ortadan kaldırıyorlar.

Yani bir sözleşme yapıyorlar.

Bu sözleşme herhangi bir şekle tabi değildir. Mevcut asıl sözleşme bir şekle tabi olsa bile ibra şekle tabi değildir.

TBK 132.md

İBRA

(1) Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekle bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir

İbra borcun hepsini mi kapsamak zorundadır? Hayır. Borcun bir kısmı içinde ibra yapmamızda sakınca yoktur.

İbranın sözleşme niteliğini, kanundan anlıyoruz.

- A'nın bana borcu var, ben dedim ki; ben borcumu artık senden istemiyorum diye bir ifade kullandım.

Bu ibra değildir. Tek taraflı bir irade açıklaması olarak karşımıza çıkar.

Ama ibra bir sözleşmedir.

Ben her ne kadar A'ya istemiyorum artık alacağımı desem de, A bunu kabul etmek zorunda değildir.

Tabi ki kabul etmezse de alacağımdan vazgeçtim dememizin bu manada A açısından bir değeri olmayacaktır.

Bir de olumsuz borç, menfi borç tanınması dediğimiz bir müessese vardır.

- Ben alacaklıyım. Borçlu da B'dir. B ise, böyle bir borcun mevcut olmadığını söyledi.

B böyle dedikten sonra ben B'yi tasdik edersem, yani, evet B doğru söylüyor, bana borcu yok diye bir ifade kullanırsam böyle bir durumda olumsuz, menfi bir borç müessesesi karşımıza çıkmaktadır. Yani ibra bir sözleşmedir.

İbra bir sözleşme olduğuna göre sözleşmede söz ettiğimiz bütün unsurları burada da arıyoruz. Ehliyet, irade vs.

Aynı zamanda bu bir tasarruf işlemidir.

Tasarruf işlemin olduğu yerde tasarruf ehliyetini arıyoruz.

- Bir mal sizindir. Ama tasarruf ehliyetini kaybetmiş olabilirsiniz. Haciz edilmiştir.

Sizin artık o eşya üzerinde bir tasarruf işlemini gerektiren bir hukuki işlem yapamazsınız.

Satışa çıkarmazsınız.

Fiil ehliyetiniz de olsa artık sizin tasarruf ehliyetiniz yoktur.

İbra tüzel kişilerde sık gördüğümüz olaylar olarak karşımıza çıkmaktadır.

KOŞULLARI:

A. Alacaklının Borçluya Borçtan Kurtarma İradesine Sahip Olması:

Öncelikle alacaklının ibra niyetinin, ibra iradesinin olması gerekmektedir.

Aslı ve ferileriyle birlikte olmalıdır. Mutlaka tamamını kapsamamasını gerektiriyor.

Sadece feriler bakımından da bir ibra işlemi gerçekleştirebilirsiniz.

Bankadan kredi çektiniz, faiz söz konusu olmaktadır.

Banka sizi faiz için ibra edebilir.

B. Taraflar Arasında İbra Sözleşmesinin Varlığı:

Genel hükümler bakımında ibra bir şekle tabi değildir dedik, ancak bir hukuki işlem ve hukuki işlemin ispatı da senede dayanmaktadır yani belgeye dayanmak zorundadır.

TBK 420.md CEZA KOŞULU VE İBRA

(1) Hizmet sözleşmelerine sadece işçi aleyhine konulan ceza koşulu geçersizdir.

(2) İşçinin işverenden alacağına ilişkin ibra sözleşmesinin yazılı olması, ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması, ibra konusu alacağın türünün ve miktarının açıkça belirtilmesi, ödemenin hak tutarına nazaran noksansız ve banka aracılığıyla yapılması şarttır. Bu unsurları taşımayan ibra sözleşmeleri veya ibraname kesin olarak hükümsüzdür.

(3) Hakkın gerçek tutarda ödendiğini ihtiva etmeyen ibra sözleşmeleri veya ibra beyanını muhtevi diğer ödeme belgeleri, içerdikleri miktarla sınırlı olarak makbuz hükmündedir. Bu hâlde dahi, ödemelerin banka aracılığıyla yapılmış olması zorunludur.

(4) İkinci ve üçüncü fıkra hükümleri, destekten yoksun kalanlar ile işçinin diğer yakınlarının isteyebilecekleri dâhil, hizmet sözleşmesinden doğan bütün tazminat alacaklarına da uygulanır.

SONUÇLARI: Bir ibra sözleşmesi yaptığımız takdirde mevcut borç tamamen ya da kısmen son bulacaktır. Bu tamamen sizin sözleşmede ne kadarlık bir miktarla kararlaştırmış olmanızla alakalı olmaktadır.

Ferileriyle birlikte son bulur dedik.

Yani varsa bir kefalet, teminatlarda son bulmaktadır.

Ancak ferilerde bir rücu imkanı ortadan kalkacak olursa, ortaya çıkan zararı gidermeniz söz konusu olacaktır.

-YENİLEME (TECDİT)-

TBK 133.md
YENİLEME

(1)Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.

(2)Özellikle mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.

Yenilemede siz var olan mevcut bir borcu sonlandırıp yeni bir borç yaratıyorsunuz ve bu hukukta yenileme olarak ifade edilmiştir.

- Mevcut borç duruyor, borca birisi katılmış, sözleşmeye birileri katılmış, bu yenileme olarak söz edilemez. Ya da bir alacağın devri, borcun nakli yenileme olmaz.

Çünkü yenilemeden söz etmemiz için var olan mevcut borcun tamamen sonlandırılması gerekmektedir.

Yenilemede bir tasarruf işlemi olduğu için, tıpkı ibrada olduğu gibi sözleşmede aradığımız tüm koşulları arıyoruz.

Yani geçerlilik koşullarını (ehliyet, ahlaka aykırı olmamak, imkansız olmamak) burada arıyoruz.

KOŞULLARI:

A. Mevcut Borcun Sona Ermesi:

Mevcut bir borcu sonlandırma irademizin olması gerekmektedir.

Bir borcu sonlandırabilmemiz için mevcut ve geçerli olması gerekmektedir.

Eksik borçlarda hangi çeşidi olursa olsun; zamanaşımı olur, ahlaki bir ödevin yerine getirmesi olur, uzun lafın kısası eksik borçlarda da yenileme dediğimiz müessese ile karşımıza çıkmaktadır.

Yenileme, diyebilmemiz için var olan mevcut bir borcu sonlandırıyor muyuz, buna bakmak lazım.

Mevcut borcu sonlandırmıyor isek yenilemeden söz edemeyiz.

B. Yeni Bir Borcun Yaratılması:

Yeni bir borcun yaratılması olacaktır.

Eski borçla yeni borcun hukuki sebepleri aynı ya da benzer olabilir.

- A ile benim aramda bir kira sözleşmesi var. A benim kiracımdır. Ben ise kiraya verenim.
Biz aramızdaki kira sözleşmesini sonlandırıyoruz. Ama A evi kullanmaya devam edecektir.

O zaman aramızdaki sözleşme kira sözleşmesi değil, kullanım ödücü sözleşmesi, eski adıyla da ariyet sözleşmesi karşımıza çıkar.

- A ile aramda bir borç var. Ben borçluyum. Benim A ya borcum var. Bu borç için kambiyo taahhüdü olursa ya da bir alacak senedi ya da bir kefalet sözleşmesi akdedildi.

Bu yenileme değildir. Çünkü TBK 133/2.md ye göre yenileme olarak kabul edilmiyor.

- Banka ile bir sözleşmemiz var. Banka bizden daha sonra bir kefil istiyor. Biz de daha sonra kefil gösteriyoruz.

Yenileme değildir.

Asıl borç mevcuttur. Zaten sözleşmenin tarafları da farklı kişilerdir.

C. Tarafların Yenileme İradesine Sahip Olması:

Bir sözleşme olduğunda dolayı tarafların yenileme iradesi olması gerekmektedir. İradenin olmadığı yerde sözleşmeden mümkün olmayacaktır.

Taraf ehliyeti, hak ehliyeti, belgeyle ispat zorunluluğunu burada da arıyoruz.

CARİ HESAPTA YENİLEME: İki kişinin para, mal ve alacak haklarının ayrı ayrı istemekten vazgeçip bir takas ya da mahsup müessesesinden yararlanılarak geriye kalan miktarın talep edildiği bir sözleşmedir.

- Hesabı kestik, siz de kabul ettiniz.

Bu durum hesabın kesilmesi ve sizin kabul etmeniz yenileme olarak ifade edilmiştir. Yenilemeye ilişkin özel bir düzenleme bulunmaktadır.

Cari hesap sözleşmesi yazılı geçerlilik şekline tabi bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır.

TTK 89.md CARİ HESAP

(1) İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesidir.

(2) Bu sözleşme yazılı yapılmadıkça geçerli olmaz.

SONUÇLARI: Yeniledik, ortaya yeni borç çıktı.

Haliyle eski borç aslı ve ferileriyle birlikte son bulmuş oldu.

- Eski borç için, A bir teminat gösterdi.

A'nın eski borç için gösterdiği teminat yeni borç içinde geçerliliğini A rıza gösterirse sürdürür ancak bunun bir istisnası var.

Cari hesap sözleşmelerinde istisnası karşımıza çıkmaktadır.

Çünkü cari hesaplarda aynı zamanda TBK 134.md de düzenleniyor.

TBK 134.md CARİ HESAPLARDA YENİLEME

(1)Çeşitli kalemlerin bir cari hesaba sadece kaydedilmiş olması, borcun yenilenmiş olduğu anlamına gelmez.

(2)Ancak, hesabın kesilmiş ve hesap sonucu diğer tarafça kabul edilmiş olması durumunda, borç yenilenmiş olur.

(3)Kalemlerden birinin güvencesi varsa, aksi kararlaştırılmadıkça, hesap kesilip sonucun kabul edilmiş olması, güvenceyi sona erdirmez.

A'nın vermiş olduğu teminat, A kabul etmediği sürece son buluyordu.

Ama A'nın göstermiş olduğu teminat bir cari hesap sözleşmesi içinde yer almış olsaydı bu güvence, bu teminat son bulmayacaktır.

Bir güvence varsa aksi kararlaştırılmadıkça hesap kesilip sonucun kabul edilmiş olması güvenceyi sona erdirmez.

İkinci ortaya çıkan sonuç ise, eski borç için kullanabileceğimiz defi ve itirazlar yeni borç için kullanılmaz.

Üçüncü önemli sonucumuz, yenilemeyle birlikte yeni borç için yeni bir süre işlemeye başlar. **Eski borç döneminde var olan süreler hesaba katılmaz.**

ALACAKLI VE BORÇLU SIFATININ BİRLEŞMESİ

Her borç ilişkisinde daima iki taraf vardır.

Aynı kişi hem alacaklı hem de borçlu sıfatını taşımaz.

Ancak hukuktaki bazı sebeplerden ötürü bu alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide birleşebilir.

- Sizin dedenize borcunuz var. Dedeniz vefat etti. Size miras kaldı.

Alacaklı sıfatını taşıdınız. Hem alacaklı hem borçlu sıfatı sizde birleşti.

Alacaklı ve borçlu sıfatı sizde birleşince borç varlığını hala sürdürmez.

Borç son bulur. Miras bunun en temel örneğidir.

Kanundan doğan alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesinin en temel örneğidir.

TBK 135.md BİRLEŞME

(1)Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.

(2)Birleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürür.

(3)Taşınmaz rehni ve kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır.

- Bir taşınmaz var, üzerinde rehinler var.

Birleşmeden üçüncü kişilerin rehin hakları ya da varsa bir irtifak hakları etkilenmez.

Alacaklı ve borçlu sıfatı bazen borcun tamamını sonlandırmaz.

Bir kısmını sonlandırır.

KOŞULLARI:

A. Geçerli Bir Borç İlişkisinin Varlığı:

Alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesinden söz edebilmemiz içinde öncelikle geçerli bir borç ilişkisinin varlığını arıyoruz.

Şayet geçerli değilse birleşmeden de söz etmek söz konusu değildir.

B. Alacaklı ve Borçlu Sıfatının Aynı Kişide Birleşmesi:

En önemli unsur alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşiyor olması gerekmektedir.

Aynı şekilde mal varlığı ve işletmelerin birleşmesinde de benzer bir durum karşımıza çıkar.

SONUÇLARI: Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinin bazı sonuçları karşımıza çıkmaktadır.

Birinci önemli sonucumuz alacaklı ve borçlu sıfatları birleşince fer'i borçlarda son bulacaktır.

Faiz, cezai koşul, kefalet olabilir.

İkinci önemli sonucumuz taşınmaz rehni söz konusu ise borç kendiliğinden son bulmaz.

Fakat sicildeki tescilin terkin edilmesi gerekmektedir.

Terkin silmek anlamına gelir.

Seneye ipotekli borç senedi ve irat senedi diye iki müessese Eşya Hukuku dersinde göreceğiz.

İpotek kadar kıymetli değildir.

Taşınmaz rehni üçe ayrılır:

1. İpotek
2. İpotekli borç senedi
3. İrat senedi

Üçüncü önemli unsurumuz ise alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa borç tekrar varlığını sürdürür yani canlanır.

Böyle bir şey mirasta mümkündür.

- Miras bırakanla alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide birleşebilir. Sonradan bir bakarız ki; elimize bir vasiyetname geçmiş. Vasiyetname de bu kişi mirastan çıkartılmış.
Ya da bu kimsenin daha sonra mirası reddettiği ya da mirastan feragat ettiği ortaya çıkarsa alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleşmemiş olur.

Tekrar borç varlığını sürdürmeye devam eder.

KUSURSUZ İMKANSIZLIK

Borcu sona erdiren diğer bir durumdur.

- Yanlış bir otomobil satışı. Başlangıçta, sözleşme kurulmadan önce yanmış.

Başlangıçtaki imkansızlık vardır ve kesin hükümsüzlük yaptırımı karşımıza çıkmaktadır.

Demek ki kusursuz imkansızlıktan söz edebilmemiz için sözleşmenin öncelikle kurulmuş olması lazımdır.

Sözleşmeyi kurduk, daha sonra araç yandı.

Bu seferde, borçlunun bir kusuruyla mı yandı 8 borçlunun kusuru olmadan mı yandı, kusurla yandıysa yine borç son bulmaz.

TBK madde 112 gereği borçlunun sorumluluğu yine gündeme gelecektir.

Bizim aradığımız imkansızlık TBK 136.md de düzenlenen, yani sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkan, kusura dayanmayan objektif imkansızlık durumu karşımıza çıkmaktadır.

TBK 136.md İFA İMKANSIZLIĞI	(1)Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer. (2)Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermekle yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır. (3)Borçlu ifanın imkânsızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür.
KOŞULLARI: A. Borcun İfası İmkansız Hale Gelmiş Olmalıdır: Öncelikle borcun ifası imkansız hale gelmesi gerektiğini söyledik. Objektif imkansızlık, herhangi bir kimse içinde ifa edilemiyorsa borç, herkes için imkansız ise işte bu noktada objektif imkansızlık dediğimiz durum karşımıza çıkar. Subjektif imkansızlık, sadece borçlu için bir ifa yerine getirilmeme durumu söz konusu ise ama o borç başkası için yine ifası mümkünse subjektif imkansızlıktır. İmkansızlık dediğimiz durum daha çok parça borçlarında ortaya çıkıyor. Bir de imkansızlık tam imkansızlık, kısmi imkansızlık olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kısmi imkansızlıktan söz edebilmemiz için edimin bölünebilir olması gerekmektedir. Edim bölünebilirse ancak kısmi imkansızlıktan söz edebiliriz. Ancak orada da geri kalan kısım, alacaklı için bir anlam ifade etmeyecekse tamamen imkansızlıktan söz ederiz. B. İmkansızlık Sonradan Ortaya Çıkmış Olmalı: Bir diğer ayrımımız ise , geçici imkansızlık-sürekli imkansızlık ayrımıdır. Sürekli imkansızlığa çok değinmeye gerek yoktur, burada bizim için geçici imkansızlık daha önemli olur. Geçici imkansızlıkta, alacaklı için bu imkansızlığa, imkansızlık durumunun geçmesini beklemek haksızlık olacaksa böyle bir durumda, alacaklı borçluya süre dahi vermeksizin sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Diğer durumlarda ise, süre vererek dönme hakkına sahiptir. C. İmkansızlıkta Borçlunun Kusurunun Bulunmaması Gerekir Son aradığımız önemli unsur ise, borçlunun kusuru bulunmayacak. Borçlunun kusuru varsa TBK 112'ye tabidir. Yani borç son bulmaz, tazminat sorumluluğuna dönüşür.	
SONUÇLARI:	

Birinci sonucumuz Borcun Sona Ermesidir.

Sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkan objektif imkansızlıkta borçlunun kusuru yoksa borç fer'ileriyle birlikte son bulur dedik. **Artık taşınmaz rehni varsa, o taşınmaz rehni kendiliğinden son bulmaz, mutlaka tapuda bir terkine ihtiyacımız vardır.**

İkinci sonucumuz ise İade Yükümlülüğüdür. **TBK 136/2.md**

Bu madde hükmünün uygulanabilmesi için gereken koşullar:

1. Karşılıklı Borç Yükleyen Bir Sözleşmenin Varlığı Karşı
2. Edimin Borçluya İfa Edilmiş Olmalı
3. Yasa veya Sözleşme İle Bu Kuralın Aksinin Kararlaştırılmamış Olması

TBK madde 136/2 iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler için düzenlenmiş olan bir konudur. Karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşımıza çıkıyor.

Karşı tarafın iade etmesi gibi bir durum söz konusu değildir ama 136/2 bu manada önemlidir. **Karşı tarafında bir edim vermesi gerekiyorsa, borç son bulduğu için imkansızlık sebebiyle artık onunda vermesi gereken bir edim yoktur. Verdiiyse sebepsiz zenginleşmeye göre geri alması söz konusu olacaktır.**

Üçüncü sonucumuz ise Borçlunun Bildirim ve Önlem Alma Yükümlülüğüdür. **TBK 136/3.md**

Burada bir imkansızlık meydana geldiği zaman borçlunun bildirim ve önlem alma yükümlülüğü düzenlenmiş. **Derhal alacaklıya bildirecek...**

Dördüncü sonucumuz ise İfası İmkansızlaşan Borcun Yerine Geçen Değerin Talep Edilebilmesi Sorunudur.

İmkansızlaşma söz konusu oldu da yerine ikame değer dediğimiz bir durum geçerse, mesela bir sigorta var, sigorta kapsamında elimize para geçti.

KİSMİ İMKANSIZLIK

İmkansızlık borcun tamamını kapsamayabilir.

Özellikle bölünebilir bir edim durumu söz konusu ise kısmi imkansızlık durumu söz konusu olur.

Ancak borcun geri kalanı alacaklı hiçbir anlam ifade etmiyorsa kısmi imkansızlıktan değil de, tamamen imkansızlıktan söz ederek borcu tamamen sonlanması söz konusu olur.

TBK 137.md
KİSMİ İFA
İMKANSIZLIĞI

(1)Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle kısmen imkânsızlaşırsa borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmından kurtulur. Ancak, bu kısmi ifa imkânsızlığı önceden öngörülseydi taraflarca böyle bir sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, borcun tamamı sona erer.

(2)Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, bir tarafın borcu kısmen imkânsızlaşır ve alacaklı kısmi ifaya razı olursa, karşı edim de o oranda ifa edilir. Alacaklının böyle bir ifaya razı olmaması veya karşı

TBK 137/2.md birinci cümlesi:

Mesela buğday, pirinç gibi bir tahıl durumu söz konusu.

Yarısının başına bir iş geldi, yarısı ifa edilebilir bir durumdadır. Karşı taraf kabul ediyorsa, siz o yarı ifayı yerine getirirsiniz, teslim ettiğiniz kadarın parasını da karşı edim olarak alırsınız.

TBK 137/2.md ikinci cümlesi:

Kısmi ifayı reddetme hakkına sahipsiniz, kısmi ifayı redderseniz borç son bulur ya da taraflardan birinin edimi pirinç, ama diğerinin edimi bir tablo yapımıysa ya da bir taşınmazsa ya da bir otomobilse, bir pirincin yarısını teslim edeceksiniz. **Otomobilin, tablonun, taşınmazın yarısını ifa etmek gibi bir durum söz konusu olamaz.** Böyle bir durumda ise tam imkansızlık hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

AŞIRI İFA GÜÇLÜĞÜ

Aşırı ifa güçlüğünde sözleşmenin yapıldığı sırada öngörülen olağanüstü bir durum meydana gelmişse ve bu durum borçlu tarafından kaynaklanmıyorsa, borçlu borcunu ifa edemiyor ya da etse bile çekince göstererek ifa ediyorsa, yani haklarını saklı tutarak ifa ediyorsa borçlu hakimden sözleşmenin değişen koşullara uyarlanmasını isteyebilir.

Bu mümkün değilse sözleşmeden dönme hakkını kullanacaktır.

Sürekli edimli bir sözleşme ise dönme mümkün olamıyordu, fesih imkanını kullanır.

Birinci tercihimiz uyarlama, uyarlama isteyeceğiz.

Bu mümkün değilse dönme istenir.

TBK 138.md

**AŞIRI İFA
GÜÇLÜĞÜ**

(1)Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülme-
yen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum,
borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve
sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden
ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek
derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu
henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde
güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş
olursa borçlu, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara
uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde
sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli
sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine
fesih hakkını kullanır

TAKAS

Takasta borcu sonlandıran bir diğer durumdur.

Takastan söz edebilmemiz için muaccel, karşılıklı ve bir borç ilişkisinin olması gerekmektedir ve nispi borç olması gerekmektedir.

Para ise para,

Buğday ise buğday,

Pirinç ise pirinç.

Başka türlü olursa takas olmaz.

Evle araba takas olmaz.

TBK 139.md TAKAS	(1)İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir. (2)Alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir. (3)Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir.
---	--

KOŞULLARI:

A. Alacak ve Borçların Karşılıklı ve Geçerli Olması:

Alacaklar ve borçlar karşılıklı olacaktır.

İstisnası var.

Hemen kefalet sözleşmesi devreye giriyor.

Çünkü alacaklıyla borçlu arasında bir karşılıklı borç ilişkisi var.

Borçlunun alacaklıya karşı takas hakkı var.

Mesela böyle bir ilişkide, alacaklı kefile gittiğinde, kefilin de o takas hakkını kullanma imkanı vardır.

Ana kuralımız karşılıklı olacaktır. Ama kefalet sözleşmesinde, kefilde borçlunun alacaklıya kullanabileceği takas hakkını kullanabiliyor.

Buna kanun izin vermiş.

Hatta bu takas definin kullanmazsa kefil, borçluya da rucü imkanını kaybetmiş oluyor.

TAM ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME

Özellikle sigortalarda karşımıza çıkar.

- Bir kazaya karıştınız, karşı tarafa bir zarar verdiniz, bir kişiye çarptınız. O kişinin zararı sizin yaptırmış olduğunuz sigortadan ödenir. Siz üçüncü kişi yararına sözleşme yaptınız.

Konuyla alakasız bir kişiye çarptığınız zaman onun zararı sizin sigortanızdan ödenmiş oluyor.

Böyle bir durumda üçüncü kişi yararına sözleşme yapan kişi diğer tarafın kendisine olan borcuyla alacağı takas edemeyecektir.

Birinci dikkat etmemiz gereken kefalettteki takas,

İkinci dikkat etmemiz gereken ise tam üçüncü kişi yararına takas bu manada mümkün olamıyor.

Üçüncü dikkat etmemiz gereken husus, eksik borçlarda takas ileri sürülmesi olamamaktadır.

Dördüncü dikkat etmemiz gereken husus,

TBK 139/2.md gereği alacaklılardan birisi çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir düzenlemesi yerine getirilmiştir.

Kanunda yer almasının sebebi de çekişmeli bir borç olduğu takdirde hemen borçlu kendini koruma altına almak için tevdi yolunu tercih edebilir.

Beşinci dikkat etmemiz gereken husus ise TBK 139/3.md gereği garip bir ifadedir. "Zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir." İleri sürülebilme zamanında bir zamanaşımı söz konusu olmasa bile daha sonra zamanaşımına uğramış olsa bile yine takas imkanı kendini gösterecektir.

Altıncı dikkat etmemiz gereken husus ise TBK 188.md de düzenlenmiştir.

TBK 188.md
BORÇLUYA AİT
SAVUNMALAR

(1) Borçlu, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebilir.

(2) Borçlu, devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce veya onunla aynı anda muaccel olması koşuluyla borcu ile takas edebilir.

Yani daha sonra muacceliyetin olduğu bir durumda takas mümkün değil. Ya önceden ya da aynı anda devredilen alacaklı muaccel ise takas ilişkisi karşımıza çıkmaktadır.

B. Alacaklar ve Borçlar Aynı Cinsten Olmalı

Alacaklar ve borçlar aynı cinsten olmalıdır.

Parayla para, daha çok cins borcu diyeceğimiz tarımsal ürünler bu konuda örnek gösterilebilir.

C. Alacaklar Muaccel Olmalı

İstisnası da iflas durumudur.

İflas durumunda muaccel olup olmadığına bakılmaksızın takas imkanı söz konusu olmaktadır.

TBK 142.md
BORÇLUNUN İFASI
HALİNDE

(1) Borçlunun iflası hâlinde alacaklılar, muaccel olmasalar bile, alacaklarını, müflise olan borçları ile takas edebilirler. Taraflar korumak amacıyla getirilmiş olan bir düzenleme.

D. Alacakların Takasa Elverişli Olması

Demek ki elverişli olmayan alacaklarda vardır.

Bunlardan birincisi tevdi edilmiş ya da haksız olarak alınmış ya da aldatmayla alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine bedeline ilişkin alacaklarda takas mümkün olmamaktadır.

Hukuka aykırı olarak bir kimse kötü niyetle malı ele geçirdi. Karşı taraftan da alacağı olsun. Tutup da burada takas hakkını kullanamaz.

Nafaka ve işçi ücretleri gibi alacaklar buna benzer bir alacak varsa takas mümkün değildir.

Karı-koca anlaşamadı, boşandılar.

Koca karısına nafaka ödemekle yükümlüdür.

Aynı zamanda karısından da alacağı var. Böyle bir durumda tutup nafaka ücretine yönelik alacakta takas kullanılması mümkün değildir.

Hukuk düzeni nafaka alacaklısını korumak istemiştir.

Benzer bir düzenleme işçi ücretlerinde de karşımıza çıkmaktadır. Burada işçinin ancak rızasıyla ücret borcuna yönelik bir takas mümkün olmakta eğer işçi izin vermiyorsa takas mümkün değildir.

Bir de sözleşmeden dolayı takasa elverişli olmayan alacaklar var ki, siz sözleşme yaparak da takası engelleyebilirsiniz. Takas hakkınızdan öncesinden ve sonrasında da yine feragat etme hakkına sahipsiniz. Miktara sınırlaması getirebilirsiniz, borç konusunu sınırlandırması getirerek takası engelleyebilirsiniz. Takastan feragat etmeniz mümkün olmaktadır.	
TBK 257.md ALICININ DEFİ	(1)Alıcı, satıcının taksitle satıştan doğan alacağı ile kendisinin satıcıdan olan alacağını takas etme hakkından önceden feragat edemez. (2)Alacağın devredilmesi durumunda alıcının, satış bedeli alacağına ilişkin def'ileri sınırlanamaz ve ortadan kaldırılamaz.
TBK 326.md TAKASTAN FERAGAT YASAĞI	(1)Kiracı ve kiraya veren, kira sözleşmesinden doğan alacaklarını takas etme hakkından önceden feragat edemezler.
Takas bir sözleşme değildir. Takas tek taraflı bir irade beyanıyla kullanılan yenilik doğuran bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Mutlaka bunu ileri sürmeniz gerekiyor. Tasarruf işlemidir. Yani tasarruf ehliyetine de sahip olmanız gerekmektedir. Maddi hukuk açısından da bir def'i niteliğini kendini gösteriyor. E. Takasın İleri Sürülmesi Takası ileri sürmek için herhangi bir şekil kuralını aramıyoruz ancak taraflar takasın ileri sürülmesini bir şekle tabi kılabilir. Takasın ileri sürülmesi gerekiyor dedik fakat bunun da bir istisnası vardır. Edilmiş mallara katılma rejimidir. Cari hesap sözleşmelerinde de takas kendiliğinden gerçekleşmektedir. Bunu ileri sürmeniz gerekmiyor. Takası ileri sürdünüz, takas borcu sona erdiren bir sebeptir. Benim A 100 TL borcum, A'nın da bana 100 TL borcu var ise bu durumda her iki taraf içinde borç son bulur. Ama birimizin borcu 100 TL, diğerinin borcu 50 TL ise takas defini kullandığımız az oranında borç tamamen son buluyor, diğer tarafında takas definden sonra karşı Sadece 50 TL borcu olmuş oluyor.	
SONUÇLARI:	
TBK 143.md TAKASIN HÜKÜMLERİ	(1)Takas, ancak borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Bu durumda her iki borç, takas edilebilecekleri anda daha az olan borç tutarınca sona erer.
Bu aynı zamanda bir faiz söz konusu ise varlığını devam ettiren borç oranınca faiz istemesi de söz konusu olacaktır. Bu anlamda faiz işlemeye devam edecektir.	

ZAMANAŞIMI

Alacak hakkını talep imkanını elimizden alan bir def'i olarak karşımıza çıkmaktadır.

ZAMANAŞIMININ KABUL EDİLİŞ NEDENLERİ

Zamanaşımı olmasaydı ve sizin bana borcunuz olsaydı, 30-40 yıl sonra bile isteme imkanım olacaktı. **Bu borçlu açısından kötü bir durum olarak karşımıza çıkacaktı ve ayrıca ikinci dezavantajı da aradan o kadar zaman geçerse ispat araçları kaybolmuş olacaktı.**

BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A. Hak Düşürücü Süre İle Karşılaştırılması

Zamanaşımı dediğimiz unsur daha çok borç ilişkilerindeki alacaklarda karşımıza çıkmaktadır.

Hak düşürücü süreler dediğimiz ise bir hukuksal durumun meydana gelip gelmemesi, bir hakkın doğumuna yol açan hukuki ilişkinin kurulup kurulmaması meselesinde karşımıza çıkmaktadır.

Genel zamanaşımında söz edecek olursak 10 yıllık bir genel zamanaşımı süresi var.

- Ben borçluyum. Siz alacaklısınız. 10 yıl boyunca borç muaccel olduktan sonra zamanaşımı süresi işlemeye başladı. Siz sesinizi çıkarmadınız. 10 yıllık süre doldu.

10 yıl dolduktan sonra siz, benden borcu istemeye kalkarsanız, ben zamanaşımı def'i hakkını kullanabilirim.

Kullandığım takdirde de artık bu borç, zamanaşımına uğramış bir borç olarak karşımıza çıkar.

Artık sonradan eksik borç halini almıştır. Siz talep etseniz bile benim bu borcu ödememe hakkı vardır.

Zamanaşımı alacaklı ile borçlu arasındaki bir hukuki ilişki olarak karşımıza çıkmaktadır. **Yani nisbilik ilkesinin bir neticesinde karşımıza çıkmaktadır. Ve sadece tarafları ilgilendirir, taraflar ileri sürer.**

Hak düşürücü sürelerde daha çok kamuyu da ilgilendiren bir durumdur.

Hak düşürücü süreleri taraflar, ilgililer ve Cumhuriyet Savcısı bu sürenin var olup olmadığını takip edeceklerdir.

Zamanaşımında durması ve kesilmesi diye bir kavram var.

Yani zamanaşımı durabilir, durduğunda durmasını gerektiren hal ortadan kalktığında tekrar işlemeye devam edecektir ya da kesilmesini gerektiren bir sebep de olabilir.

Kesilmesini gerektiren bir sebep gerçekleşti. Sonra olay ortadan kalktı.

Tekrar sıfırdan yeni bir süre işlemeye başlar.

Ama hak düşürücü sürede böyle bir durum yoktur.

B. Yasal Koruma Süresi İle Karşılaştırılması

Zamanaşımında sizin bir talep hakkınızı karşı tarafın reddetme imkanı doğmaktadır. Yani bir başkasının yararlanması gibi bir durum söz konusu değildir.

Yasal koruma süresi dediğimiz takdirde o imkanlardan o süre zarfında kimse yararlanamıyor ama o süre kalktıktan sonra, herkes yararlanabilir.

C. Usul Hukukuna İlişkin Sürelerle Karşılaştırılması

Usul Hukukunda da süreler var. **dava ne kadar sürede temyiz edilir**
Ancak bunlar zamanaşımı süresinden farklı sürelerdir.

Usule ilişkin süreler hak düşürücü süre niteliğinde olduğu için o sürelere uymadığınız takdirde de hakkınızı kaybetmiş olacaksınız.

KOŞULLARI:

A. Zamanaşımına Tâbi Olan Bir Alacağın Varlığı

Ortada geçerli bir alacak olması gerekmektedir. Alacak geçersiz ise zamanaşımından söz etmekte mümkün olmayacaktır.

Alacak dışındaki diğer haklar açısından zamanaşımı söz konusu değildir. **Şahsi haklar, yani nisbi haklar dediğimiz haklar bakımından zamanaşımı söz konusu değildir.**

Yenilik doğuran hak dediğimiz durumda da, zamanaşımı değil de orada daha çok hak düşürücü süre dediğimiz kavramlar vardır.

Tüm alacaklar zamanaşımına uğramaktadır
İstisnaları da mevcuttur,

Rehinin tapu kütüğüne tescil edilmesinden sonra alacaklar için zamanaşımı işlemez.

Borç ödenmeden aciz belgesinin bulunması durumudur.

Şayet bir alacaklının elinde borç ödemedi bir aciz belgesi varsa burada da yine bir istisnai durum karşımıza çıkmaktadır.

B. Alacağın Muaccel Olması

1. Kural Bir alacak muaccel olmadan zamanaşımının gündeme gelmesi söz konusu olamaz. **Eğer bu muaccel olma için bir bildirim gerekiyorsa, bildirimin yapılmasıyla birlikte zamanaşımı işlemeye başlar.**

- Sözleşmeden kaynaklanan asli bir edim var. Malın teslim edilmemesi durumu olabilir.

Zamanaşımı bu asıl edimin muaccel olmaya başlamasıyla işlemeye başlayacaktır.

- Sözleşme gereği gibi ifa edilmedi ya da culpa in contrahendo dediğimiz, yani sözleşme öncesi bir sorumluluk hali ortaya çıktı.

Burada da zamanaşımı yükümlülüğün ihlal edildiği andan itibaren işlemeye başlayacaktır.

2. İstisnaları

Alacağın muaccel olmasında kural olarak bir bildirime ihtiyaç yoktur.

Bildirime bağlı ise bir zamanaşımı bildirimle birlikte işlemeye başlar.

Ancak bir ihbarın varlığını arıyorsak, bu ihbarın yapılabileceği günden itibaren işlemeye başladığı kabul edilecektir.

HAKSIZ FİİLLER

Haksız fiillerde, haksız fiil varlığı etkilerini sürdürdüğü müddetçe zamanaşımı işlemeyecektir.

Haksız fiillerde hep 2 ve 10 yıllık süre vardı.

• Bir taşınır mal aldınız. Ayıplı çıktı. Süre malı teslim aldığınız andan itibaren işlemeye başlayacaktır.	
C. Yasada Öngörülen Sürelerin Dolması 1. Süreler Sebepsiz zenginleşmede, haksız fiilde 2 ve 10 yıllık süreler ne zamandan itibaren başlar; başladığı andan itibaren, 2 ve 10 yıllık bir süreyi hesap ediyoruz. Haksız fiillerde, aynı zamanda suç teşkil eden bir fiil ise ve ceza kanunlarında daha uzun bir süre öngörülmüş ise bu uzun olan süreyi dikkat ediyoruz.	
TBK 146.md 10 YILLIK ZAMANAŞIMI	(1)Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.
TBK 147.md 5 YILLIK ZAMANAŞIMI	(1)Aşağıdaki alacaklar için beş yıllık zamanaşımı uygulanır: 1. Kira bedelleri, anapara faizleri ve ücret gibi diğer dönemsel edimler. 2. Otel, motel, pansiyon ve tatil köyü gibi yerlerdeki konaklama bedelleri ile lokanta ve benzeri yerlerdeki yeme içme bedelleri. 3. Küçük sanat işlerinden ve küçük çapta perakende satışlardan doğan alacaklar. 4. Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık veya ortaklar arasındaki alacaklar. 5. Vekâlet, komisyon ve acentalık sözleşmelerinden, ticari simsarlık ücreti alacağı dışında, simsarlık sözleşmesinden doğan alacaklar. 6. Yüklenicinin yükümlülüklerini ağır kusuruyla hiç ya da gereği gibi ifa etmemesi dışında, eser sözleşmesinden doğan alacaklar.
TBK 156.md YENİ SÜRENİN BAŞLAMASI	(2)Borç bir senetle ikrar edilmiş veya bir mahkeme ya da hakem kararına bağlanmış ise, yeni süre her zaman on yıldır.
Demek ki aramızda bir borç ilişkisi var, senetle ikrar ettik. Senedin adi senet ya da kambiyo senedi olmasının hiçbir önemi yoktur. Ben size karşı haksız fiil işledim. Otomobilinize zarar vermişimdir ya da size zarar vermişimdir. 2 yıllık zamanaşımı süresi söz konusudur. Bu süre içerisinde bana bir dava açtınız, artık bir mahkeme kararına bağlandı. Artık bununla ilgili yasal haklarınız 10 yıllık süreye tabi olmuştur.	

2.Sürelerin Hesabı

Alacağın muaccel olmasıyla sürenin işlemeye başladığını söylüyoruz.
Tabi ki burada ilk gün hesaba katılmıyor.

• Diyelim ki bugün başladı. Bugün 4 Haziran'dır. 2 yıllık bir süre var.
Yine 4 Haziran 2023'de süre dolacaktır. Siz bu sürede sessiz kalırsanız ve daha sonra isterseniz, zamanaşımı def'i ile karşılaşma ihtimaliniz vardır.

- Karşı tarafın zamanaşımı bilgisi yok, bir hukukçuya danışmadı. Size borcu ödedi.

Geçerli bir ödemedir. Geri de ödediğini isteme hakkı yoktur.

3. Sürelerin Durması veya Kesilmesi

Zamanaşımının Durması ve Sonuçları

Süre, ya olay bitene kadar hiç işlemeye başlamaz ya da başladıysa bile olayın gerçekleşmesiyle birlikte durur, olay biter, kaldığı yerden devam eder.

TBK 153.md ZAMANAŞIMININ DURMASI

(1)Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı işlemeye başlamaz, başlamışsa durur:

1. Velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için.
2. Vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için.
3. Evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için.
4. Hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için.
5. Borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece.
6. Alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece.
7. Alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece.

(2)Zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan işlemesini sürdürür.

Zamanaşımının Kesilmesi ve Sonuçları

Zamanaşımının Kesilmesi

Zamanaşımın kesilmesi demek; sıfırlanması anlamına gelir. Olay ortadan kalktıktan sonra yeni bir süre yeniden işlemeye başlar.

TBK 154.md ZAMANAŞIMININ KESİLMESİNİN SEBEPLERİ	(1)Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir: 1. Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse. 2. Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa.
1.Hükme Göre; Örtülü, açık ya da bir miktar borcunu, faiz ödeyerek ikrar edebilir. Eğer faiz ödüyorsanız kısmi ifada bulunuyorsunuz, rehin gösteriyorsunuz, kefil gösteriyorsunuz. Bunların hepsi sizin borcu kabul ettiğinizi gösterir. Bunlar kanunun vermiş olduğu örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.	
KEFİL GÖSTERİLMESİ VE REHİN VERİLMESİ OLAYI Burada tabi ki mutlaka bir kefalet sözleşmesine ihtiyaç vardır. Zaten kefalet sözleşmesi yoksa ortada bir kefaletten de söz etmek mümkün değildir. Burada dikkat etmemiz gereken, gerek kefalet olsun, gerekse rehin olsun mutlaka borçlunun rızası dahilinde gerçekleşmesi gerekir. Borçlunun kefalete ya da rehine bir rızası yoksa, mesela siz borçlusunuz, ben sizin borcunuz için kendi taşınmazım üzerinden ipotek tesis edebilirim. İşte burada borçlunun rızası gerekmektedir. Ya da kefalet de olabilir. Kefalet sözleşmesi alacaklı ile kefil arasında yapılır. Borçlu kefalet sözleşmesinin tarafı değildir. Ama zamanaşımının durması için borçlunun da bu kefalet olayına rıza göstermesine ihtiyaç vardır. Rıza yoksa zamanaşımı kesilmez. Bunlar borçluyu ilgilendiren ve zamanaşımını kesen sebeplerdir.	
1.Hükme Göre; Alacaklının Eylemlerinden Kaynaklanan Kesilme Sebepleri sayılmıştır: Alacaklının Dava Açması veya Hakeme Başvurması TBK 154. maddenin 2. fıkrasına göre: Mahkeme, hakem icra takibi ya da iflas kısacası yargı yoluna başvurma alacaklı bakımından zamanaşımını kesen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Siz alacaklısınız, ben de borçluyum. Bana karşı dava açmanız ya da hakeme başvurmanız zamanaşımın kesilmesi için yeterli olmaktadır. Ayrıca bir ihbara ya da adres tespitine gerek olmayacaktır. Burada fazlaya ilişkin hakları saklı tutmayı hatırlatmak lazım. Asıl alacağı talep ettiniz, faiz ilişkinizi de haklarınızı saklı tuttunuz. Haklarınızı saklı tutmak, daha sonra isteyeceğim anlamına gelmektedir. Daha sonra isteme, zamanaşımı diliminin içinde olması gerekmektedir. Dava açtığınızda zamanaşımı sona erdi ama fazlaya ilişkin haklarınızı saklı tuttuğunuz noktada kesilmez. Orada süre işlemeye devam eder. Bu konuda, buna dikkat etmemiz gerekir. Fazlaya ilişkin haklarımızı saklı tutmak özellikle maddi tazminatlar açısından mümkündür. Manevi tazminatlar açısından fazliye ilişkin haklarınızı saklı tutmak diye bir unsur yoktur. Manevi bir acı duyuyorsunuz.	

Alacağın Def'i Olarak İleri Sürülmesi

Bir diğer alacaklı bakımından zamanaşımını kesen hallerden birisi de, alacağın defi olarak ileri sürülmesidir.

Bu da zamanaşımını kesen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bunun için kendisine açılan davaya karşı defi yoluyla savunmada bulunmuş olması gerekmektedir. Ayrıca alacak miktarını da belirlemiş olması gerekmektedir.

Def'iyi durduk yere kullanamayız. Def'iyi kullanabilmemiz için benim senin kapını çalmam lazım ki sen de bir defi imkanı kullanmış olman gerekmektedir.

Def'inin zamanaşımını kesebilmesi için burada zamanaşımının da işlemeye başlamış olması gerekmektedir.

Henüz bir zamanaşımının işlemeye başlamadığı, yani muaccel olmayan bir dönemde sen tutup defi hakkını kullanırsan ya da tespit davası açarsan zamanaşımının kesilmesinden söz etmek mümkün olmayacaktır. Henüz işlemeye başlamadığı bir noktada sizin bu tarz bir def'ide bulunmanız gereksiz olacaktır.

Alacaklının Borçlu Aleyhine İcra Takibinde Bulunması

Alacaklı, borçlu aleyhine icra takibinde bulunabilir.

Alacaklının İflas Masasına Başvurması

İflas masasına başvurmakta zamanaşımını kesen bir hal olarak da karşımıza çıkmaktadır. Çünkü borçlu iflas ettiğinde, bir aleyhine icra takibi yapılmaz. İkincisi ise, mevcut takiplerde durmuş olacaktır.

Bir diğer değinmemiz gereken durum: Müteselsil borçluluk durumudur ya da bölünemeyen bir borcun müşterek borçlulara söz konusu ise bunlardan birine karşı zamanaşımı kesilmiş ise, diğerine de kesilmiş olacaktır ya da asıl borçluya karşı zamanaşımı kesilmişse kefile de karşı kesilmiş olur ancak aksi söylenemez.

Yani kefile karşı zamanaşımı kesildi ise borçluya da kesilmiştir diyemeyiz. Yani borçlu karşı zamanaşımı işlemeye devam edecektir. Kanuni düzenleme böyle olduğu için bu durum vardır. Çünkü kefil korunmak istenmiştir.

Zamanaşımı Kesilmesinin Sonuçları

Zamanaşımın yeniden işlemeye başlayacağı tarih olaylara göre farklılık arz edecektir. Mesela mahkemede, bir hakeme başvurma yoluyla ya da icra takibi neticesinde zamanaşımı kesilmişse her yapılan usul işlem zamanaşımını kesecektir.

Mahkemede dava açtı, icra takibinde bulundu, hakeme gitti. Dava açsa bile davasını takip etmeyebilir. Böyle bir durumda da mahkeme davanın açılmamış sayılmasına karar verirse işte bu noktada zamanaşımı kesilmemiş sayılacaktır.

Borç Bir Senetle İkrar Edildiğinde, Yeniden İşlemeye Başlayan Zamanaşımı Süresi Daima On Yıl Olacaktır

Borcun Bir Mahkeme Hükmüne Bağlanmış Olması Burada yeniden işlemeye başlayacak olan 10 yıllık sürenin başlangıcı mahkeme kararının kesinleşme tarihi olarak karşımıza çıkacaktır.

4. Sürelerin Değiştirilmesine İlişkin Anlaşmalar

TBK 146 - 147. md lerdeki süreleri değiştiremiyoruz. Yani 10 yıllık ve 5 yıllık olan sürelerden söz ettik ya, işte bu süreleri değiştirme şansımız yoktur.

Ancak TTK'da yer alan zamanaşımı sürelerinin sözleşme ile değiştirilemeyeceği kabul edilmektedir.
Bu sürelerin değiştirilmesi özellikle kısaltılması konusu hassastır. **Burada her bir sürenin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.**

D. Zamanaşımının İleri Sürülmesi (Zamanaşımını Def'i)

Bir borcun kendiliğinden zamanaşımına uğraması diye bir söz söylenemez. Hak düşürücü süreden de bu yönüyle ayrılır.
Çünkü siz, ileri sürseniz de sürmeseniz de hak düşürücü süre geçtikten sonra ilgili davayı açamazsınız, ileri süremezsiniz.

Ancak zamanaşımında öyle değildir:

Bir def'i yoluyla ileri sürülmesi gerekir.

Yani alacaklı istesin ki borçlu da zamanaşımına uğradı desin diyerdir.

Hukuksal niteliği gereği defidir dedik ama Usul yönünden ilki itirazdır.

- Siz davacısınız, bana dava açtınız. Benim bir cevap dilekçesi sunmam lazımdır. İşte o cevap dilekçesinde ilk itirazların dile getirilmesi gerekiyor.

O cevap dilekçesinde ilk itirazlarda ben o zamanaşımı defini ileri sürmezsem bir daha ileri süremem. Buna da savunmayı genişletme yasağı diyoruz.

ZAMANAŞIMINDAN VAZGEÇME

Zamanaşımında önceden feragat edilemez. **Ancak zamanaşımı süresi dolduktan sonra bu hakkınızdan feragat etmeniz söz konusu olacaktır.**

Burada yine dikkat etmemiz gereken hususlar vardır:

Mesela, müteselsil borçluluk esastır. **Borçlulardan bir tanesi bu zamanaşımını ileri sürme hakkından, zamanaşımı süresi dolduktan sonra, hakkından feragat etti. Bu diğer borçluları etkilemez.**

Yani diğer borçluların borç zamanaşımına uğraşmıştır deme hakkına sahiptir.

Bölünmesi mümkün olmayan bir müşterek borç söz konusu ise, böyle bir durumda da müşterek borçlulardan birisi zamanaşımından vazgeçse, feragat etse bile bunu diğer borçlular yine alacaklıya karşı ileri sürme hakkına sahip olabilir.

Kefalet ilişkisinde de benzer bir düzenleme vardır.

- Asıl borçluya gittiniz. Asıl borçlu dedi ki; ben borç zamanaşımına uğrasa da ben bu hakkımı kullanmayacağım dedi.

Bunu diyebilir. Ama kefile gittiği takdirde, kefil borcun zamanaşımına uğradığı defini ileri sürme hakkına sahiptir.

ZAMANAŞIMININ HÜKÜM VE SONUÇLARI DAVANIN REDDİNDE EK SÜRE

TBK 158.md
DAVANIN REDDİNE
EK SÜRE

(1) Dava veya defi; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir

- Davayı Kırşehir’de açmanız gerekiyordu, tuttunuz Ankara’da açtınız.

Yani yetkisiz mahkemede açtınız.

Ya da asliye mahkemesinde açmanız gerekiyordu, tutup sulh mahkemesinde açtınız, yani görevsiz mahkemede açtınız.

Burada zamanaşımı süresi dolsa bile siz kısa bir süre içerisinde haklarınızı kullanarak zarara uğramadan yine alacağınızı talep imkanına sahip olursunuz.

BİR DAVANIN VAKTİNDEN ÖNCE AÇILMIŞ OLMASI

Önümüzdeki sene kira sözleşmesini göreceğiz.

- Diyelim ki kiraya verensiniz, ben de sizin kiracıyım. Kira bedelini ödemedim.

Hemen bana koştur koştur mahkemede dava açamazsınız.

Çünkü bana kanunen otuz günlük bir süre vermeniz gerekiyor.

O süreyi beklemeniz gerekiyor.

Tutup da o süreyi beklemeden bana bir dava açabilirsiniz ama o sürede de borç zamanaşımına uğrayabilir.

Bu tarz Usul sebepleriyle dava reddedilmiş, yani yargılama süresi içerisinde zamanaşımı gerçekleşmiş olursa hukuk size hakkınızın zayi olmaması için ek süre vermektedir.

Burada TBK 158. md de altmış günlük ek süreden bahsediyor.

Bu sürenin zamanaşımı süresi olduğu kabul edilmektedir.